

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

POPÜLER DUA KİTAPLARINDA BÜYÜSEL MOTİFLERİN DİN
FENOMENOLOJİSİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Hatice Betül GÖK

1530206068

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Azize UYGUN

ISPARTA-2019

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Öğrencinin Adı Soyadı	Hatice Betül GÖK
Anabilim Dalı	Felsefe ve Din Bilimleri
Tez Başlığı	Popüler Dua Kitaplarında Büyüsel Motiflerin Din Fenomenolojisi Açısından İncelenmesi
Yeni Tez Başlığı ¹ (Eğer değişmesi önerildi ise)	

Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği hükümleri uyarınca yapılan Yüksek Lisans Tez Savunma Sınavında Jürimiz 21.06/2019 tarihinde toplanmış ve yukarıda adı geçen öğrencinin Yüksek Lisans tezi için;

☒ OY BİRLİĞİ ☐ OY ÇOKLUĞU²

ile aşağıdaki kararı almıştır.

- ☒ Yapılan savunma sınavı sonucunda aday başarılı bulunmuş ve tez **KABUL** edilmiştir.
☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda tezin **DÜZELTİLMESİ**³ kararlaştırılmıştır.
☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda aday başarısız bulunmuş ve tezinin **REDDEDİLMESİ**⁴ kararlaştırılmıştır.

TEZ SINAV JÜRİSİ	Adı Soyadı/Üniversitesi	Kabul/Ret	İmza
Danışman	Dr. Öğr. Üyesi Azize UYGUN	☐ Kabul ☐ Ret	
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Arife ÜNAL SÜNGÜ	☐ Kabul ☐ Ret	
Jüri Üyesi	Prof.Dr. Nasuh GÜNAY	☐ Kabul ☐ Ret	
Jüri Üyesi		☐ Kabul ☐ Ret	
Jüri Üyesi		☐ Kabul ☐ Ret	

¹ Tez başlığının DEĞİŞTİRİLMESİ ÖNERİLDİ ise yeni tez başlığı ilgili alana yazılacaktır. Değişme yoksa çizgi (-) konacaktır.

² OY ÇOKLUĞU ile alınan karar için muhalefet gerekçesi raporu eklenmelidir.

³ DÜZELTME kararı için gerekçeli jüri raporu eklenmeli ve raporu tüm üyeler imzalamalıdır.

YÖK LİSANSÜSTÜ EĞİTİM-ÖĞRETİM VE SINAV YÖNETMELİĞİ Madde 9-(8) Tezi hakkında düzeltme kararı verilen öğrenci en geç üç ay içinde düzeltmeleri yapılan tezi aynı jüri önünde yeniden savunur. Bu savunma sonunda da başarısız bulunarak tezi kabul edilmeyen öğrencinin yükseköğretim kurumu ile ilişkisi kesilir.

⁴ Tezi REDDEDİLEN öğrenciler için gerekçeli jüri raporu eklenmeli ve raporu tüm üyeler imzalamalıdır. Tezi reddedilen öğrencinin enstitü ile ilişkisi kesilir.

Bu form bilgisayar ortamında doldurulacaktır.

T.C.

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “ *Popüler Dua Kitaplarında Büyüsel Motiflerin Din Fenomenolojisi Açısından İncelenmesi* ”adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

Hatice Betül GÖK

21.06.2019

ÖZET

Geçmiş dönemlerde olaylar arasında sebep sonuç ilişkisi kurmakta yeterli olamayan birçok medeniyetin olaylara ve nesnelere farklı anlamlar yükleyerek kendi anlamından onu koparması birtakım büyüsel unsurların oluşmasına neden olmuştur. Tarihin karanlık sahnelerinde zaman zaman farklı toplumlar tarafından uygulanan bu büyüsel unsurlar günümüze kadar ulaşmıştır.

İnsanın her bakımdan yetkin ve yeterli olamaması, kendisinden daha yetkin ve yeterli bir varlığa yönelmesine, isteklerini, dileklerini ona arz etmesine, sıkıntılarını gidermesi için yalvarmasına neden olurken, dua olarak da ifadelendirilen bu davranış şekli farklı toplumlarda, o toplumun inancına göre şekillenmiştir,

Günümüzde de insanlardaki bu dua ihtiyacını karşılamak üzere bazı isimler altında dua kitapları piyasada mevcuttur. Biz bu dua kitaplarını incelediğimizde içerisinde hiç de dua ile ilgisi olmayan daha çok büyü unsurları içeren birtakım dua örnekleri gördük. Dua görüntüsü veren bu örnekleri incelediğimizde içerisine yerleştirilen, eski politeist toplumlardan kalma unsurların olduğunu fark ettik. Bu unsurların hangi toplumlarda, hangi amaçlara yönelik kullanıldığını ve günümüzde hangi anlamlarda bu kitapların içine girmiş olabileceği ile ilgili bir çalışma yapmayı amaçladık.

Anahtar Kelimeler: Büyü, Dua, Numeroloji, Astroloji, Ebced.

(GÖK, Hatice Betül, *Investigation of Magical Motifs in Popular Prayer Books in Terms of Religion Phenomenology*, Master Thesis, Isparta 2019)

ABSTRACT

The fact that many civilizations, which could not be enough to establish a cause and effect relationship between the events in the past, had different meaning to the events and objects and caused it to break with its own meaning caused a number of magical elements. In the dark scenes of history, these magical elements, which are practiced by different societies from time to time, have survived to this day.

This behavior, which is expressed in prayer in different societies, is shaped according to the beliefs of the society, while human beings are not competent in all respects and are not able to be enough, to turn to a more competent and sufficient being, to offer them their wishes and wishes to satisfy him / her in their troubles.

Today, prayer books are also available under some names to meet this prayer need in people. When we examine these prayer books, we have seen a number of prayer samples with more magic elements that have nothing to do with prayer. When we look at these examples of prayer, we realized that there were elements from the old politeist societies. In which societies, for which purposes, these elements are used and today we want to make a study about the meaning that these books may have entered into, and to raise.

Key Words: Magic, Prayer, Numerology, Astrology, Abjad.

İÇİNDEKİLER

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI	i
YEMİN METNİ	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	vii
ÖNSÖZ.....	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM DUA VE BÜYÜ

A. DUA	4
1. Kur'an-ı Kerim'de Dua	6
2. Hadislerde Dua	7
3. Rukye.....	8
4. Hurûfilik	10
B. BÜYÜ.....	12
1. Büyü Çeşitleri.....	17
a. Sempatik Büyü.....	17
b. Ak Büyü.....	18
c. Kara Büyü	18
d. Aktif Büyü	18
e. Pasif Büyü	18
2. Büyü-Dua İlişkisi	19

İKİNCİ BÖLÜM DUALARDA KULLANILAN BAZI BÜYÜSEL ARAÇLAR

A. İÇERİSİNDE EBCED HESABI VE NUMOROLOJİNİN KULLANILDIĞI BÜYÜSEL DUALAR.....	21
1. Ebced	21
2. Numeroloji (Sayı Bilimi).....	23
a. Dua Örnekleri.....	26
B. İÇERİSİNDE VEFKİN KULLANILDIĞI BÜYÜSEL DUALAR	46
1. Vefk	46
a. Dua Örnekleri	49

C. İÇERİSİNDE ASTROLOJİ VE KOZMOLOJİNİN YER ALDIĞI BÜYÜSEL DUALAR	60
1. Astroloji.....	60
2. Kozmoloji.....	64
a. Dua Örnekleri.....	65

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM DUALARDA KULLANILAN BÜYÜSEL UNSURLAR

A. HAZIRLANMASINDA CİNLERE VE MELEKLERE YER VERİLEN BÜYÜSEL DUALAR	71
1. Cin	71
2. Melek ve Cin İsimlerinin Büyüde Kullanılması.....	75
a. Dua Örnekleri.....	77
B. İÇERİSİNDE YAZILI BÜYÜNÜN (MUSKA) KULLANILDIĞI BÜYÜSEL DUALAR	89
1. Muska	89
a. Dua Örnekleri.....	92
C. İÇERİSİNDE SUYUN KULLANILDIĞI BÜYÜSEL DUALAR.....	106
1. Suyun Kutsallığı	106
a. Dua Örnekleri.....	110
D. İÇERİSİNDE TÜTSÜ (BUHUR)'NÜN KULLANILDIĞI DUALAR	115
1. Buhur (Tütsü)	115
a. Dua Örnekleri.....	116
E. İÇERİSİNDE BİTKİNİN KULLANILDIĞI BÜYÜSEL DUALAR.....	118
1. Bitkiler.....	118
a. Dua Örnekleri	120
F. HALK ARASINDA İSİMLERİ İLE MEŞHUR OLMUŞ DİĞER BAZI DUALAR.....	126
1. Sürhubat Duası	126
2. Kuduriyye Duası.....	127
3. Mübarek Kadeh Duası.....	128
4. Şerh ile Beraber Kuduriye ve Kadeh Duaları.....	129
5. Bereket-Karınca (Helal Kazanç) Duası	130
SONUÇ	133
KAYNAKÇA	136
ÖZGEÇMİŞ.....	145

KISALTMALAR

a.g.e	Adı geçen eser
a.g.m	Adı geçen makale
a.g.t.	Adı geçen tez
Bkz.	Bakınız
c.	Cilt
ev.	Çeviren
DİA	Diyanet İslam Ansiklopedisi
DİB	Diyanet İşleri Başkanlığı
Md.	Madde
MÖ.	Milattan Önce
s.	Sayfa
Ss.	Sayfa Sayısı
ts.	Tarihsiz
Ter.	Tercüme Eden
vb.	Ve Benzeri
y.y.	Yayın Yeri Yok
Yay.	Yayınları

ÖNSÖZ

Tarihe baktığımız zaman dinsiz bir toplumun olmadığını görmekteyiz. Zamanın seyri içinde gelmiş geçmiş bütün toplumlarda, yüce görülen, esrarengiz güçleri olduğuna inanılan varlıklara tapınılmış ve bu varlıklar özel amaçlar için kullanılmaya çalışılmıştır. Güneş, ay, yıldız, gezegenler, hayvanlar, taşlar, ağaçlar, putlar vs. insanoğlu bütün bu varlıkları gizemli görüp de onlara varoluş anlamı dışında başka bir anlam yüklediği anda işler çığırından çıkmış, verilen her anlam anlamsızlık içinde adeta boğulmuş; fakat insanlar yine de görmek istediklerini görmüş ve duymak istediklerini duymuştur.

Yüce Allah, Nisa Suresi 4. ayette insanın aciz bir varlık olduğunu ifade etmektedir. İnsan acizdir ve gücünün sınırları bellidir. Fakat insanın hayalleri, ihtirasları, istekleri gücü gibi sınırlı değildir. Bütün bu duygularına karşılık bulabileceği yüce bir varlığa ihtiyacı vardır. Kimi zaman bu varlığa dua ederek, kimi zamanda birtakım nesneler vasıtasıyla yüce gördüğü varlığın ilgisini çekerek isteklerinin yerine getirilmesini istemiş ve kutsal gördüğü varlıklar ile olaylar, olgular ve nesneler arasında sürekli bir bağlantı kurmaya çalışmıştır. Yine İsra Suresi 17. ayette insanın aceleci bir varlık olduğu ifade edilmektedir. İnsanın bu aceleci yanı yaptıklarının karşılığını hemen görmek ve olaylar arasında hemen bir neden sonuç ilişkisi kurmak istemesine neden olmaktadır. Kuran'daki Hz. Musa ile yol arkadaşı arasında geçen ve birtakım olayların yaşandığı kıssa tam da insanın bu duygusunu anlatmaktadır.

Aciz ve aceleci olan insan, yüce varlığa yalvarış, yakarış ve ondan isteme şeklinde gerçekleştirilecek olan duayı da kendine göre anlamlandırmış ve zaman içinde farklı zeminlere oturtmuştur. Anlamlandırdığı nesnelerle ve olaylarla istekleri arasında bağ kurarak adeta isteklerini isterken dikte etmiş, gerçekleşmesi için birtakım sözlerle, yazılarla, sayılarla, şekillerle, bitkilerle, kokularla vb. duaya yön vermiş ve duaya, “ya olacak ya olacak” mantığı ile bakmıştır. Bu düşünce ile yapılan duaya da bir zaman sonra birtakım büyüsel unsurların girdiği ve duaların büyüsel bir duaya dönüştüğü görülmüştür.

Allah'ın yüceliği karşısında kulun acizliğini itiraf ederek, sevgi ve tazim duyguları içerisinde O'nun lütfunu, yardımını ve affını dilemesi olarak tarif edilen dua, tabiatüstü güçleri kullanarak, tabiatı etkilemek ve olağanüstü sonuçlar elde etmek düşüncesi ile yapılan büyü ile iç içe geçmiş ve zaman içinde büyüsel faaliyetler, dua

gibi algılanmaya başlanmıştır. Büyüsel faaliyetlerin dua gibi algılanması bir süre sonra bu konuda birçok unsurun ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Ortaya koyduğumuz bu çalışmada duanın gerçek anlamından, tarihi süreç içerisinde büyüünün oluşumundan ve dua adına ortaya çıkan büyüsel unsurlardan bahsettik. Bu unsurların tarih içerisinde nasıl oluştuğundan ve günümüzde nasıl kullanıldığından söz ettik. Günümüzde dua kitabı olarak piyasaya sürülen meşhur bazı kitaplarda yer alan duaları inceleyerek, bu dualarda bulunan birtakım söz, yazı ve unsurların nasıl bir büyüsel içerik taşıdığını ortaya koymaya çalıştık. Özellikle dua kitaplarından seçmiş olduğumuz duaların içerisinde bulunan yanlışları düzeltmeden tezimize aldık. Bunun nedeni bu kitapların özentisiz bir şekilde yazıldığını ve yazarın bilgi ve kültür düzeyini ortaya koyabilmektir.

Üç bölümden oluşan tezimizin, bölümler içerisindeki konu başlıklarını aşağıdaki gibi belirledik:

Birinci Bölümde, duanın Kur'an'ı Kerim ve sünnette nasıl değerlendirildiğini ve rukyenin nasıl bir anlam ifade ettiğini belirttik. Daha sonra büyüünün tarihi gelişimini ve büyü çeşitlerini ele aldık. Büyü – dua ilişkisinin nasıl olduğunu ortaya koymaya çalıştık.

İkinci Bölümde, incelemek üzere ele aldığımız dua kitaplarının içerisinde büyüsel unsur taşıyan duaları tek tek inceleyerek, her bir duada ne tür bir büyüsel unsur var bunları ortaya koymaya çalıştık. Dua kitaplarından seçmiş olduğumuz duaları önce harfiyen yazdık, daha sonra da değerlendirme başlığı altında o duayı inceledik. Aynı duayı konunun daha iyi anlaşılabilmesi için birer büyüsel unsur olan ebced, vefk, muska, astroloji ve cin başlıkları altında ayrı ayrı ele aldık.

Üçüncü Bölümde, suyun, buhurun ve bitkilerin nasıl büyü amacı ile kullanıldığını örnekler üzerinden vermeye çalıştık. Verdiğimiz örneklerin içerisinde birden fazla unsur geçiyorsa bunu ayrı ayrı başlıklar altında değerlendirdik.

Son olarak halk arasında meşhur olan, “surhubat”, “kuduriye”, “bereket” “kadeh” ve “karınca” duaları gibi bazı dualara yer verdik.

Bu çalışmamda bana yol gösteren ve kütüphanesini bana açan danışman hocam sayın Dr. Öğr. Üyesi Azize UYGUN'A şükranlarımı arz ederim.

Hatice Betül GÖK

Isparta 2019

GİRİŞ

A. TEZİN AMACI VE ÖNEMİ

İnsanın bitmeyen arzuları, tükenmeyen istekleri, acıları, hüznüleri, kederleri onu hep yüce bir varlığa yöneltmiştir. Bu yönelişin dua öğrenme ile ilgili isteği artırdığı ve bu konuda bir talebin oluşmasına neden olduğu söylenebilir. İnsanlar tanıdıklarına, ihtiyaçlarına yönelik dualar sormuş, öğrenmek istemiş ve bu konuda duyulan yoğun istek dua kitaplarının yazılmasına, çoğalmasına sebep olmuştur. Bu yoğun talep karşısında din tacirleri, talebi karşılamak için birtakım dua görüntüsü verilen sözleri halka sunmaya çalışmışlardır. Talep yoğun olunca ‘sözde’ dua kitapları ile ilgili oldukça kalabalık bir literatürün de oluştuğu görülmektedir. Tezimizin amacına uygun olarak, piyasada insanların kolayca ulaşılabilceği ve çalıştığımız konuyu detaylı olarak açıklayabileceğimiz örneklerin bulunduğu dua kitaplarından dört tanesini seçtik. Seçmiş olduğumuz bu dua kitaplarında bol miktarda büyüsel unsurlar yer almaktadır.

Duanın samimiyet ve içtenlikle yapılan bir ritüel olması gerekirken bazı nesne ve unsurlar kullanılarak ilahi gücü adeta zorlarcasına ortaya konulan büyü ile karıştırıldığı görülmektedir. Samimiyet çizgisinden çıkan ve bu unsurlara bağlanarak, “kesin olacak” anlayışı ile yapılan bir duanın İslam dini içerisinde yer almadığı muhakkaktır. Bu çalışmamızdaki amacımız, ele aldığımız dua kitapları içerisindeki büyüsel unsurları ortaya koyarak bu unsurların ne zaman ve nasıl ortaya çıktıkları ve günümüze nasıl ulaştıkları ile ilgili bir değerlendirme yapmaktır.

B. TEZİN KONUSU

Halk arasında rağbet gören dua kitapları tezimizin konusunu oluşturmaktadır. Tezimizin ilk bölümünde dua nedir, Kur’an ve hadislerde dua nasıl ifade edilir, büyüün tarihi gelişimi nasıl olmuştur, büyü çeşitleri ve büyü unsurları nelerdir. Bunlar hakkında genel bilgiler verdik.

İkinci bölümde incelemek üzere ele aldığımız dua kitaplarından seçmiş olduğumuz, içerisinde büyüsel unsurların yer aldığı duaları değerlendirme başlığı altında tahlil ederek ne tür bir büyüsel unsur içerdiğini ve bu unsurların hangi dönemlerden kalmış olabileceğini ortaya koymaya çalıştık.

Üçüncü bölümde ise su, buhur ve bitkinin dua kitapları içerisinde nasıl ve hangi amaçla kullanıldığından bahsettik.

Tezimizin son kısmında ise dua kitaplarında sıkça rastladığımız ve halk arasında da epey rağbet gören ‘Surhubat, Kuduriye, Bereket, Kadeh ve Karınca duası’ gibi bazı duaları inceledik.

C. TEZİN YÖNTEMİ

Çalışmamızın amacının, dua ile büyü arasındaki farkı ortaya koyarak birtakım büyü unsurları ile karışmış olan duaları bulmak olduğunu belirtmiştik. Büyü ile dua arasındaki farkı ortaya koyabilmek için öncelikli olarak dua ile ilgili genel bilgiler verdik. Daha sonra büyüün tarihi gelişimi, çeşitleri ve büyüsel unsurlardan bahsederek, her bir büyü unsurunun dua kitapları içerisine nasıl girdiğini göstermeye çalıştık.

Dua ve büyü ile ilgili bilgilere ulaşmada Dinler Tarihi ve Din Fenomenolojisi bilim dallarından istifade ettik. Ayrıca tarihin karanlık sayfalarında kaybolan ilkel kabilelerden semavi dinlere kadar birçok dinde büyü ve unsurlarının nasıl kullanıldığını çalışmamızda göstermeye çalıştık.

Bu kapsamda incelemek üzere kitapçılarda veya internet sitelerinde rahatlıkla ulaşılabilen 4 adet dua kitabını ele aldık. Bu dua kitaplarında yer alan büyü unsurları ile karışmış dualara kitapta yazıldığı şekliyle tezimizde yer verdik. Tezimize aldığımız bu duaları “değerlendirme” başlığı altında analiz ederek hangi tür büyüsel unsur taşıdığını ayrıntılı olarak yazmaya çalıştık. İncelediğimiz bu dua kitaplarındaki bütün duaları değil sadece içerisinde çok bariz bir şekilde büyüsel unsur olan bazı duaları inceledik.

D. TEZİN KAPSAMI VE SINIRLARI

Çalışmamızın kapsamını dua nedir, geçmişten günümüze büyü nasıl gelmiştir ve günümüzde dua kitaplarına nasıl büyüsel unsurlar girmiştir şeklinde belirledik. Bu kapsamda incelemek üzere dört adet dua kitabına tezimizde yer verdik. Tezimize aldığımız dua kitaplarını şöyle sıralayabiliriz.

M. İsmail Fındıklı, Dua Huzmeleri, Yasin Yaynevi, İstanbul, 2013.

Dua Huzmeleri isimli bu eser 478 sayfadan oluşmaktadır. İçerisinde bela, musibet ve sıkıntılar karşısında yapılacak duadan, haksızlık karşısında yapılacak duaya,

beden ve ruh hastalıkları için yapılacak duadan iş ve evlilik hayatı için yapılacak duaya kadar birçok konuda dua mevcuttur. Duaların içeriğine baktığımızda kaynağının havas (gizli ilimler) kitapları olduğunu görmekteyiz.

Havva Özkan, Münaca’at Cüzü Yasin-i Şerif ve Şifa Duaları, Aktaş Yayıncılık, İstanbul, ts.

Münaca’at Cüzü Yasin-i Şerif ve Şifa Duaları adlı kitap 268 sayfadan oluşan ve içerisinde akla gelebilecek birçok konuda dua bulunan bir dua kitabıdır.

Arif Pamuk, Münacat Sureleri Sırlı Şifalı Dualar, Pamuk Ofset, İstanbul, 2017.

Arif Pamuğa ait olan bu dua kitabı 192 sayfa olup Hacet Duaları, Hastalıklara Şifa Duaları, Korunma Duaları, Nazar Duaları, Rızık-Bereket, Velilerin Duaları, Sihirden kurtulmak, Esmâ-i Hüsnâ, Bitkiler, Şifa, Taşlar ve Özellikleri gibi ana başlıklardan oluşmaktadır. Kitabı incelediğimizde içerisinde birçok büyüsel unsurun var olduğunu gözlemledik.

H. Mustafa Varlı, 4.444-Dua Budur-Beş Vakit Namaz’da Mübarek Gün ve Gecelerde Okunacak Dualar, Esmâ Yayınları, İstanbul, ts.

4.444-Dua Budur-Beş Vakit Namaz’da Mübarek Gün ve Gecelerde Okunacak Dualar kitabı Mustafa Varlıya ait bir dua kitabı olup içerisinde insanların sıkıntılarına çare olarak sunulan bir çok dua mevcuttur. 160 sayfa olan bu kitabın da havas bilgilerinden faydalanılarak hazırlandığını müşahade ettik.

Dua kitabı adı altında piyasada çok fazla kitap olması, konunun çok geniş olması ve bu konuda yazılan kitapların fazlalığı konuyu sınırlandırmamıza sebep olmuştur. Takdir edersiniz ki çalışmamızda bütün kitapları incelememiz mümkün gözükmemektedir. Biz de dua kitabı olarak piyasada bulunan bu kitaplardan seçtiğimiz 4 kitap üzerinden çalışmamızı gerçekleştirdik. Nitekim farklı bölgelerde ya da farklı halk kitlelerinde rağbet gören dua kitapları da farklı olabilmektedir. Bu sebepten Türkiye genelinde en çok hangi kitabın rağbet gördüğünü de tam olarak bilmemiz pek imkân dâhilinde değildir. Piyasada Kur’an ve sünnete uygun dua kitapları da bulunmaktadır. Fakat biz çalışmamızda büyü içerikli dua kitaplarını tahlil ederek dua kriterlerini belirlemeye çalıştık.

BİRİNCİ BÖLÜM

DUA VE BÜYÜ

A. DUA

Dua, Allah'ın yüceliği karşısında kulun acizliğini itiraf ederek, sevgi ve tazim duyguları içerisinde O'nun lütfunu, yardımını ve affını dilemesidir. Allah'ın büyüklüğünü dile getirme, O'na yalvarma, hamdetme, şükretme, O'nu övme ve O'na sevgi ve saygı sunma ifadesidir.¹ Kulun Allah'a halini arz etmesi olarak nitelendirilen dua, Allah ile kul arasında bir diyalogu ifade etmektedir. Öyle ki dua sınırlı, sonlu ve aciz olanın, sınırsız, sonsuz ve kudret sahibi ile kurduğu bir köprüdür.²

Özel zaman ve mekânlarda gerçekleştirilen bazı dualar bir tarafa, dua genel anlamda hiçbir törene, şekil ve şarta bağlı olmayan zaman bakımından süreklilik gösteren ve kulun yaratıcısı ile sürekli iletişim halinde olduğu bir ibadet şeklidir. Hz. Peygamberin “*dua ibadetin özüdür*”, başka bir ifadeyle “*dua ibadetin ta kendisidir*” sözü duanın kulluğun bir parçası olduğunu, “*Allah katında duadan daha kıymetli bir şey yoktur*”³ sözü de duanın Allah katında ki değerini ortaya koymaktadır.⁴

Herhangi bir zaman ve mekân ile sınırlandırılmayan dua her an ve her durumda yapılabilmelidir. “*Onlar, ayakta dururken, otururken, yanları üzere yatairken (her vakit) Allah'ı anarlar, göklerin ve yerin yaratılışı hakkında derin derin düşünürler (ve şöyle derler): Rabbimiz! Sen bunu boşuna yaratmadın. Seni tesbih ederiz. Bizi cehennem azabından koru!*”⁵ ayeti bunu ifade etmektedir. İnsanın hayatı boyunca karşılaştığı birçok sıkıntı üzüntü keder vardır ve özellikle insan zor anlarında Allah'a dua etme eğilimi içerisinde. Allah Resulü, “*sizden her kime dua kapısı açılmışsa ona rahmet kapıları açılmıştır. Allah'tan istenilen şeyler arasında O'na en sevimli geleni afiyettir, dua başa gelen ve henüz gelmeyen belaya karşı fayda sağlar. Ey Allah'ın kulları duaya sarılın!*”⁶ buyurarak sıkıntılar karşısında Allah'tan yardım istemek gerektiğini bizlere

¹ *Hadislerle İslam*, Edit. Mehmet Emin Özafşar vd., Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2014, c.II, s.52.

² Osman Cilacı, “Dua”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 1994, c. IV, s. 530.

³ Tirmizi, “Deavat”, 1.

⁴ *Hadislerle İslam*, a.g.e., s.52.

⁵ Al-i İmran, 3/191.

⁶ Tirmizi, “Deavat”, 101.

bildirmiştir.⁷ Bir hadisi kutside de kulun rabbine karşı gösterdiği ilgi ve sevginin fazlasıyla karşılığını bulacağı⁸ anlatılmıştır.

Yüce Allah kendisine yalnızca sıkıntıya düşünce yalvarıp, nimete kavuştuğunda onu unutanları eleştirmekte ve “*insana bir nimet verdiğimiz zaman (bizden) yüz çevirir ve yan çizer. Fakat ona bir kötülük dokunduğu zamanda yalvarmaya koyulur.*”⁹ buyurarak sadece darlıkta değil bollukta da Allah’ı anmak gerektiğini bizlere bildirmektedir.¹⁰

İbadet ve dua, Allah şuurunu daha canlı tutmak ve devamlı hale getirmek, problemleri daha akılcı bir şekilde çözmek ve hayatı daha mutlu yaşanabilir bir hale getirmek için yaşamın vazgeçilmez bir unsuru olarak karşımızda durmaktadır. Dua bir tevekkül halidir. İnsanın üzerine düşen vazifeleri yaptıktan sonra samimiyetle Allah’ın yardımını isteyerek ona teslim olmasıdır. Ne var ki insanın aceleci hali onu, bazı dua klişelerini okumaya, tekrarlamaya ve onları üzerinde taşıyarak duayı bir sihir tekniği ile kullanmaya sevk etmektedir.¹¹

Dinlerde dua genel olarak yalvarıp yakarma şeklinde uygulanır, bu tür duada insanlar bir kötülükten kurtulmayı veya bir iyiliğe kavuşmayı isterler. Diğer bir dua şekli de hamd ve şükürdür ki bunda da insanlar kabul edilen dilek ve isteklerinden dolayı tanrıya teşekkür ederler. İlkel toplumlarda kabile başkanının ve rahibin karşısında cemaatin de katıldığı müşterek dualar yapıldığı bilinmektedir. Eski Meksika, Sümer, Babil, Mısır ve Yunan dinlerinde dua yerine kullanılan kollektif şiirler mevcuttur. Romalılar genel olarak Jüpiter mabedinde dua yapıyorlardı. Yunan dininde ise dua temizlik yaparak başlar ve klasik yalvarma ile biter. Hint yogasında da görülen eli başa koyma ve alna çarpma şeklinde yapılan duaya Sümerlilerde de rastlanmaktadır.¹²

⁷ Hadislerle İslam, a.g.e., s. 53.

⁸ Tirmizi, “Da’avat”, 132.

⁹ Fussilet, 41/51.

¹⁰ Hadislerle İslam, a.g.e., s.53.

¹¹ Selahattin Parlador, “Dua (İslam da Dua)”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 1994, c. IV, s. 532.

¹² Cilacı, a.g.m., s. 529.

Hinduizm de ‘om’ bir çeşit (besmele gibi) dua sözüdür. Budizm’de belirli bir dua olmamakla beraber Buda’dan dua ile bir şeyler isteme vardır. Şintoizm de ise dua mabet veya evde tanrılara pirinç ve pirinç şarabı sunmakla olur.¹³

Yahudilikte dua tanrıya yaklaşma vesilesi olarak görülür ve Yahudiler günde üç defa (sabah, öğle, akşam) dua ederler. Sabah duasında tallit denilen dua atkısı, sol pazıya ve alına dua kayışı takarlar. Sinagoglarda toplu olarak yaptıkları dualar da vardır. Hristiyanlıkta ise Tanrıya ulaşma onu tanıma ve vicdanın sesi olarak tanımlanan dua, günlük (sabah, öğle, akşam), haftalık (Pazar), yıllık (Paskalya)* olarak keşiş ve rahiplerin gözetiminde manastırlarda yapılır.¹⁴

1. Kur’an-ı Kerim’de Dua

Kuran’ı Kerim’de dua kelimesi yirmi yerde geçmekte olup *da’va* ve *da’vet* kelimeleri de dua anlamında kullanılmaktadır. Bununla beraber iki yüz ayetin doğrudan doğruya dua ile ilgili olduğu ve tevbe istiğfar gibi ayetlerin de dua içerikli olduğu görülmektedir.¹⁵ Ayrıca Kuran’da pek çok ayette de dua kökünden oluşan fiillere yer verilmiştir. Bu ayetlerde geçen dua türevleri Allah’a yakarma, istek ve ihtiyaçları arz ederek O’nun lütfunu dileme, çağırma, seslenme, davet etme, ibadet etme, yardıma çağırma, bir durumu arzetme, Allah’ın birliğini tanıma, isnad ve iddia etme anlamlarında kullanılmıştır.¹⁶

Kur’an da duanın yalnızca Allah’a yöneltilmesi gerektiği belirtilerek Allah’tan başka (put ve başka yaratıklara) varlıklara karşı yapılması kesinlikle yasaklanmıştır. Kuran’ın tasvirine göre de Allah’tan başkasına dua edenler, ağzına su gelsin diye suya doğru ellerini açan, fakat elleri boş kalan kimselere benzetilerek,¹⁷ Allah’tan başkasına dua etmek açık bir sapıklık¹⁸ olarak görülmüştür.¹⁹

Temelinde Allah inancı bulunan dini anlayışa göre bütün yaratıkların özünde Allah’a doğru bir yöneliş vardır. “*Yedi gök, yer ve bunlarda bulunanlar O’nu tesbih*

¹³ Cilacı, a.g.m., s. 530.

* Hristiyanların, Hz. İsa’nın diriliş günü olarak her yıl Mart ayının 14. Gününü izleyen Pazar günü kutladıkları dinsel ayin.

¹⁴ Cilacı, a.g.m., s. 530.

¹⁵ Mustafa Çağrı. “Dua (literatür)”, Diyanet İslam Ansiklopedisi (*DİA*), İstanbul 1994, c. IV, s. 536.

¹⁶ Parlador, a.g.m., s. 530.

¹⁷ Rad, 13/14.

¹⁸ Hac, 22/ 12,13.

¹⁹ Parlador, a.g.m., s. 532.

eder, O'nu överek yüceltmeyen hiçbir şey yoktur; fakat siz onların tesbihini anlamazsınız”²⁰ buyurarak canlı cansız bütün her şeyin Allah'ı tesbih ettiği belirtilmiştir.²¹

Dua kulluk makamının en önemlisidir. Nitekim “*De ki: duanız olmasa rabbim size ne diye değer versin*”²² ayeti ile insanın ancak Allah'a karşı bu yönelişinin değer kazanacağı, diğer bir ayette ise yüce Allah “*ben yakınım, biri benden bir şey istediğinde duasının karşılığını veririm*”²³ buyurarak kullarının kendisine yönelmelerini karşılıksız bırakmayacağını ifade etmiştir.²⁴

2. Hadislerde Dua

İslami hayat anlayışında insanın Allah'a doğru bir yöneliş halinde olması ve O'nun ilgi ve rahmetini üzerine çekecek duruş içinde olması büyük önem taşımaktadır. Bir hadiste Allah'ın kendisine tövbe edilmesinden duyduğu sevinç, çölde devesini kaybedip sonra bulan kimsenin sevincine benzetilmiştir.²⁵ Fakat bu ilgi ve rahmeti celbetmek için ilk adımın da kul tarafından atılması gerektiği belirtilmiştir.²⁶

Dua Hz. Peygamberin bütün hayatını kapsadığı için dua ile yatıp dua ile kalkar ve karşılaştığı her olayda Rabbine karşı bağlılığını tazeler ve dudaklarından dua eksik olmazdı.²⁷

Hz. Aişe'ye göre Resûlullah'ın duası özlü ve kapsamlı olup²⁸ çoğunlukla içtimai ve ahlaki değerleri kapsayacak şekildeydi. Örneğin bir duasında “*Allah'im! Ürpermeyen kalpten, doymayan nefisten, fayda vermeyen bilgidен ve kabul olunmayan duadan sana sığınırım*”²⁹ buyurarak insanın ahlak ve ruh sağlığına ne kadar önem verdiğini bizlere göstermektedir.³⁰ Yine başka bir duasında “*Allah'im gazabından rızana, cezandan affına sığınırım. Senden sana sığınırım. Sana tüm övgüleri saysam yine de bitiremem. Sen*

²⁰ İsra, 17/44.

²¹ Parladır, a.g.m., s. 530.

²² Furkan, 25/77.

²³ Bakara, 2/186.

²⁴ Parladır, a.g.m., s. 531.

²⁵ Müslim, "Tevbe", 2.

²⁶ Parladır, a.g.m., s. 532.

²⁷ *Hadislerle İslam*, a.g.e., c.II, s. 42.

²⁸ Ebu Davud, “Salat”, 358.

²⁹ Tirmizi, “Da'avat”, 69; Nesai, “İsti'aze”, 13.

³⁰ Parladır, a.g.m., s. 532.

kendini nasıl övdüysen öylesin.”³¹ buyurarak Allah’ın rızasını ve affını isteyerek onu övmüş ve ona sena da bulunmuştur.³² Ayrıca Enes b. Malikten gelen bir rivayete göre de Hz. Peygamberin, “*Ey rabbimiz! Bize dünyada da güzellik ver, ahirette de güzellik ver; bizi cehennem azabından koru*”³³ mealindeki duası³⁴ Fatiha’dan sonra en çok okuduğu dua olmuştur.³⁵

Hayatının her alanını dua ile zenginleştiren Allah Rasûlü bazen kibleye yönelir, bazen koltuk altı görünecek kadar ellerini kaldırır, bazen avuçlarını açarak bazen de kapatarak dua ederdi. Dua bitince de ellerini yüzüne sürer ve ashabına da bunu tavsiye ederdi.³⁶

3. Rukye

Şifa ve korunma amacıyla Kuran’dan bir bölüm ve dua okuma olan kelimenin ³⁷ çoğulu *er-ruka*’dır. Bir işin husulü için tabiatüstü güce başvurmak anlamında da kullanılır. Eski türkçede Rukye, Afsun kelimesiyle karşılanır. Rukyenin “okuma, dua yoluyla tedavi” müsbet yönünü, büyücülerin afsun yapması şeklinde icra edilmesi ise menfi yönünü iftiva etmektedir. Bu sebepten Arapçadaki Rukye’yi hem afsunlama hem de dua ile tedavi olarak düşünmemiz daha uygun olacaktır. Aslında Cahiliye devrinde bir tedavi usulu olan Rukye hastalık ve zehirlenmelere karşı³⁸ özellikle de sara ve humma hastalıklarına karşı okunurdu. Cahiliye de yapılan bu rukye’nin, sihir karışmış, şirk ihtiva eden sözlerden oluşan bir özelliği ve iplik üzerine okuyup düğüm atarak icra edilen bir yönü bulunmaktaydı. Bu sebepten Hz. Peygamber “*rukyenizi bana arz edin. şirk olmadığı müddetce bir beis yoktur*”³⁹ buyurmaktadır.⁴⁰ Diğer bir hadiste ise “(en faydalı) *rukye, nazar değmesi haşerat (özellikle akrep) sokmasından dolayı yapılandır.*”⁴¹ ifadesi yer alır.⁴²

³¹ Müslim, “Salat”, 222.

³² *Hadislerle İslam*, a.g.e., s. 40.

³³ Bakara, 2/201.

³⁴ Buhari, “Da ‘avat”, 55.

³⁵ Çağrı, a.g.m, c.IV, s. 536.

³⁶ *Hadislerle İslam*, a.g.e., s. 54.

³⁷ İlyas Celebi, “Rukye” *DİA*, İstanbul 2008, c.XXXV, s. 220.

³⁸ Ali Çelik, *İslamın Kabul ve Reddettiği Halk İnançları*, Beyan Yayınları, İstanbul 1995, s. 197

³⁹ Müslim 4/727.

⁴⁰ Çelik, a.g.e., s. 198

⁴¹ Ahmed, Müsned, 4/436.

⁴² Berake binti Mudîf et-Talehî, *Kuran ve Sünnet Işığında Sihir, Hakikati, Etkisi, Hükmü, Korunma ve Tedavi Yolları*, cev. Mustafa Öztürk, Guraba Yay., İstanbul, 2008, s. 106.

Cahiliye Arapları birtakım gizli güçlerden korunmak için boyunlarında “nüfre”, “temime”, “nüşre”, “azaim”, “taviz”, “tevele”, adı verilen muskalar taşırlardı. Hastanın başını ve ağrıyan yerini tutarak onlara okuyup üfleyen bu şekilde şifa verdiğine inanılan kâhin ve büyücüler vardı.⁴³

Rukye ile ilgili hadis kaynaklarında geçen hadislerden bazıları cevaz verse de bazı hadislerde yasaklanmıştır. Hz. Peygamber şirk olmadıkça Kur’an’dan ayetler okuyarak rukye yapmayı bazen tavsiye etmiştir. Fakat Hz. Peygamberin rukyeyi tavsiye etmesinin nedenleri iyi anlaşılmalıdır. O öteden beri insanların yanlış inanışlarının sonucu olan yanlış uygulamalarının önüne geçmek istemiştir. Çünkü şifayı veren Allah’tır ve buna inanılmalıdır. Nazardan korunmak için de Allah’ın ayetleri ve dua ile ondan yardım istenmelidir. Hz. Peygamberin rukye ile ilgili tavsiyesi burada yanlış anlaşılacak günümüzdeki muskacılığın ve üfürükçülüğün meşruluğu için gerekçe gösterilmemelidir. Nitekim bugün yapılan muskaların rukye ile bir ilgisi yoktur. Hz. Peygamberde bunun takılmasını hoş görmemiştir.⁴⁴

Kuran ve hadisler incelendiği zaman çıkan sonuç şu olmuştur: rukye sadece dua olursa bu şekilde yapılan rukye uygun görülmez ne Kur’an’da ne de sünnette güvenilen bir delile rastlanmayan muska ise uygun görülmemiştir. Rukyenin okuyup üflenmekten öte geçmesine müsaade edilmemiştir. Çeşitli adlarla insanların zaaflarından faydalanarak çıkar sağlayan kimselere giderek onlardan şifa beklemek yanlış bir davranış olarak görülmüştür. Zira Allah Rasulü, nazardan dolayı Esmâ’nın çocuklarına okumasını tavsiye ettiğinde bile buna kendisi de dâhil kimseyi aracı yapmayarak Esmâya “onlara sen oku”⁴⁵ buyurmuştur.⁴⁶ Zira şifa Allah’tandır. Muskacılık yapanlar bu hususta şifa dağıtan konumuna geçmekte ve insanların yanlış inançlara sapmalarına zemin hazırlamaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu 28 Eylül 1979 tarih ve 1883 sayılı kararı da Cenab-ı Haktan şifa umarak dualar okumayı caiz, halkı kandırmak ve gaipten haber vermek amacıyla üfürükçülük yapmayı ise dinen yasak olarak belirtmiştir.⁴⁷

⁴³ Celebi, *a.g.m.*, s. 220.

⁴⁴ *Hadislerle İslam*, a.g.e., c. I, s. 670.

⁴⁵ Müslim, “Selam”, 60.

⁴⁶ *Hadislerle İslam*, c.I, s. 672-673.

⁴⁷ Celebi, *a.g.m.*, s. 221.

4. Hurûfilik

Literatürde daha çok ilm'ül hurûf olarak geçen ve gizli anlamlar içerdiği kabul edilen hurûf ilminin temelindeki düşünce harflerin insana ve tabiata tesir ettiği inancıdır. Bu inanca Eski Mısır, Yakın Doğu ve Hitit uygarlığında daha sonra ise Yahudi, Hristiyan ve İslam inancın da rastlamak mümkündür. Esas itibariyle Hurûfilik milattan önce IV. ve III. yüzyılda gnostik izler taşıyan dinlerde ortaya çıkmaya başlamıştır. Yunan büyü literatüründe Gnostisizm'de* ve Yahudilerin kabbala'sında oldukça teferruatlı bir harfler mistiğine rastlanmaktadır.⁴⁸ Gnostik dinlerin, mensuplarına, bazı bilgileri şifreler yoluyla öğretme ihtiyacı duyması bu ilmin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Milattan önce IV. yüzyılda Ege bölgesinde de Sır dinlerinin Grek harflerine sayısal değerler yükleyerek kehanet yaptığı bilinmektedir. Bunlardan en ilginç de Roma şehrinin 948 yılında yeryüzünden silineceği yolundaki kehanettir. Buradaki mantığın gerekçesi de Roma adının "gemetria" sistemine göre sayısal karşılığının 948 olmasıdır.⁴⁹

Yahudi kültüründe hurûf ilmi, bazı İbranice harflere sayısal değer vermek veya harflerin yerini değiştirmek şeklindedir. Yahudilerin kabbalasında 22 harf bulunduğu ve bu harflerin sayısal değerlerinin de mistik anlamlar ifade ettiği bilinmektedir.⁵⁰ Hristiyanlıkta ise erken dönemlerde mensuplarına bilgi aktarabilmek için şifreli cümleler kullanılmıştır. Yeni Ahitte yer alan en önemli şifre 666 sayısıdır. Bu sayıyı deccal, Hz. Muhammed ve düşman bildikleri birçok kişiye uygulamışlardır. Alfa ve omega harfleri ise Hristiyan sanatında Hz. İsa'nın sembolü olarak kullanılmıştır. Caynizm, Taoizm, Konfüçyanizm gibi dinlerde hurûf ilminin nesnesi olan kutsal kitap kavramının yokluğu bu ilmin gelişmemesine neden olmuştur.⁵¹

İslam'dan önce Araplar gaybtan haber verme ideasıyla çeşitli yöntemlere başvursa da net olarak hurûf ilminin kullanıldığı ile ilgili bir kaynak yoktur ancak İslam

* Gizemli bilgiyle kurtuluşa ermeyi amaçlayan teolojik bir akımdır.

⁴⁸ Ekrem Sarıkçıoğlu, *Din Fenomenolojisi, (Dinlerin Mahiyeti ve Tezahür Şekilleri)*, Fakülte Kitabevi Yayıncılık, Isparta 2011, s. 177.

⁴⁹ Bozhüyük, "Hurûf", *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 1998, c.XVIII, ss.397-401, s. 398.

⁵⁰ Abdulkadir İnan, *Hurafeler ve Menşeleri*, DİBY, Nur Matbaası, Ankara, 1962, s. 58.

⁵¹ Sarıkçıoğlu, *a.g.e.*, s. 177.

geldikten sonra Cahiliyedeki fal düşüncesi ile Yahudilikteki hurûf anlayışı birleştirilerek Kur'an'ın bazı harf ve kelimelerine hurûf ilmi bilgileri uygulanmıştır.⁵²

Hurûf ilminin İslam dünyasında ilgi görmesinde, genellikle batını yorumlara dalmaktan hoşlanan mutasavvıfların ve Şii batını fırkaların içerisinde yer alan rakamların esrarına dayanan İsmailî gibi grupların büyük payı olmuştur. Esasen mutasavvıfların bu konudaki kaynağının Şia olduğunda da hiç şüphe yoktur.⁵³

Tarihin her döneminde ilahi kelimeler, lafzının işaret ettiği manayı anlamak için ötesinde bir işlev için kullanılmıştır. Bununla beraber Kur'an harflerinin okunması ile sevap kazanılması, şifa olsun diye hastalara okunması, sihir ve büyü gibi uygulamalarda aracı olarak kullanılması olagelmış davranışlardandır.⁵⁴

Kur'an'daki sure ve ayetlerin şifa amacıyla hastalara okunması dinsel otoritelerin iyileştirme rolleri ile de ilgilidir. Bu otoriteler hem toplumu dinsel olarak yönlendirmekte hem de şifa dağıtmak gibi bir pozisyonu üzerlerinde taşımaktadırlar. Bu iyileştirme muhtemel olarak ilahi metinlerin yazılması ve okunması şeklinde olmaktadır, Kur'an'ın böyle bir amacı olmamakla birlikte onun şifa olması insanın fiillerindeki kötülükleri iyileştirmesi şeklindedir.⁵⁵

Harflerin gizli anlamlar taşıyan şifreler olduğu şeklindeki anlayış, yıldızları yarı ilah gören astrolojinin batıl görüşüne dayanmaktadır. Ayrıca yıldızlarla harf ve rakamları kullanarak ortaya koyulan vefkler arasında bir münasebetin olduğu ile ilgili ne duyulara, ne akla, ne de dini naslara dayanan herhangi bir delil mevcut değildir. Dolayısıyla harflerin yıldızların hareketleri ile irtibatlandırılarak bundan da bir anlam çıkarmak ilmi bakımdan mesnetsiz, dinen de haramdır.

Hâlbuki Kur'an gayb ile ilgili bilgilerin sadece Allah'a ait olduğunu En'am 6/59; Yunus 10/20; Hud 12/123; Nahl 16/77; Neml 27/65 ayetlerinde belirtmiş ve bununla ilgili bilgiyi de sadece peygamberlerine verdiğini ifade etmiştir. Bunun yolu ise sadece vahiydir. Ayrıca Hz. Peygamber çeşitli hadislerinde “*iyafe*”, “*tark*”, “*ilm-i nücum*”, “*tyara*”, “*kehanet*” ve “*irafe*” gibi vahye dayanmayan gaybdan haber verme

⁵² Bozhüyük, *a.g.m.*, s. 398.

⁵³ Bozhüyük, *a.g.m.*, s. 400.

⁵⁴ Özden Kanter Ekinci, “Çağdaş Hurufilik ya da Şifrecilik’ Adlı Tebliğin Müzakeresi”, *Gnostik Akımlar ve Okültizm Kelam Anabilim Dalları Kordinasyon Toplantısı*, Malatya 2002, s. 362.

⁵⁵ Ekinci, *a.g.m.*, s. 363.

yöntemlerinin gerçeğe aykırı, asılsız olduğunu, bunları uygulamanın, bilgi almak amacıyla bu işlerle ilgilenen kişilere başvurmanın haram ve verdikleri haberleri tasdik etmenin küfür olduğunu belirtmiştir.⁵⁶

B. BÜYÜ

Eski Türk dilinde *bügi*, *bügü* şeklinde yazılan ve “*sihirbaz, din adamı*” anlamına gelen büyü tabiatüstü güçleri kullanarak, tabiatı etkilemek ve olağanüstü sonuçlar elde etmek düşüncesi ile yapılan faaliyetler için kullanılan bir terimdir.⁵⁷ Bir başka ifadeyle sihir ve efsun olarak bilinen büyü, din dışı birtakım hareketler ile ruh üzerine tesir bırakmaya çalışmaktır.⁵⁸

Tabiatta var olan unsurları kullanarak tabiatüstü âlemi etkileme düşüncesi ile harekete geçirmek isteyen büyüünün kökleri tarihin karanlık sayfalarında kaybolmaktadır. Nerde, nasıl ortaya çıktığı bilinmese de güncelliğini günümüze kadar korumuştur.⁵⁹ Avlanmak, toprağın işlenmesi, balıkçılık, ticaret, aşk oyunları, hastalık ve ölüm gibi konuları içeren⁶⁰ büyü olağanüstü gücü olduğuna inanılan büyücü, şaman, sihirbaz, hekim gibi insanlara yaptırılır ve araç olarak ruhlar, cinler, şeytanlar, canlı ya da ölmüş bazı hayvanlar, cisimler şekiller hatta adlar kullanılır. Büyünün en temel özelliği kutsalla ilişkisinin bulunmaması ve ahlaki amaç taşımamasıdır. Büyü olaylara ve insanlara etki ederek menfaat elde etme gayesindedir.⁶¹

Türkçede olduğu gibi Batı literatüründe de sihir ve büyü eş anlamlı kullanılır.⁶² Sihir karşılığında büyü kelimesi kullanılsa da, sihir büyüden daha kapsamlıdır. Sihirde el çabukluğu, illüzyon gibi teknikler kullanılır.⁶³ Kur'an'da sihir kelimesinin büyü anlamı taşıdığını fakat sihrin büyüden daha kapsamlı olduğunu görmekteyiz. Bununla beraber büyücü ve sihirbaz aynı anlama gelmemektedir. Sihirbaz el çabukluğu ile gözü,

⁵⁶ Bozhüyük, a.g.m., s. 400.

⁵⁷ Hikmet Tanyu, “Büyü”, DİA, 1992, c.VI, s. 501.

⁵⁸ Yusuf Çakar, *Gizli İlimler*, Yedirenk Yayınları, İstanbul 2005, s. 65-67.

⁵⁹ Azize Uygun, *Seyyid Süleyman el-Hüseyni'nin Kenzü'l Havas Kitabındaki Dua ve Büyü Motifleri*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Isparta 2013, s. 25.

⁶⁰ Bronislaw Malinowski, *Büyü Bilim ve Din*, Kabalcı Yayınları, İstanbul 1990, s. 65.

⁶¹ Tanyu, a.g.m., s. 501.

⁶² Sedat Veyis Örnek, *Sivas ve Çevresinde Hayatın Çeşitli Safhalarıyla İlgili Batıl İnançların ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki*, Ankara Üniversitesi Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara 1966, s. 33.

⁶³ İlyas Celebi, “Sihir”, DİA, İstanbul 2009, c. XXXVII, s. 170.

görüşü aldatan birtakım teknikler kullanırken, büyücü ise iyi ya da kötü varlıkların yardımını sağlayan usul ve teknikleri kullanmaktadır.⁶⁴

İbn Haldûn’a göre büyüün üç şekli vardır:

- a. Dışarıdan destek almadan yapılan büyü ki buna sihir denir.
- b. Gizli güç denilen birtakım unsurlardan destek alarak yapılan büyü buna tılsım denir.
- c. İnsanların hayal güçlerini etkileyerek gerçeği başka türlü göstermek ki bu büyüün hiçbir gerçekliği yoktur.⁶⁵

On sekizinci asır okültlerinden Hugede Saint-Viktor’a göre de büyü beş kısımdır:

- a. Kehanet; cinler ve periler vasıtasıyla gaipten haber alma.
- b. Matematik; bağırsak ve kuş falı.
- c. Efsun/teshir; insanları etki altına almak.
- d. Mucize/garibe; doğa olaylarını etkilemek ve ileride olacak olayları haber vermek.
- e. Malefice; gizli güçleri kullanarak insanların üzerinde kötü etki bırakmak.⁶⁶

Büyü belli teknikler kullanılarak yapılır. Bir gayeye ulaşma amacı ile gizli güçlerin yardımını sağlayarak girişilen bir eylemdir.⁶⁷ Büyü başlangıçtan beri insan hayatında var olagelmıştır. Her mitolojide büyü insanın bilgisinde ve onun tasarrufundadır. Büyü olayında büyüün var oluşu ile ilgili önemli bir olay anlatılsa da büyüün ilk olarak nasıl ortaya çıktığı bilinmemektedir.⁶⁸

İlkel insanlarda büyü ayinlerinin ve kültün yoğun olduğu gelenek önemli bir rol oynar. İlkel dinler tabiatta bulunan kutsal bir gücün olduğuna inanmışlardır. “Mana” olarak ifade edilen bu gizli güç bazen objenin (taş, levha, muska, dua, vb) kendisi bazen de objenin içinde bir güç olarak kabul edilir. İyi bir savaşçı başarısını kendine değil

⁶⁴ Tanyu, *a.g.m.*, s. 501.

⁶⁵ İbn Haldun, “*Mukaddime 2*”, Hazırlayan: Süleyman Uludağ, Dergah Yayınları, İstanbul 1982, s. 899

⁶⁶ Çağfer Karataş, “Büyü ve Din, İslâmî Nokta-i Nazardan Bir Değerlendirme”, *Usul-İslâm Araştırmaları*, S.1, (Ocak-Haziran) 2004, s. 112.

⁶⁷ Mehmet Aydın, *Dinler Tarihine Giriş*, Literatürk Yayınları, Konya 2015, s. 53.

⁶⁸ Malinowski, *a.g.e.*, s. 64-65.

üzerinde taşıdığı bu “mana” gücüne bağlamıştır. Etkili, yaratıcı, dinamik olan her şey mana olarak değerlendirilir.⁶⁹

Büyü tarihinin çok eski dönemlere kadar uzanması ile ilgili olarak özellikle ilkel neolitik dönemde yaşayan insanların mağara duvarlarına daha kolay avlanma amacına dayalı olarak yaptıkları resimler, tekrar dirileceğine inandıkları ölülerini kırmızı bir boya ile boyamaları büyüü hayatlarında kullandıklarına dair birer örnektir.⁷⁰

Eski Mezopotamya ve Mısır’da büyü ile ilgili birçok inanış mevcuttur. Özellikle eski Mısır büyüünün hızla gelişerek çeşitli alanlarda kullanıldığı toplumlar arasında yer alır. Yapılan kazılarda çeşitli amaçlar için kullanılan amuletler, çeşitli taşlar üzerine yazılmış ifadeler, Tanrı ve Tanrıçalara ait figürler yer alır.⁷¹ Mısırlılarda öldükten sonra tekrar dirilme inancına dayanılarak yapılan mumyalama işlemi de bir tür büyü faaliyetidir ve bu uygulamanın günümüzde de yansımaları mevcuttur.⁷² Yine eski Mısır’da muska ve hastalıkları iyileştiren heykeller vardır. Bu heykeller yılan akrep gibi hayvanlara karşı efsunludur. Bu hayvanlar bir kişiyi sokarsa bu heykelin başından su dökülür ve dökülen efsunlu suyu da o kişi içerse şifa bulacağına inanılırdı.⁷³

Roma İmparatorluğu’nun büyük bir kısmı, düşmanlarını yenmek için kurşun bir levha üzerine yazı yazarak (genellikle de bu yazı beddua olur) bu bedduanın yazılı olduğu levhayı bir çivi ile delip ya gömerler ya da bir kuyuya atarlardı. Bu şekilde yaparak düşmanlarını yenebileceklerine inanırlardı.⁷⁴ Mezopotamya bölgesinde bulunan rahiplerin de büyü ile ilgili ayinleri yönettiği bilinmektedir. Hindistan’da büyü daha çok hastalıklara şifa aramak şeklinde olup eski Çin’de, Japonya’da, İran’da, Yunan’da ve Roma’da da büyü ile ilgili birçok faaliyet mevcuttu.

Babil’de ise toplum büyü ile iç içe yaşamaktaydı. Her türlü yaşamsal faaliyette büyüye rastlamak mümkündü. Bu konuda uzmanlaşmış kişiler ilk olarak Babil’den çıkmıştır.⁷⁵ Babil diyarında yani Irak’ta yaşayan Keldaniler, Astronomi ve Astrolojide çok ileri gitmişlerdi. Keldanilere göre yeryüzünde meydana gelen bütün olaylar yıldızlar

⁶⁹ Sarıkçıoğlu, *a.g.e.*, s. 22-24.

⁷⁰ Çakar, *a.g.e.*, s. 65-67.

⁷¹ Burcu Tekin, “Ortaçağ İspanya’ında Büyü, Büyücülük ve “La Celestina” Adlı Esere Yansıması”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 55, 1 (2015), s. 308.

⁷² Çakar, *a.g.e.*, s. 65-67.

⁷³ Felicien Challaye, *Dinler Tarihi*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1998, s. 34.

⁷⁴ Tekin, *a.g.e.*, s. 308.

⁷⁵ Çakar, *a.g.e.*, s. 65-67.

alemi'nin etkileriydi. Hayır ve şer, fayda ve zarar, saadet ve bedbahtlık semavi cisimlerden kaynaklanmaktaydı. Bu nedenle yıldızların her biri için putlar yapıyor, onlar adına heykeller dikeyorlardı. Bir takım tütü ve afsunlarla bu putlara yaklaşmaya çalışıyorlardı.⁷⁶ Babil de büyü ile hekimlik arasında ise sıkı bir bağ vardı. Öyle ki Babilli hekimler hastaları büyüsel araçlarla (cin çıkarma işlemi) iyileştirmeye çalışıyorlar, uğursuz saydıkları günlerde ise hastalara bakmıyorlardı. Çünkü bu günler bu işler için uygun değildir.⁷⁷

Eski Türklerde de hastalıkların tedavisi için büyü unsurları kullanılmıştır. Dudakta çıkan uçuk kötü ruhlardan bilinir ve efsunlanırdı. Çeşitli hastalıklar kurşun dökme denilen hastanın başına koyulan bir kap suya eritilmiş kurşunu dökerek tedavi edilirdi. Cin çarpması ve göz değmesine karşı çocuklar efsunlanır, cin çarpan kişinin yüzüne soğuk su serperek üzerlik ve öd ağacı ile tütülenirdi. Göz değmesine karşı bahçelere korkuluk, atın boynuna da muska takılırdı. Türk boylarında muska ve tılsım'ın koruyucu etkisine inanma âdeti yaygındı.⁷⁸

Arapların Yahudiler, İranlılar, ve Yunanlılarla yakın ilişki içerisinde olması tütü, tılsım, muska, yıldızlara bakarak gelecekte haber verme gibi bir takım büyü unsurlarının Araplar arasında yayılmasına neden olmuştur. İslam gelmeden önce Araplar arasında yaygın olan bu unsurların İslam'dan sonra da devam ettirildiği bir vakıadır.⁷⁹ Ayrıca X. yüzyılda Türkler kitleler halinde İslam'ı kabul etmişler ve eski devirlerden kalan adetleriyle beraber İran, Mezopotamya, Mısır ve Anadolu kültürlerini de günümüze kadar devam ettirmişlerdir. Türklerin Müslüman olmaları ile birlikte bu bölgenin kam ve Budist rahipleri kendi hurafelerini başka milletlerden öğrendikleri hurafelerle birleştirerek cencilik, üfürükçülük ve efsunculuğa yeni bir görüntü kazandırmışlardır.⁸⁰ Bütün bunlar İslam'ın şiddetle karşı çıktığı büyü unsurlarının sanki İslam'danmış gibi bir görüntü kazanmasına neden olmuştur.

Cinler vasıtasıyla diğer insanların etki altına alınarak istenilen yöne sevk edileceği, öldürülebileceği, hastalandırılacağı, hayvan şekline dönüştürüleceği, kocasından ya da karısından ayrılabilceği iddiaları cahiliye döneminden kalan bir

⁷⁶ Ali Osman Ateş, "Kur'an ve Hadislere Göre Cinler ve Büyü", Beyan Yayınları, İstanbul 2011, s. 195

⁷⁷ Mircea Eliade, *Babil Simyası ve Kozmolojisi*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2002, s. 76.

⁷⁸ Tanyu, a.g.m., s. 503-504.

⁷⁹ Çelik, a.g.e., s. 159.

⁸⁰ Tanyu, a.g.m., s. 502.

takım inanışlardır. Zira Allah, bir insanı iradesinden sorumlu tutmaktadır. Nitekim Babil, Asur, Süryani kalıntısı büyülerle bir insanı etki altına aldığını söyleyen büyücüler günümüzde de mevcuttur.⁸¹

Tunguzca'da “*kâhin, sihirbaz*” gibi anlamlara galen şaman kelimesi, batılı etnolog ve antropologlarca “*rahip, büyücü, hekim veya ruh avcısı*” şeklinde tanımlanmıştır.⁸² Şaman kelimesi Mançu – Tanguz dilinden gelen bir kelime olmakla beraber birçok kültürde Şamanizm izlerine rastlanmaktadır. Budizm aracılığıyla Türklere geçtiği düşünülen ve “*kam*” olarak bilinen “*şaman*”⁸³ ruhlarla, cinlerle ilişki kuran, efsun ve büyü yapan kimse olarak bilinir. Kâhinlik yapar, gaipten haber verir, cin çarpmasını iyileştirirdi. Kam anlaşılmayan efsunlu sözler söyler, davul döverek kendinden geçerdi. Çeşitli Türk kavimlerinde büyü kehaneti, falcılık, cincilik mevcuttu.⁸⁴

Doğadaki ürkütücü ve anlaşılmaz olayları büyüsel yöntemlerle açıklamaya çalışan insan düşüncesi, hastalıklarla baş etmede de bu yöntemi kullanmış, büyülere ve cinlere bağladığı hastalıklardan kurtulmak için Şamanı yaratmıştır.⁸⁵ Şaman olmak için birtakım belirtilerin olması gerekir. Genellikle çocukluktan itibaren fark edilen bu belirtiler cin, peri, dev görme, sık sık gelen baş dönmeleri, bayılmak, gelecekte haber vermek gibi şeylerdir. Şamanların birçoğuna da gözlemlenen durum melankolik ve sinirli olmalarıdır.⁸⁶

Şamanların genel olarak ruhlar ve Tanrılar âlemi ile irtibat kurmak ve insanları kötü ruhlardan korumak gibi görevleri olması ile birlikte bu görevler bölgesel farklılıklar içermektedir.⁸⁷ Kam olarak da bilinen şamanların yer altındaki Tanrılara giderek aracılık yaptıklarına, ateşe hükmettiğine, hasta ruhlara şifa verdiğine de inanılmaktadır.⁸⁸ Bu esnada şaman başka ruhları hükmü altına alarak, tabiat güçleri ve şeytanlarla bağlantı kurmaya muvaffak olur. Kam ateş üzerinde hâkimiyet kuran,

⁸¹ Ateş, a.g.e., s. 224

⁸² Harun Güngör, “Şamanizm”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 2010, c.XXXVIII, s. 325.

⁸³ Sedat Veyis Örnek, *100 Soruda İlkellerde Din, Büyü, Sanat, Efsane*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1971, s. 48.

⁸⁴ Tanyu, a.g.m., s. 503-504.

⁸⁵ Hafize Öztürk Türkmen, “Tarihsel Olarak Kadın Şifacılık ve Tıbbın Değerleri”, *Lokman Hekim Dergisi*, 1(2), 2011, s. 21

⁸⁶ Örnek, a.g.e. s. 50.

⁸⁷ Güngör, a.g.e. s. 325.

⁸⁸ Saadettin Gömeç, “Eski Türk İnançları Üzerine Bir Özet”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, s.33, 2003, s. 90.

hastalanan ruhlara şifa veren, ölümlerin arzularını yerine getiren, dertlilerin şikâyetlerini dinleyen, yer altındaki Tanrıların yanına giderek aracılık yapabilen bir kişidir. Bu özellikleriyle de çevresinde korkuyla karışık bir saygı uyandırır.

Şamanist inanca sahip bu topluluklarda birtakım karmaşık ruh inanışları doğrultusunda şamana başvurulur ve ondan zorlukları aşması, hastalıkları iyileştirmesi, kayıp eşyaları bulması, yağmur yağdırması, ölü ruhu öbür dünyaya göndermesi gibi birtakım isteklerde bulunulur.⁸⁹ Tabiat olaylarının bazı ruhlarla ilişkilendirilmesi şamani topluluklarının genel özelliğidir. Örneğin gök gürlediğinde göğe ok atmak, yıldırım çarparak ölen kişiye ayin düzenlemek bunlardan bazılarıdır

1. Büyü Çeşitleri

a. Sempatik Büyü

Birbirlerine uzak olan iki şeyin birbirlerini gizli bir sempati ile etkilediklerine, bir çeşit gizli, görünmez bir güç ile uyarmanın birinden diğerine geçtiğine inanılarak yapılan taklit ve temas büyüsü olarak ikiye ayrılan bu büyüye ‘sempatik’ büyü denmektedir.

Taklit büyüsü en çok uygulanan büyü şekillerindendir. Hemen hemen bütün toplumlarda taklit büyüsüne rastlanır. Bu büyüde bir şeyin taklidi ile esası arasında bir bağ kurulur. Bir kimseye eğer zarar verilmek isteniyorsa o şeyin bir resmi ya da ağaçtan, çamurdan, balmumundan vb. bir figürü yapılır ve yapılan malzemeye zarar verilerek, taklidi yapılan kişiye de zarar verileceğine inanılır. Frazer’e göre benzer benzeri doğurur düşüncesiyle çocuk isteyenlerin bezden bebek, ev isteyenlerinde ufak taşlarla ev yapmaları taklit büyüsünün bir yansımasıdır.⁹⁰

Temas büyüsü ise “parça bütüne aittir” felsefesine sahiptir. Bu felsefeye göre insanla o insandan ayrılmış olan parçanın arasındaki büyüsel sempati uygulaması esastır. Temas büyüsünde parçaya sahip olanın bütüne de sahip olacağı düşüncesiyle bir insanın tırnağına, saçına, kirpiğine ya da elbisesine sahip olan kimse, söz konusu olan kimse üzerinde iyi ya da kötü bir etki yapma gücüne de sahiptir. Bunlardan biri üzerine yapılacak kara büyü, sahibini de etkileyecektir.⁹¹

⁸⁹ Güngör, *a.g.e.*, s. 326.

⁹⁰ Tanyu, *a.g.m.*, s. 502.

⁹¹ Örnek, *a.g.e.*, s. 34-36.

b. Ak Büyü

Ferdin veya toplumun iyiliği için yapılan büyülerdir. Kuraklık, yaralanma, mal ve mülkün zarara uğramaması, hastalık gibi felaketlere karşı, ayrıca çocuklara ve lohusa kadınlara zarar veren şeylere çare bulmak veya bunları önlemek için yapılan koruyucu büyüler ak büyü olarak değerlendirilir. Bu büyüyü yaparken dinden ve din adamından, dualardan ve dini metinlerden faydalanılır.⁹²

c. Kara Büyü

Kara Büyü olarak bilinen bu büyüde, ak büyüünün aksine birine kötülük yapmak, zarar vermek gayesi vardır. Kişileri birbirinden ayırmak, evlilerin boşanmasını sağlamak, cinsi kudreti önlemek, hasta etmek, sakat bırakmak, hatta öldürmek gibi kötü istekler kara büyüünün hedefleri içindedir. Bütün bu istekler dini ilkelere aykırı olduğu halde kara büyü yapanlar bile bile bazı kutsal değerleri, nesneleri, metinleri araç olarak kullanırlar. Cin ve şeytanları egemenlikleri altına alarak insanlara zarar vermeyi isterler.⁹³ Genellikle taklit ve temas yöntemini kullanırlar.⁹⁴

d. Aktif Büyü

Bu büyüyü yapan kişi tabiat olaylarını yönetim ve denetimi altına alarak güçlü iradesiyle onları dilediği gibi kullanabildiğini iddia eder. Kendisinin parapsikolojik bir hayatı olduğunu telkin eder. Özel bazı sözler, tekerlemeler, dua veya beddualar ile büyüyü hazırlamak için elverişli bir ortam meydana getirmek ister. Mesela, Güney Afrika'da yaşayan Zulu kabilesi, kızgın kömür üzerine su dökerek yapılan büyü için, fırtınayı önlediğine inanırlar. Genellikle kötü olayları önlemek ve insanların zararlarından kaçınmak için bu büyüye başvurulur.⁹⁵

e. Pasif Büyü

Genellikle uğursuzluk ve şanssızlıklara karşı korunma ve savunma amaçlı yapılan bir büyüdür.⁹⁶ Kutsal yazı, bıçak, makas, mavi boncuk ve çeşitli nazarlık eşyalar bulundurularak büyücülerin bazı faaliyetleriyle gebe ve lohusaların zararlı etkilere karşı

⁹² Tanyu, *a.g.m.*, s. 502.

⁹³ Çakar, *a.g.e.*, s.75

⁹⁴ Tanyu, *a.g.m.*, s. 502.

⁹⁵ Çakar, *a.g.e.*, s. 75.

⁹⁶ Çakar, *a.g.e.*, s. 76.

korunması bu büyü içinde kabul edilir. Büyücü bu maksatla o kişinin muska ve uğurluklar gibi okunmuş veya hazırlanmış bazı şeyleri taşımasını ister.⁹⁷

Büyünün çeşitleri olduğu gibi, birtakım yöntemleri de vardır. Bunlar:

- a. Müneccimlik: Kökü Keldaniler'e kadar dayanan ve astrolojinin kullanıldığı bir büyü çeşididir.
- b. Ruhun terbiyesi: Riyazet, havas, muska, rukye, uzlet vb. bazı yollara başvurarak yapılan büyü
- c. Cinleri kullanarak yapılan büyü.
- d. Tahayyülat: El çabukluğu ile gözü yanıltmak suretiyle yapılan sihir.
- e. Hiyel-i sanayi: Aletlerle yapılan sihirdir. Firavunun sihirbazları böyle yapmıştır.
- f. Kimyasal maddelerle yapılan sihir.
- g. Muhatabı kendisine bağlamak suretiyle yapılan sihir.⁹⁸

2. Büyü-Dua İlişkisi

İnsanlar Allah inancının zayıfladığı dönemlerde kendilerini bazı inanç ve kavramlara bağlanarak ruhsal yönden tatmin etmeye çalışmışlardır. İlkel toplumlarda dinin kaynağının sihir olduğunu, sihirbazların ise bir nevi din koyucu olduğunu bile görmekteyiz. Özellikle animizm, naturalizm ve totemizm inancının yaygın olduğu toplumlarda görülen sihir, İran, Çin, Mezopotamya, Arabistan, Mısır, Hindistan ve bu bölgelere yakın coğrafyalarda etkisini göstermiştir. Öyle anlaşıyor ki Allah ve peygamber inancının zayıf olduğu toplumlarda nemalanmış ve sihirbazlara kazanç kapısı olmuştur. Kur'an'da "*Musa 'siz atın' dedi. Bunun üzerine onlar ellerindekini atınca insanların gözlerini sihirlediler ve onlara korku saldılar. Büyük bir sihir yaptılar*"⁹⁹ "*Musa: 'Yok önce siz atın' dedi. Bir de ne görsün, onların ipleri ve değnekleri yaptıkları sihirden dolayı kendisine hızla sürünür gibi görünüyor.*"¹⁰⁰ denilmektedir. Şunu diyebiliriz ki Kur'an'ın sihirbaz ve kahinleri kınamasının asıl sebebi insanları basit inanç ve düşüncelerle oyalayarak Allah inancından

⁹⁷ Tanyu, *a.g.m.*, s. 502.

⁹⁸ Rahman Dakesoğlu, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimle Enstitüsü, "*Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam da Sihir-Büyü*", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bursa 1995, s. 12.

⁹⁹ Araf Suresi 7/116.

¹⁰⁰ Taha Suresi 20/66.

uzaklaştırmalarına engel olmak içindir.¹⁰¹ Nitekim sihir gök cisimlerinin canlı olduğunu, bunların yeryüzündeki olaylara etki ettiğini söyleyen irrasyonel bir yaklaşımdır. Aydınlanma felsefesinin ortaya koyduğu mekanik fizik ve kozmoloji görüşü bu yaklaşımı reddetmiştir. Günümüz insanının çevresinde olup bitenleri büyü ile ilişkilendirmesi bilimsel olarak da kabul edilmemektedir.¹⁰²

Dua kelimesi yalvarma ve yakarma ile kulun acizliğini itiraf etmesi, büyü ise tabiatüstü güçleri kullanarak tabiatı etkileme ve olağanüstü sonuçlar elde etme çabasıdır. Bu sebepten gerek ortaya çıkış gerekse uygulanış açısından dua ile büyü arasında önemli farklar vardır. Şöyle ki dua, her şeye gücü yeten ilim ve hikmet sahibi yetkin bir varlığa yönelmeyi gerektirirken; sihir, tabiattaki bir güce ya da tabiat kanunlarına dayanarak istenilen şeyi ortaya çıkarma çabasından ibarettir. Nitekim duada bulunan manevi ve deruni inanç büyüde asla görülmemektedir. Buna mukabil büyüde maddi çıkarlar ve katı şartlar yer almakta, dua ise yüce yaratıcının hoşnutluğunu kazanmayı hedeflemektedir. Büyü kendi çıkarı için her şeyi dini bile kullanır ve amacını gerçekleştirdiğinde kendiliğinden kaybolur, dua sürekli ve sürekli.¹⁰³ Dua açık, anlaşılır büyü ise gizli ve gizemlidir.¹⁰⁴

Bütün bunlardan çıkabilecek sonuç şudur ki, dua ile büyü farklı şeylerdir. Hatta büyü ile dua çatışma halindedir. Bunun için birçok dinde büyüün yasaklandığını görmekteyiz. İslam dini de büyüü ve büyücülüğü yasaklamıştır. Ancak büyüün bütün dinlerde görülmesi bazı bilginlerin büyüü dinlerin temeline oturtmasına, hatta dinden önce var olduğunu söylemelerine neden olmuştur. Hâlbuki büyüde tamamen bir menfaat söz konusudur. Menfaate dayanan bir cemaat dini bir cemaat olamaz. Bunun içinde dinin kökeninde ya da içinde büyüün olduğu düşünülemez. Hatta büyü için bir dini sapıklık diyenle de vardır.¹⁰⁵

¹⁰¹ Hüseyin Doğan, “Sihir ve Din İlişkisi-Dinsel Naslar Açısından Bir Çözümleme Girişimi”, *Gnostik Akımlar ve Okültizm, Kelam Anabilim Dalı Koordinasyon Toplantısı*, 25-27 Mayıs 2012, Malatya, ss.511-535, s. 515.

¹⁰² Celebi, *a.g.m.*, s. 253.

¹⁰³ Doğan, *a.g.m.*, s. 516-517.

¹⁰⁴ İlyas Çelebi, “Geçmişten Devralınan Kültürel Miras: Sihir Problemi”, *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, s. 9, 2002, s. 207.

¹⁰⁵ Aydın, *a.g.e.*, s. 53-54.

İKİNCİ BÖLÜM

DUALARDA KULLANILAN BAZI BÜYÜSEL ARAÇLAR

A. İÇERİSİNDE EBCED HESABI VE NUMOROLOJİNİN KULLANILDIĞI BÜYÜSEL DUALAR

1. Ebced

Ebced, alfabedeki harflerin daha kolay akılda kalabilmesi için oluşturulan bir sistemdir ve bu sistemdeki ilk kelime ebced olduğu için bu ismi almıştır. Ebcedin ilk olarak kim tarafından ortaya konulduğu bilinmemekle beraber ilk altı sözcüğün (*ebced, hevvez, hutti, kelemen, sa'faz, karaşet*) Medyenlilerin ilk altı şahının ismi olduğu tahmin edilmektedir. Bununla beraber ilk altı sözcüğün altı şeytanın ismi, haftanın günleri, ilahi isimlerin altı anahtarı, v.s. olduğu gibi farklı rivayetlerde vardır.¹⁰⁶ Arap alfabesinde böyle bir sıralanışın olmaması bunu başka kavimlerden almış oldukları tezini ortaya koymuştur. Zira Fenike alfabesinde bu şekilde bir sıralama mevcuttur.¹⁰⁷

Ebced hesabı henüz Kur'an indirilmeden önce de Araplar arasında çok yaygındı. Araplar tarihte bilinen her olayı harflere rakam vererek kaydederdiler.¹⁰⁸ Arap edebiyatında ise ebcedin söz sanatında kullanıldığı, ilahi metinlerde geçen harflere sayısal değerler vererek gelecek ile ilgili yorumlar yapıldığı ve bu alanda gelişme gösterdiği bilinmektedir.¹⁰⁹

Araplar arasında benimsenmiş olan ebced hesabı bazı hadislerde geçse de İbn Teymiye bunun başlıcalarını verip ravilerini tenkit etmiş ve güvenilir olmadıklarını ortaya koymuştur. Hz. Ali ve İbn Abbas'a dayandırılan bir rivayette ebced kelimeleri olarak ifade edilen sekiz kelimeden her birinin Hz. Adem'in cennetten ayrılışı ile tevbesi arasında geçen sürenin çeşitli safhaları olduğu, ebced kelimelerinden ilk altı kelimenin, her bir harfinin Allah'ın esma-i hüsnasının birine karşılık olduğu söylenmektedir.¹¹⁰ Bununla beraber bu kelimelerin ilahi kitaplarda yer alan emir ve yasakları açıklayan kelimeleri ifade ettiği veya ebced üzerindeki sekiz anlamsız

¹⁰⁶ Özer Şenödeyici- Ahmet Akdağ, "Hurufilikte Ebced Hesabının Kullanımına Dair Bir Risale", *Mediterranean Journal of Humanities*, IV/2, 2014, ss.227-237, s.228.

¹⁰⁷ Ramazan Yazçipek, "Bilgi Değeri Açısından Cefr ve Ebced - Harfler ve Rakamlar Metafizigi" *Milel ve Nihal*, 2 (1), 2004, s. 78.

¹⁰⁸ Yazçipek, *a.g.m.*, s. 84.

¹⁰⁹ Yazçipek, *a.g.m.*, s. 85.

¹¹⁰ Mustafa Uzun, "Ebced", *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 1994, c.X, s. 68.

kelimenin sekiz filozof olduğu gibi birçok söylenti mevcuttur. Burada düşünülmesi gereken bu sekiz anlamsız kelimenin ne olduğu değil ne olduğu ile ilgili söylenen rivayetlerin bilgi değeri açısından kıymetidir.¹¹¹

Kadim kültürlerdeki inanca göre ebced harfleri ile sayılar arasında gizli bir güç bulunur. Her harf bir Tanrıya ya da semavi güçlerden birine tekabül etmektedir. Bir taraftan sayı ile harfler arasında bir bağ kurulur diğer taraftan ise bunlara tekabül eden semboller sayesinde “sihir” adı verilen sistem meydana getirilir.¹¹² Dolayısıyla harflere yüklenen sayılar ve elde edilen ebced hesabı, sırlı dünyadaki varlıklarla örneğin cinlerle ilişki kurmanın bir yolu olarak görülmüştür.¹¹³

Esasen geleneksel yöntem ile Kur'an öğretirken daha pratik öğrenilmesi için kullanılan ebced usulü asıl amacından saptırılarak vird nakaratıyla dua formatında ezberletilmiş ve bu yöntemle harflerin şekil ve sayı değerleri akla hayale gelmeyecek farklı anlamlar içerisine sokulmuştur.¹¹⁴

Ebced usulünde yer alan 28 harfin ilk 9'u tek hanelidir (1,2,3...). Daha sonra gelen 9 harf iki haneli (10, 20, 30...) daha sonra gelen 9 harf ise üç hanelidir (100, 200, 300...). Son harf olan gayın harfinin ebced değeri 1000'dir.

elif (ا) : 1	ye (ي) : 10	kaf (ق) : 100
be (ب) : 2	kef (ك) : 20	ra (ر) : 200
cim (ج) : 3	lam (ل) : 30	şin (ش) : 300
dal (د) : 4	mim (م) : 40	te (ت) : 400
he (ه) : 5	nun (ن) : 50	se (ث) : 500
vav (و) : 6	sin (س) : 60	ha (ح) : 600
ze (ز) : 7	ayn (ع) : 70	zel (ذ) : 700
ha (ح) : 8	fe (ف) : 80	dad (ض) : 800
ti (ط) : 9	sad (ص) : 90	zı (ظ) : 900
		gayn (غ) : 1000

Resim 1 Arapça Harflerin Sayı Değerleri

Tarihi süreç içerisinde ebced harflerinin farklı sistemlere göre sayı değerlerini ortaya koyan zengin bir muhteva olsa da birçoğu yakıştırmadan ileri geçememiştir. Örneğin Allah ve hilal kelimelerinin ebced değeri 66'dır. Türk bayrağındaki hilalin

¹¹¹ Yazıcıoğlu, *a.g.m.*, s. 80.

¹¹² İsmail Yakıt, *Türk-İslam kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme*, Ötüken Yayınları, İstanbul 1992, s. 58

¹¹³ İlyas Çelebi, “Muska”, *DİA*, İstanbul 2006, c. XXXI, s. 267.

¹¹⁴ Yazıcıoğlu, *a.g.m.*, s. 78.

Allah'ı ifade ettiği düşünölmektedir. Halk dilinde kullanılan “işı 66'ya bağlamak” ifadesi ise meseleyi Allah'a havale etmek olarak bilinmektedir.¹¹⁵ Yine Esmâ'ül hüsnâ'dan Allah'ın bütün isimlerinin ebcedi yapılmıştır. İnsanları bir araya getirmek için “el-Cami” vesvese ve evhama kapılanları iyileştirmek için “es-selam”, işlerin iyi gitmesi ve açılması için “ya Fettah” isimleri burada verebileceğimiz birkaç örnekten ibarettir.¹¹⁶

İslam tasavvufu, harflere sadece metafizik anlamlar yüklemekle kalmamış onları ahlaki bir düzlemde de incelemiştir. Örneğın “edeb” kelimesi içerisinde gecen “elif” harfine “eline hakim ol”, “dal” harfine “diline hakim ol”, “be” harfine ise “ beline hakim ol” anlamlarını vererek “edeb”i, ‘elini, dilini, belini tutmaktır’ diye tanımlamıştır. Yine “Adem” kelimesinde yer alan harfler için “elif” kıyam'ı, “dal” ruku'yu, “mim” harfi ise seçde'yi temsil ediyor diyerek adem yani insan ile namaz arasında bir bağlantı kurmaya çalışmıştır.¹¹⁷

2. Numeroloji (Sayı Bilimi)

Sayıların tabiatüstü bir güce sahip olduğu inancı çok eski çağlardan günümüze kadar gelmiş bir inanıştır. Özellikle büyüde sayılar büyük önem taşır. İstenilen uygulama eğer verilen sayı adedince yerine getirilmemişse bu başarısızlık sebebi olarak görülür. Sayı halk inançlarında yaygın olarak kullanılmıştır. “Üç kere tükürmek, dört yol ağzına gömmek, kırk bir kere maşallah” örneklerden bazılarıdır.¹¹⁸

Sayıların hayatımızda önemli etkileri olduğuna inanan numorolojiye göre bütün sayılar bir anlama sahiptir. Buna göre: 3 sayısı canlı, sanatsaldır, çok konuşur. Bu rakam teslis'te mevcuttur. Şifa için okurken bu rakamın kullanılması da teslise bir saygı olabilir.¹¹⁹ 6 sayısının romantik, sıcak, sevgi dolu, çok konuşmayla ilgili bir özelliğinin olduğu düşünölür.

13 sayısı şanssızlığa işarettir. 13 sayısının uğursuz olduğu ile ilgili inanç dünyada o kadar yaygındır ki yaşamı birçok yönden ciddi olarak etkilemektedir. Uçaklarda 13. Koltuk sırası yoktur. Otellerde ki 13 numaralı odada insanlar kalmak

¹¹⁵ Uzun, *a.g.m.*, s. 68.

¹¹⁶ Çelebi, *a.g.m.*, s. 267.

¹¹⁷ Yakıt, *a.g.e.*, s. 33

¹¹⁸ Örnek, *a.g.e.*, s. 53.

¹¹⁹ Richard Kieckhefer, *Ortaçağda Büyü*, çev. Zarife Bilir, Alkım Yayıncılık, İstanbul 2003, s. 114.

istememezler. Hatta ayın 13'ünde işe gelmeme, uçak ve tren rezervasyonlarının iptali bile söz konusu olmuştur. Hristiyanlarda 13 rakamı ile ilgili inancın nedeni olarak Hz. İsa'nın bir Cuma günü çarmıha gerilmesinden önceki son akşam yemeğinde İsa ile birlikte 13 kişinin olmasıdır. Bu nedenle Hristiyanlar akşam yemeğinde 13 kişi bir araya gelince aralarından birinin başına bir felaket geleceğine inanırlar.¹²⁰

40 (arınma sayısıdır) - Müslümanlarda mistik bir anlam ifade etmektedir. Bunun sebebi olarak Hz. Peygamberin 40 yaşında nübüvvete nail olması gösterilebilir.¹²¹ İlk Müslümanların 40 kişi olması, zekat'ın 40'ta birinin verilmesi, kadınların hamilelik dönemlerinin 40 hafta sürmesi, doğumdan sonraki lohusalığın 40 gün olması, ölen kişinin 40'ının çıkması, 40 sayısı ile ilgili gizemi artırmıştır. Ayrıca 40 sayısı Eski Mısırda gök varlıklarının kendi yörüngelerindeki dönüm süresini gösterir. Tevrat'ta ise insanın yaş dönemlerini belirtir. Muhtemelen “kırkıdan sonra azmak” veya “kırkıdan sonra saz çalmak” deyimleri buradan çıkmıştır.¹²²

666 (İblisin işareti) - İsa karşıtı olarak bilinen sayı kara büyü yazarları ve korku filmi yapımcılarının bildiği tek anlamlı sayıdır. 888 acılara işaret eder.¹²³

Tarihte Babil ve Sümer medeniyetlerinin sayının kutsallığı ile ilgili düşünceleri bilinen bir gerçektir. Özellikle Babillerin sayı sembolleri ve mistiği diğer medeniyetlere örnek olmuştur.¹²⁴ Babillilerde sayı biliminde 1-3-7-9-40-41 sayılarının önemli bir güce sahip olduğuna ve bir kişinin doğum tarihi ve ismi öğrenilerek o kişi hakkında önemli bilgilere ulaşılabileceğine inanılırdı.¹²⁵

Yahudi, Hristiyan ve İslami kültürde sayılara duyulan ilgi ise esas itibariyle Pisagorcuların hazırladığı temellere dayanmaktadır.¹²⁶ Sayı bilimi zamanla mistik bir zemine yerleştirilmiş ve bununla metafizik âlem arasında bağlantı kurulmak istenmiştir. 10 rakamını kutsal sayan bu düşünce, bir ve iki sayılarında da çok önemli anlamlar

¹²⁰ <http://blog.milliyet.com.tr>, 23.04.2019.

¹²¹ Abdulkadir Karahan, “İslamiyet'te Kırk Adedi Hakkında”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, c.IV, s.4, 1952, s. 266.

¹²² <https://www.havasokulu.com>, 23.04.2019.

¹²³ H. İsmail Hakkı Altundaş, *Yazılar 32*, y.y., İstanbul 2015, s. 166-168.

¹²⁴ Sarıkçıoğlu, *a.g.e.*, s. 107.

¹²⁵ Uygun, *a.g.t.* s. 58.

¹²⁶ Annemarie Schimmel, *Sayıların Gizemi*, çev. Mustafa Küpüşoğlu, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 1991, s. 21.

olduğunu öne sürmüştür.¹²⁷ Tekli sayıların uğurlu sayılar olarak büyük Tanrılara işaret ettiğine, çiftli sayıların ise uğursuz sayılar olarak daha çok cinlere güç sağladığına inanılmıştır.¹²⁸ Bu düşüncenin temelinde Pisagorcu düşünce yer almaktadır. Pisagorcular özellikle tek sayılar ile çift sayılar arasındaki ilişkiden etkilenmişlerdir. Tek sayılar sağ tarafa ait olup eril, sınırlı, doğrul, kalanı olan, iyilik dolu ve kare ile bağlantılı; çift sayılar ise dişil, sonsuz bölünebilir, sol tarafa ait, karanlık, kötü ve dikdörtgendir.¹²⁹ Tek ve çift arasındaki bu karşıtlık zamanla gizemciliğe neden olmuştur. Gerçek Tanrı tek sayıdır. Tek sayılara duyulan bu tutku, duaların, ayinlerin ve sihirlerin tek sayılı günlerde ve tek sayı ile oluşturulmasının sebebidir.¹³⁰ Tanrının dünya ile ilişkisi diğer sayıların bir ile ilişkisine eşittir.¹³¹

Talmud'da tek sayıların kullanımı ile ilgili sayısız örnek mevcuttur. 3 ve 7 ile yapılan dualar, büyü düğümlerinin tek tek bağlanması, bunlara örnek verilebilir. Doktorların hastalarına tek hap vermesi bile tek sayının kutsallığı inancına dayanmaktadır diyebiliriz. İslami geleneğe baktığımızda tek sayının kutsallığını orada da görmekteyiz. Örneğin Hz. Peygamberin orucunu tek sayılı günlerde tutması buna örnek gösterilebilir.¹³²

Yeni Platoncu* ve gnostik* sistemlerdeki sayı gizemciliğine göre sayılar düzene soktukları nesneleri etkileyerek Tanrı ile dünya arsında bağlantı kurarlar. Böylece her sayı kendine ait gizemli bir anlam geliştirir. İslami gizemcilikte ilk defa İhvan-ı Safa (saflik kardeşliği) yeni Platoncu ve Pisagorcu görüşleri kullanmıştır. Onlara göre sayılar her şeyin temelindeki birliği anlamanın yoludur. 7-12-28 sayıları büyük önem arzeder. Harfler ve sayılar arasında yer değiştirebilme olanağı gizemci Müslümanların Kur'an ile

¹²⁷ Melek Dosay Gökdoğan, "Sayı", *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 2009, c.XXXVI, ss.212-213, s. 213.

¹²⁸ Uygun, *a.g.t.* s. 56.

¹²⁹ Schimmel, 1991, s. 23.

¹³⁰ Schimmel, 1991, s. 24.

¹³¹ Schimmel, 1991, s. 28.

¹³² Schimmel, 1991, s. 24.

* Yeni Platonculuk ya da Neoplatonizm, Plotinus'un çalışmalarıyla başlayan ve İmparator Justinyan'ın Platon'un akademisini M.S 529'da kapatmasıyla biten Platonik felsefe sürecini tanımlamak için kullanılan modern terim. Platon ve Aristoteles öğretilerini uzlaştırarak oluşturulmuş felsefi akım.

** Gnostisizm, gizemli bilgiyle kurtuluşa ermeyi amaçlayan teolojik bir akımdır.

kehanet yapmasının önünü açmıştır.¹³³ Ayrıca İslam'ın hurûfî mezhebinde de yaygın sayılar mistiğine rastlarız.¹³⁴

Ortaçağ Hristiyanlığı ise gnostik düşünceler arasında bu geleneği sürdürmüştür. Ortaçağ bilginleri sayıların gizemine çok inanmıştır. Yahudi geleneği içerisinde özellikle kabalistlerin sayılarla ilgilendiği bilinmektedir. İslami gelenekte kabalistler kadar karmaşık bir sayı bilimi oluşturulmasa da sayılara büyük önem verilmiştir özellikle 7-9-12-28 sayıları bunlara örnektir. Gezegenlerin 7 tane, gökyüzünün 9 kat olması ayın tam bir dönüşünün 28 gün olması bu kutsallığın sebebi sayılabilir.¹³⁵ Bu ve benzeri birçok sayı tasavvuf alanında kullanılmış, İşari tefsir ve tevilinde sayı biliminden bir hayli yararlanılmıştır.¹³⁶

a. Dua Örnekleri

Çeşitli sebepler için yapılan dualarda birtakım rakamların kullanıldığını ve duaların özellikle bu sayılar kadar tekrar edilmesinin istendiğini görmekteyiz. Bu bölümde içerisinde sayı geçen duaları inceleyerek, verilen bu sayıların geçmişten günümüze ne anlam ifade ettiğini ve hangi düşünceler ile bazı duaların içerisine yerleştirildiğini ortaya koymaya çalışacağız.

1) Sıkıntıdan Kurtulmak için Okunacak Dua

Kitapta sıkıntıdan kurtulmak için verilen dua şöyledir: “Rivayet olunur ki: Maddi manevi sıkıntı içinde bulunan kişi, sabah namazından sonra 101 kere: Allahümmealli ala seyyidina Muhammedivve ‘ala ali seyyidina Muhammed, derse. Allahü tealanın izniyle sıkıntılardan kurtulur.”¹³⁷

¹³³ Schimmel, 1991, s. 27

¹³⁴ Sarıkçıoğlu, a.g.e., s. 177.

¹³⁵ Schimmel, 1991, s. 28.

¹³⁶ Schimmel, 1991, s. 27.

¹³⁷ M. İsmail Fındıklı, *Dua Huzmeleri*, Yasin Yayınevi, İstanbul ts., s. 162.

Afet duası:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِهٖ وَصَحْبِهٖ وَسَلِّمْ يَا عِدَّتِيْ
عِنْدَ شِدَّتِيْ وَيَا غَوْثِيْ عِنْدَ كُرْبَتِيْ وَيَا حَارِثِيْ عِنْدَ كُلِّ
مُصِيبَتِيْ وَيَا حَافِظِيْ عِنْدَ كُلِّ بَلِيَّةٍ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ
وَآلِهٖ وَعَلٰى جَمِيْعِ الْمُرْسَلِيْنَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ

“Şeyh Emir Buhari (kuddise sirruhu) buyurmuştur ki: Her kim bu hizbi şerifi sabah okursa akşama kadar gökten kaza yağmuru yağsa onun kılına zarar vermez ve akşam okursa yine böylece olur.”

Bu dua ile birlikte:

7 defa tevbe Suresi’nin son iki ayeti, 41 defa Yasin-i Şerif, 111 defa ya Hayyu ya Kayyum, 1001 İhlas-ı Şerif, 450 defa Hasbünallah okunması gerektiği söylenir.¹³⁸

Değerlendirme

Sıkıntıdan kurtulmak için okunacak olan bu duada 101, 111, 1001, 41, 450 ve 7 gibi birtakım rakamlar verilmiştir. 41-101-1001 sayıları, büyük sayılardır. Sonsuzluk ve sınırsızlık anlamlarına gelir. Dinsel formüller 101 defa yenilenir. Hint-Pakistan’da geline 101 parça elbise ve 101 tepsi vermek gelenektir. 1001 sayısında ise Anadolu’daki 1001 kilise ve 1001 gece masalları ilk akla gelen örneklerdir.¹³⁹

Yasin Suresinin 41 defa okunması yaygın olarak yapılan bir okuma şeklidir. Adedin 41 olarak belirlenmesinin nedeni pek bilinmemekle beraber Peygamberimizin bu konuda tavsiye ettiği bir rakam da bulunmamaktadır.¹⁴⁰ 41 sayısının önemini 40 sayısı üzerinden değerlendirmemiz konuya daha çok açıklık getirecektir. Birçok alanda kullanılan 40 sayısının kemiyet olarak olmasa da keyfiyet olarak değerinin büyük olması bu sayının sihir ve büyü alanında da kullanılmasına neden olmuştur. 40 sayısına atfedilen bu değerden 41 sayısının da nasıl bir anlam ifade ettiğini az çok ortaya çıkarabiliriz. Bu bağlamda 40 sayısının manevi büyüklüğünü dikkate alarak en büyük sayı olan 40’tan da büyük düşüncesi ile 41 sayısının ortaya çıkmış olabileceğini söyleyebiliriz. “41 kere maşallah” deyimi de bu anlayışın bir ifadesi olarak “çok defa

¹³⁸ Havva Özkan, *Münaca’at Cüzü Yasin-i Şerif ve Şifa Duaları*, Aktaş Yayıncılık, y.y., ts., s. 131.

¹³⁹ Schimmel, 1991, s. 297.

¹⁴⁰ www.hayrettinkaraman.net, 27.2.2018.

maşallah” anlamında kullanılmaktadır. Yasin Suresinin 41 defa okunması da yine bu anlayışın bir göstergesidir.

İkinci tek sayı olan 3 ve ikinci çift sayı olan 4’ün toplamından oluşan 7 sayısı ilk kâmil sayı olarak kabul edilmektedir.¹⁴¹ 7 Astroloji ve fal sanatında büyük önem arz etmektedir. Haftanın 7 güne ayrılması Babilliler döneminden kalmış ve Babilliler 7. günü uğursuz sayarak o gün hiçbir iş yapmamışlardır. Bu inanç Yahudilerin Şabat* takdisine tesir etmiştir. Yine Babil’de gezegenlerin sayısı 7 olarak bilinir ve her gezegen 7 cennetsel kürenin parçalarıdır. Ziggurat 7 katlıdır, Süleyman tapınağına çıkan 7 basamak Babil tapınaklarının 7 katına karşılık gelir.¹⁴²

Yahudilikte 7 tanrının dinlenme günüdür. 7 kollu şamdan ise anlamlarla doludur. Hristiyanlıkta 7 kilise, 7 gezegen ve 7 göksel küre olduğu için evrensel bir sayı olduğu düşünülmektedir.¹⁴³ 7 sayısı Kazaklar başta olmak üzere Doğu Türkistan’daki Türki dilleri konuşan halklar arasında da kutsal kabul edilmiştir. Bu kutsallık hikâyelerine de yansımıştır. 7 başlı canavar, 7 kat gök, 7 kat yer, 7 gün, 7 gece süren seyahatler bunlardan bazılarıdır. 7 rakamı ile ilgili bu kutsallığın Cin medeniyetinin etkisi ile daha da güçlendiği düşünülmektedir.¹⁴⁴ Kur’an’a göre Allah cennet - cehennem¹⁴⁵ ve dünyayı 7 katlı yaratmıştır.¹⁴⁶ Kâbe 7 defa dönülür, Safa - Merve arası 7 defa gidip gelinir.¹⁴⁷ Yine duada geçen 450 rakamı “hasbunallah ve ni’mel vekil” sözünde geçen kelimelerin ebced değerlerinin toplamını ifade etmektedir.

2) Kanser gibi Amansız Hastalıklarda Okunacak Dua

Kitapta Peygamberimizin şöyle buyurduğu söylenir. “Bir kimse bir kap içerisine bir miktar yağmur suyu biriktirir de o suya, Fatiha Suresi’ni 70 defa, Kürsi ayetini 70 defa, İhlas Suresi’ni 70 defa, Muavvizeyn Surelerini de 70 defa okursa, varlığını kudretinde olan Rabbime yemin ederim ki, bir gün bana Cebrail (a.s.) geldiğinde dedi

¹⁴¹ Bayram Ali Çetinkaya, “İhvan’ı Safa Felsefesinde Sayıların Gizemi Üzerine Bir Çözüm Denemesi”, *Felsefe Dünyası*, s.37, 2003, s. 110.

* Şabat veya Sebt, Yahudilerin dinlenme günü olan Cumartesi gününü ifade eder.

¹⁴² Annemarie Schimmel, *Dinler Tarihine Giriş*, Güven Yayınları, Ankara 1955, s. 52.

¹⁴³ Schimmel, 1955, s. 147.

¹⁴⁴ Metin Özarslan - Ukhidin Salkynbaev - Rauan Dossymbekova, “Şark Dünya Görüşüne Göre Kutsal Sayıların Oluşumu”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, c. LIV, s.2, 2014, s. 155-166.

¹⁴⁵ Hicr, 15/44.

¹⁴⁶ Bakara, 2/29.

¹⁴⁷ Schimmel, 1955, s.159.

ki: Ya Muhammed! Kim bu tertip üzere okunan sudan üst üste yedi gün içerse Allah o kimseden bütün hastalıkları giderir. Varlığını saran her hastalık vücudunu bir bir terk eder. (ed-dürü'n-nazım)¹⁴⁸

Değerlendirme

Kanser gibi amansız hastalıklardan kurtulmak için yapılan bu duada 70 rakamı kullanılmıştır. Kutsal 7'nin 10 katı olması sebebiyle 70'in özel bir nedeni vardır. Dini literatüre baktığımız zaman 70 sayısının kullanıldığını görmekteyiz. Mezmurlar'da “yıllarımızın günleri 70 yıldır”¹⁴⁹ denir. Eski Ahit'te Sina Dağına çıkan Musa'ya 70 kişi eşlik eder.¹⁵⁰ Babil sürgünü 70 yıl sürer.¹⁵¹ Rivayete göre, Hz. Âdem, 70 dil biliyor. Hz. Peygamber günde 70 defa bağışlanma diliyordu.¹⁵² Dini literatürde 70 sayısı ile ilgili görülen bu uygulamalar zamanla dualar içerisine girerek 70 sayısına özel bir kutsiyet atfedilmesine neden olmuştur.

Duanın sonunda yer alan “ed-dürü'n-nazım”¹⁵³ ifadesi muhtemelen duanın kaynağı olarak verilmiştir. Bu eser sahih hadis kaynakları olarak bilinen ve Kütüb-ü Sitte (Buhari ve Müslimin sahihleri, Nesai, Ebu Davut ve Tirmizinin sünenleri, İbn-i Macenin süneni) adı altında toplanan altı eser arasında yer almamaktadır.

3) Çeşitli Dualar

Kitapta farklı sıkıntı ve hastalıklar için okunması tavsiye edilen dualar bulunmaktadır. Seçtiğimiz dualardan bazıları şöyledir:

- İçki ve kumardan kurtulmak için, Ahzap suresi 17 gün süreyle her gün 7 kez okunur.

¹⁴⁸ Arif Pamuk, *Münacat Sureleri Sırlı Şifalı Dualar*, Pamuk Ofset, İstanbul ts., s.27.

¹⁴⁹ Mezmurlar, 90:10.

¹⁵⁰ Çıkış, 24:1.

¹⁵¹ Yeremya, 25:12.

¹⁵² Schimmel, 1991, s. 283.

¹⁵³ ed-Dürü'n-nazım fî havâşşî'l-Kur'âni'l-'azîm ve'l-âyât ve'z-zikri'l-hakîm: Bu eserin yazarı Muhammed Afîfüddîn Abdullâh b. Es'ad b. Alî b. Süleymân el-Yâfiî el-Yemenî'dir. Eserde Kur'an'ın ve Kur'an okumanın, besmelenin fazileti gibi konulardan sonra sırasıyla bütün sûrelerin havas ve faziletlerine dair bilgi verilmiştir. Kâtib Çelebi, Yâfiî'nin bu eseri İbnü'l-Haşşâb'ın (ö. 567/1172) ed-Dürü'n-nazım fî fezâ'ili'l-Kur'âni'l-'azîm adlı kitabından özetlediğini ve her iki müellif de eserlerini Ebû Bekir el-Gassânî'nin Berku'l-lâmi' ile Gazzâlî'ye nisbet edilen Havâşşü'l-Kur'ân'ı bir araya getirerek yazdıklarını söyler. Eser Hâmi Erin tarafından Türkçe'ye tercüme edilmiştir. (Derya Baş, “Yâfiî”, Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA), İstanbul 2013, c. XLIII, s.176)

- Kısmeti açılmayan kızların kısmetinin açılması için, İnşirah Suresi 41 gün süreyle her gün suya 7'şer defa okuyup kişinin eline, yüzüne sürülür ve içirilir.

- Temre ve sedef hastalığından kurtulmak için, Cumartesi günü arpa üzerine esmaül hüsna 3 kez okunur.

- Çocuğu olmayan kimse için, Meryem Suresi gün içinde bir defa suya okunarak içilir ve bu şekilde 41 gün devam edilir.

- Gerdeğe girilirken bağlanan güveyi çözmek için, Araf Suresi suya bir gecede 21 defa okunup içirilir ve aynı su ile yıkanılır.

- Büyü ve muska bozmak ve büyüünün tesirsiz hale gelmesi için, Saffat Suresi 17 gün süreyle her gün okunur.

- Ebeveyni asi olan kimseler ve gururlular için, Yunus Suresi 17 gün süreyle her gün suya bir defa okunup içilir.

- Korku için, İsrâ Suresi 7 gün süreyle her gün bir defa okunacak.

- Doğumun kolay olması için, Meryem Suresinin okunması tavsiye edilir.

- Çocuğu düşenler için, Esmâ'ül- hüsna'nın her biri 3'er defa okunur ve her okunuşta birer düğüm atılır, düğümlü ip şeklinde beline bağlanır.

- Heyecanı yatıştırmak için, İsrâ suresi 7 defa okunur.

- Komşuları ile geçinemeyen için, Enbiya Suresi 1 defa okunur.

- Evdeki huzursuzluğu gidermek için, Enbiya Suresi 21 gün suya okunur ve su içilir.

- Kanserli ve romatizmalı hastaların şifa bulması için, Lokman Suresi 7 gün içinde her gün bir defa suya okunup içilir.

- Cinlerden kurtulmak için, Ruh ve baygınlık hallerinde Cin Suresi 17 gün içinde her gün 7'şer defa okunur, 21 gün süreyle bir defa Cuma Suresi okunur.¹⁵⁴

Değerlendirme

Çeşitli dualar başlığı altında ele aldığımız bu dualarda özellikle 1-3-7-17-21- 41 sayılarının zikredildiğini görmekteyiz. Bununla beraber 7 rakamının en çok kullanılan

¹⁵⁴ Özkan, a.g.e., s. 166.

sayı olması göze çarpmaktadır. 7 ve 41 sayılarını bir önceki duada değerlendirdiğimiz için bu kısımda ele almayacağız.

17 sayısı İtalyanlarca uğursuz sayılmıştır. Diğer kültürlerde olduğu gibi uğursuz sayıdan kaçmak için birçok yerde 17 sayısını kullanmazlar. Asansör, otel ve katlarda 17 rakamı yer almaz.¹⁵⁵

17 sayısı kadim Yakın Doğu’da çok önemliydi. Ağrı Dağı civarındaki Urartu Krallığı’nın yerel Tanrısının kabul ettiği kurban sayısı 17 ve onun katları şeklindeydi. Sayının kullanılmasının komşu ülkelere buradan yayılmış olması muhtemeldir. İncil’de 17 rakamının Tufanla bağlantılı olduğu vurgulanır. İslami gelenekte ise Şiiler 17’ye ayrı bir önem arz etmiştir. Bazı sufiler Allah’ın en büyük isminin 17 harf olduğuna inanır.¹⁵⁶ 21 sayısı ise kutsal 7 ve 3 rakamlarının çarpımının bir sonucu olmasından dolayı mükemmellik olarak ifade edilir.¹⁵⁷

3 sayısı, kapsayıcı sentez olarak ifade edilir. Bu sayı çok eski tarihlerden bu güne kadar önemli görülmüş ve insanın hakkı 3’tür deyimi de dilden dile dolanmıştır. Belirli formüllerin 3 defa yenilenişi hem dinsel hem de büyüsel ayinlerde çok önemli bir rol oynamıştır. Takdislerin ve duaların 3 defa *liturjik (ayin)* yinelemesi Hindu ve İslam geleneklerinde çok iyi bilinir ve uygulanır. Dinsel törenin sonunda Hindular 3 kere “*şanti, şanti, şanti* (huzur)” derler. Bununla beraber Tanrının üçlülüğü kadim Mısır’da, Hinduizm’de ve Hristiyanlıkta bilinmektedir. Hristiyan inancında yer alan teslis üçlemenin bir örneğidir. İslam inancı içinde yer alan aşırı Şii gruplarında da Hak – Muhammed – Ali şeklinde bu üçlemeyi görmekteyiz.¹⁵⁸

Bu dualarda dikkati çeken bir diğer husus ise sıkıntının giderilmesi, dilek ve isteklerin kabul olması için belirlenen surelerin belirlenen sayılarda okunması istenmektedir. Ne Kuran’ı Kerimde ne Hz. Peygamberin uygulamalarında ne de sahabilerin hayatında, surelerin ve Esmâ’ül Hüsna’nın dilek ve isteklerin kabul olması için okunduğunu veya belirli bir sayı adedince okunduğunu görmemekteyiz.

¹⁵⁵ <https://www.google.com.tr/amp/s/m.mynet.com., 02.02.2018.>

¹⁵⁶ Schimmel, 1991, s. 240-241.

¹⁵⁷ Schimmel, 1991, s. 250.

¹⁵⁸ Schimmel, 1991, s. 73-90.

4) Esmâ-i Hüsnâ ile Şifa Elde Etmek için Yapılan Dua

Allah'ın en güzel isimleri olarak bilinen Esmâ-i Hüsnâ ile ilgili ebced hesaplamaları yapılmış ve Allah'ın bütün isimlerine bir sayısal değer verilmiştir. Buna göre her ismin içerisinde de yer alan harflerin sayısal değerleri toplanarak, o ismin ebced değeri ortaya konulmuş ve bu sayı kadar okunması istenmiştir. Bazı dua örnekleri şu şekildedir:

Allah ism-i şerifi bir kabın içerisine 66 defa yazılır. Üzerine su konularak saralı hastanın üzerine dökülürse -bi iznillah- şifa bulur.¹⁵⁹

Er- Rahman ismini Cuma günü Cuma namazından sonra 100 defa okumak, kalp gafletini ve unutkanlığı izale eder. Kalbi nurlandırır.¹⁶⁰

El-Mümin ismini nefesine ve malına bir zarar gelmesinden korkan kişi 36 defa okursa korktuklarından emin olur.¹⁶¹

El-Mücib ismini Güneş doğarken hürmetle 55 defa okuyanın duası kabul olur.¹⁶²

Değerlendirme

Esmâ-i Hüsnâ ile yapılan bu dualarda Allah'ın esmasının yanı sıra kutsal sayı ve kutsal zamandan yararlanılmak istenmiştir. Esmaların verilen sayı kadar okunması istenmiş Cuma günü, güneş doğarken gibi belli vakitlerde yapılması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca ebced hesabından da istifade edilmiştir.

Örneğin; Allah isminin ebced değeri 66'dır. Elif=1, lam=30, lam=30, he=5 olarak bilinmektedir. Bu ismin 66 defa okunmasının istenmesi de ebced değeri olduğu içindir. Aynı şekilde Müşteri yıldızı'nın gününde el- Mücib isminin ebced değeri 55 olarak belirtilmiştir. 36 olarak verilmiş olan el- Mü'min isminin ise Zühre Yıldızı gününde ebced değeri 136'dır. Muhtemelen 36 rakamı yanlış yazılmıştır.

Görüldüğü gibi Allah'ın isimleri ile yapılan bu dualarda da aslında dua ile hiçbir ilgisi olmayan birtakım numeroloji, ebced hesabı gibi sayı bilimlerinden yararlanılmıştır. Bu usullerle bulunan sayıların herhangi bir tılsımı ve kutsal değeri bulunmamaktadır.

¹⁵⁹ Pamuk, a.g.e., s. 124.

¹⁶⁰ Pamuk, a.g.e., s. 124.

¹⁶¹ Pamuk, a.g.e., s. 125.

¹⁶² Pamuk, a.g.e., s. 128.

5) Bol Rızık Elde Etmek için Yapılacak Dua

Bu duaya göre bir kimse bol kazanç elde etmek veya içine düştüğü zararlı bir durumdan kurtulmak isterse, yedi gündüz ve yedi gecede 786’şar defa “bismillahirrahmanirrahıym” demekle muradına erer.¹⁶³

Değerlendirme

Bol rızık için yapılan bu duada besmelenin 786 defa okunmasının istenmesi besmelenin ebced değerinin 786 rakamını ifade etmesinden kaynaklanmaktadır.¹⁶⁴ Çok eski dönemlerde Arap alfabesinde bulunan her harfe sayısal bir değer verildiğini ve bu uygulamanın günümüze kadar geldiğini biliyoruz. Besmele içerisinde yer alan her harfe de bu doğrultuda sayısal bir değer verilmiştir. Bu sayıların toplamı 786’dır. Ebced hesabı ile ortaya koyulan diğer bütün sayı değerleri gibi bu sayı değerinin de dini literatürde herhangi bir karşılığı bulunmamaktadır.

6) Evde Bereket İçin Yapılacak Dua

Bu dua örneği ise şöyle başlamaktadır: “Er-Rahmeh kitabının müellifi diyor ki: ben bereket hususunda aşağıdaki terkibi uyguladım. Tecrübe ettim, faydasını mülhaza ettim. Yedi adet buğday tanesi üzerine 997 defa “ya Fettah, ya Rezzak” esması okunur. Daha sonra bu buğday tanelerini evinde bulundurursun. Allah’ın izni ile göreceksin ki rızka boğulacaksın. Bu sırrı kimseye söyleme. Gelen rızkı da sakın günah işlemek hususunda kullanma. Yoksa helak olursun.”¹⁶⁵

Değerlendirme

Evde bereket için yapılan duada da yine Fettah ve Rezzak isimlerinin ebced değerleri kullanılmıştır. Fettah ismi’nin Utarid gününde ebced değeri 489’dur. Rezzak isminin ebced değeri ise 308’dir. Her iki esmanın sayısal toplamı ise 997’dir. Özellikle 997 defa okunmasının istenmesi de ebced toplamlarının 997 olmasındandır. Buğday ise birçok toplumda bereketi ifade etmektedir. Evinde bereket isteyen bir kimsenin bereketi temsil eden buğday tanesine Allah’ın, “Fettah, kapıları açan” ve “Rezzak, kullarına rızık veren” anlamındaki isimlerinin okunması ile o evde bereketin meydana geleceği inancı bu tür dua kitaplarının hemen hemen birçoğunda mevcuttur. Oysaki Maide Suresi 114.

¹⁶³ Pamuk, *a.g.e.*, s. 86.

¹⁶⁴ <https://sorularlailamiyet.com>, 27.2.2018.

¹⁶⁵ Pamuk, *a.g.e.*, s. 87.

ayette Yüce Allah Hz. İsa'nın “.....(Allah'ım) bizi rızıklandır. Şüphesiz sen rızık verenlerin en hayırlısıdır.”¹⁶⁶ diye dua etmesini istemiştir. Yine bereket ile ilgili hadislere baktığımızda ise şu örnekleri görmekteyiz.

Allah Rasulü şöyle buyurmuştur: “Sizden biri bir yemek yediği zaman, ‘Allahım bu yemeği bizim için bereketli eyle ve bize bundan daha hayırlısını ikram eyle.’ desin.” Allah Rasulü kendisine Medine’de ilk çıkan turfanda ürün getirildiğinde şöyle dua ederdi: “Allah'ım, şehrimizde (Medine’de) meyvelerimizde ve ölçeklerimizde bereket üstüne bereket ver!”¹⁶⁷

Kuran'ı Kerim’e ve hadislere baktığımız zaman, Allah'ın bereket ifade eden isimlerinin defalarca söylenmesi veya bereketi temsil eden buğday vb. maddeler üzerine okunması şeklinde sadece belli ritüelleri ifade eden, bir dua şeklinin olmadığını, dil-kalp ve aklın bir bütün oluşturarak yapılan samimi duaların olduğunu görmekteyiz. Ayrıca yazar sırrın söylenmemesini istemekte fakat verdiği usul şuan elimizde bulunmaktadır. Üstelik kitabın yazarı “helak olursun” ifadesi ile kendisini kişi hakkında karar verebilecek bir mevkide de görmektedir.

7) Bereket İçin Dua

Evde bereketin artırılması için yapılması istenen bu duada, içerisinde Allah'ın bolluk, bereket, rızık, cömertlik ifade eden isimlerinin yer aldığı duanın 40 defa kalın tuz üzerine okunması istenmektedir.

Bir parça kalın tuz alınır, bu tuz üzerine abdestli olarak 40 defa şu esma okunur:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْغَنِيُّ الْهَادِي الرَّزَّاقُ * لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
الْكَرِيمُ الْوَاسِعُ الْوَهَّابُ ذُو الطَّوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
الْجَوَادُ الْمُتَفَضِّلُ * صَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ
وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ تَسْلِيمًا *

“la ilahe illalahül ğaniyyül hadil razzak la ilahe illalahül vasiul vehhabü züt tavli
la ilahe ila hüvel cevadül mütefaddil ve sallalahü ala seyyidina muhammedin ve alihi ve

¹⁶⁶ Maide Suresi 5/114.

¹⁶⁷ Hadislerle İslam, c. I, s. 655.

sahbihi ve selemle tesliyma” Bu okunmuş tuz evde bulundurulursa Allah’ın izni ile bereket hâsıl olacaktır.¹⁶⁸

Değerlendirme

Anadolu da tuz, şeker, buğday gibi küçük ve çok taneli bitkilerin bereketi ifade ettiği bilinmektedir. Büyük sayıların en büyüleyicisi 40 sayısıdır. Yüklendiği bu değeri mitolojik dönemlerden ve kutsal dinlerden almıştır. 40 sayısı gerek halk dilinde gerekse dini alanda yaygın bir kullanıma sahiptir.¹⁶⁹İslami inanışa göre Hz. Adem’in çamuru 40 günde yoğrulmuş, Hz. Muhammed’e vahiy 40 yaşında gelmiş ve Mehdi 40 yıl yeryüzünde kalacaktır. Kur’an-ı Kerim’in bazı ayetlerin de 40 sayısının geçtiğini görmekteyiz. Hz. Musa’nın Sina Dağı’nda 40 gün tutulduğu¹⁷⁰ Yahudilerin mukaddes yerlere 40 yıl girmesinin yasak olduğu¹⁷¹ örneklerini verebiliriz.¹⁷²40 fırın ekmek yemek, 40 evin kedisi, bir kahvenin 40 yıl hatırı olur ifadelerini deyim ve atasözlerimizde; 40 gün 40 gece, 40 yıl, kırk haramiler ifadelerine de masallarımızda sıkça rastlamaktayız. Ölen bir kişi için de “40 merasimi” yaygın bir gelenek olmuştur.¹⁷³

Bu duada da bereketi temsil eden tuza olgunluk, yetkinlik ve bereketi ifade eden 40 rakamı adedince okunması istenerek bereketin artırılmasının düşünüldüğünü söyleyebiliriz. Sadece nesneler ve rakamlar üzerinden yapılan içerisine ruhun ve aklın katılmadığı bu tür duaların İslami anlayış içerisinde bir karşılığı bulunmamaktadır. Nitekim Kur’an’ı Kerim de Allah’ın kullarından dilediğinin rızkını genişlettiği, dilediği kulunun rızkını ise kısıttığı¹⁷⁴ ile ilgili birçok ayet bulunmaktadır. Rızkı veren Allah, rızık ile ilgili taksimi kendisinin yapacağını belirtiyor. Rızkın bereketlenmesi ile ilgili hususun ise kulun nimet ve nimeti veren ile olan ilişkisine göre belirlendiğini İslami gelenek içerisinde bizzat müşahade ederek gözlemlemekte ve bereketin nimete ve nimeti verene şükür ve bu şükrün gereklerini yerine getirmekle doğru orantılı olarak arttığını düşünmekteyiz.

¹⁶⁸ Pamuk, *a.g.e.*, s. 92

¹⁶⁹ Kenan Bozkurt, Hacer Bozkurt, “Sayıların Gizemli Dünyası: Kültür ve Edebiyat Sayı Sembolizmi” *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, c. I, s:1, 2012, s. 724.

¹⁷⁰ Bakara, 2/51.

¹⁷¹ Maide, 5/26.

¹⁷² Bozkurt, *a.g.m.*, s. 724.

¹⁷³ Bozkurt, *a.g.m.*, s. 725.

¹⁷⁴ Ankebut, 29/62, Rum, 30/37, Zümer, 39/52

8) Kimseye Muhtaç Olmamak için Yapılacak Dua

Örnek olarak aldığımız duaya göre, her sabah namazından sonra 1060 kere “ya Ğaniyy ya Muğni cellecelalühü” zikrine devam edilirse, bütün sıkıntılardan kurtulup, büyük servete ulaşılır. Kişi zaman içinde hiç kimseye muhtaç olmayacak hale gelir. Sabah namazında okuyamayan kimse, evden çıkarken veya yol boyunca tekrar edebilir. En az kırk gün bu virdi sürdüren kimsenin bütün ihtiyaçları karşılanır. Hayatı boyunca bu ismi tekrarlayan kimse, darlık yüzü görmez.¹⁷⁵

Değerlendirme

Kimseye muhtaç olmamak için yapılan bu duada Allah’ın Ğaniy ve Muğni celle celalühü isimlerinin 1060 kere okunması istenmektedir. Bu isimlerin rızkı ve parayı bereketlendiren anlamına gelmesi duanın amacına uygun görülmektedir. Sayı olarak 1060 rakamının tercih edilmesi ise isimlerin ebced hesabı ile ilgilidir. Allah’ın Ğaniy isminin ebced değerine baktığımız zaman 1060 olduğunu görmekteyiz.

Allah’ın Ğaniy ismi “çok zengin olan”, Muğni ismi ise “dilediğini zengin eden” anlamına gelmektedir. Bu isimleri zikrederek bir kişinin dua etmesi doğru bir dua yöntemidir. Nitekim yüce Allah “*En güzel isimler Allah’ındır; bu isimlerle O’na dua edin, O’nun isimleri hakkında doğru inançtan sapanları kendi başlarına bırakın. Onlar yaptıkların cezasını çekecekler.*”¹⁷⁶ buyurarak kendisine isimleri ile dua etmemizi istemektedir fakat bu isimlerle ilgili yanlış inanç ve uygulamaların geçmişten günümüze olması, bu konuda yüce Allah’ın insanları uyarmasına neden olmuştur. Bu tür kitaplarda yer alan ve içerisinde duanın ruhuna aykırı birçok büyüsel unsurun bulunduğu dualar insanların içerisine düştüğü yanlışlığı gözler önüne sermektedir.

9) Ummadığı Taraftan Rızıklanmak için Okunacak Dua

İnsanların rızkının artırılması için tavsiye edilen duaya göre, her gün 66 kere İhlas Suresini ve ardından da 134 kere “ya Samedcellecelalühü” 101 kere “ya Vahidcellecelalühü” ismi şerifini okumaya devam eden kimse hiç ummadığı nimetlere kavuşur, ömrü boyunca geçim sıkıntısı çekmez.

Her kim güneş doğarken, güneşe karşı oturup 300 defa “bismillahirRahmanir Rahim” der ve ardından da 300 kere “İlahümmesalli ala seyyidina Muhammed’in ve ala

¹⁷⁵ Fındıklı, a.g.e., s. 270.

¹⁷⁶ Araf, 7/180.

ali seyyidina Muhammed” derse, Allah’u Teala ona hiç ummadığı yerden ve ummadığı şekilde rızık gönderir.¹⁷⁷

Değerlendirme

Allah isminin ebced değeri 66, Samet isminin ise 134’tür. Samet esması rızık, şans gibi istenilen şeyleri elde etmek amacı ile başka esmalarla birleştirilerek kullanılır. 300 sayısı ise muhtemelen (66 + 134 = 200)’deki 200 sayısının yanlış yazılması veya anlaşılmasından ortaya çıkmıştır.

Rızık artması için yapılan bu duada da Allah’ın isimlerinden ve bu isimlerin ebced değerlerinden yararlanılmıştır. Bu uygulamayı yapacak olan kişinin ömür boyu geçim sıkıntısı çekmeyeceği ile ilgili kesin ifade kullanılmıştır. Bu ifadeden yola çıkarak, bir nevi bu duayı yazan kişinin kendisini rızık veren konumunda gördüğü ve rahatlıkla vaatte bulunduğu şeklinde bir sonuca ulaşılabilir.

10) Fakirlikten Kurtulmak için Okunacak Dua

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ الْمُبِينُ

Her kim günde en az, 100 kere bu duayı okursa, fakirlikten kurtulur, kabre vardığında kabri cennet bahçesi gibi süslenir. Mahşer gününde Cenab-ı Allah “beni hiç unutmayan kulum geliyor, cennetin kapılarını açın. Ey melekler! Kulumu zahmetsiz cennetime dâhil edin” der.¹⁷⁸

Değerlendirme

İnsanoğlunun yapısında “bir taşla iki kuş vurma” isteği her zaman mevcut olmuştur. Az iş çok karşılık mantığı her insanın kendine dönük olduğunda hoşuna giden bir anlayıştır. Bu duada da bu anlayışı çok net bir şekilde görmekteyiz. Yukarıda verilen dua 100 defa okunursa insanı fakirlikten kurtarıyor. “İnsanın dünyada isteyeceği en önemli istek” bitmiyor, kabrini cennete çeviriyor. Bitmiyor, ahirette de Allah’ın yanında çok değerli oluyor ve cennete giriyor. Ne dünyada rızık için çalışma ne de ahirette salihlerden olmak için gayret göstermenin olmadığı, sadece bir dua ile bu kadar nimete kavuşmak elbette herkesin isteyebileceği mükemmel bir şey olurdu. Fakat sağlam

¹⁷⁷ Fındıklı, a.g.e., s. 271.

¹⁷⁸ Özkan, a.g.e., s. 169.

kaynaklardan edinilen İslami anlayışın böyle olmadığını “*insan için ancak çalıştığı vardır*”¹⁷⁹ ve “*Allah’ın sana verdiği şeylerle ahret yurdunu ara. Dünyadan da nasibini unutma. Allah’ın sana iyilik yaptığı gibi sen de iyilik yap ve yeryüzünde bozgunculuk isteme. Çünkü Allah, bozguncuları sevmez*”¹⁸⁰ ayetleri ile tamamen zıt bir anlayış olduğunu görmekteyiz.

11) Rızık Duası

اللَّهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿١٨١﴾

‘Allahulatifünbîrbedihiyerzükümenyeşau ve hüvelkaviyyülaziz. Her sabah 41 kere akşam 40 kere okunur.’¹⁸¹

Değerlendirme

Rızık duası olarak verilen bu ayet “*Allah, kullarına çok lütufkardır, dilediğini rızıklandırır. O, kuvvetlidir, mutlak güç sahibidir*”¹⁸² anlamına gelmektedir. Niyete uygun bir dua ayet belirlenmiştir. Bu ayetin sabah 41 defa akşam ise 40 defa okunması sabahın feyiz ve bereketinden daha fazla yararlanılmak istenmesinden olabilir. Ayrıca 41 rakamı Arapça da “çokluk” anlamına gelmektedir.

12) Ruhi Hastalıklar için Dua

‘İmam Suyuti hazretleri şöyle buyuruyor: Ulemadan bazılarının kitaplarında gördüm ki, insanın içine girmiş olan cini yakmak istediğin zaman sağ kulağına 7 defa ezan, bir defa Fatiha, Felak ve Nas Surelerini okursan, cin ateşte yanıyormuş gibi yanar.

Ayetü’l-Kürsi 7, 11, 17, 313 kere okununca tesiri görülür. Eğer hastada bir değişme olmamışsa ya hastaya okuyan kişi Ayetü’l- Kürsi’yi yanlış okuyordur ya da o hasta cinli değildir.¹⁸³

Değerlendirme

Ruhi hastalıkların iyileşmesi için yapılması istenen bu duada daha çok peygamber için kullanılan ‘...hazretleri şöyle buyuruyor’ ifadesi İmam Suyuti için

¹⁷⁹ Necm, 53/39.

¹⁸⁰ Kasas, 28/77.

¹⁸¹ H. Mustafa Varlı, 4.444-Dua Budur-Beş Vakit Namaz’da Mübarek Gün ve Gecelerde Okunacak Dualar, Esmâ Yayınları, İstanbul ts., s. 119.

¹⁸² Şûra, 42/ 19.

¹⁸³ Fındıklı, a.g.e., s. 241.

kullanılmıştır. Bu şekilde kullanılan bir ifade okuyucuda bu sözlerin sanki peygamber sözü gibi olduğu izlenimini bırakabileceğini göz önünde tutmak gerekir. Nitekim bu ifade okuyuculara sözün sahibinin peygamber gibi yüce bir mevkide olduğu düşüncesini vermekte ve onun sözlerinin de tıpkı peygamber sözü gibi değerli olduğunu düşündürebilmektedir.

Ayetü'l- Kürsi'nin 313 defa okunmasının sebebi tam olarak anlaşılamasa da Ashab'ı Bedir (Bedir savaşına katılan sahabeler) ve Ashab'ı Talut (Kur'an-ı Kerim'de (el-Bakara 2/246-251) İsrâiloğulları'nın kralı olarak kendisinden söz edilen Tâlût'un askerleri) adedince okunduğu düşünülmektedir. Rivayetlere göre Ashab'ı Bedir'in sayısı Peygamberimizle birlikte 313 kişi olduğu bilinmektedir.¹⁸⁴ Talut ve mehdinin ordularının 313 kişi olduğu şeklinde rivayetler üretilmiştir.¹⁸⁵ Diğer taraftan 17 adet okunmasının sebebinin ise Ayetü'l Kürsi'nin durak yerlerinin bazı kaynaklarda 17 olarak belirlenmesi nedeniyledir diyebiliriz.¹⁸⁶

13) Aile içi Huzursuzluklarda

'Ailede karı koca arasında huzursuzluk varsa akşam ve sabah namazlarından sonra 251 defa aşağıdaki zikir okunmalıdır. Fayda görecektir Allah'ın izni ile

لا اله الا الله الود لا اله الا الله رءوف

La ilahe illellahülvedüd, la ilahe illalahür-rauf¹⁸⁷

Değerlendirme

Zikir olarak verilen metinde geçen Allah'ın Vedüd ve Rauf isimleri sevgiyi ifade etmektedir. Genel olarak Allah'ın isimlerinin zikredildiği yerlerde ebced hesabının yapıldığını görmekteyiz. Sayıya baktığımız zaman rastgele bir rakam söylenmiş gibi görünse de bir ebced hesabının yapılarak rakamların zikredildiği tahmin edilebilmektedir. Vedüd isminin ebced değeri 20, Rauf isminin ebced değeri ise 281'dir. Fakat verilen duanın 251 defa tekrar edilmesi istenmektedir. Muhtemelen "Rauf" ismi "elif lam" takısı çıkarılarak hesaplanmıştır. "Elif lam" takısının ebced değeri 31'dir. Esmalarda isimlerin ebced değerleri hesaplanırken çoğu zaman keyfi olarak "elif lam"

¹⁸⁴ <http://www.ayetelkursiduasi.com> , 16.08.2018.

¹⁸⁵ Hzmehdivealtıncağ.blogspot.com, 16.08.2018.

¹⁸⁶ <https://www.ayetelkursiduasi.com> , 16.08.2018.

¹⁸⁷ Pamuk, a.g.e., s. 62.

takısı eklenir veya çıkarılır. Bunu yaparken de 31 sayısı eklenir veya çıkarılır. Bazı uygulamalarda ise 30 sayısının kullanıldığı görülmektedir.

14) Ailede Mutluluk İçin Dua

Kim kendi canında, evladında, eşinde, malında mülkünde esenlik görmek, dünya ve ahirette ceza görmemek, kazancında bereket ve bolluk yaşayıp fakirliğin ve yoksulluğun pençesine düşmemek, keşif ve fütihat sahibi olmak, Allah'ın her zaman ve her yerde himayesinde bulunmak, insanlar arasında saygıdeğer olup toplumun her kesiminde takdir edilmek, sıkıntılı ölüm yaşamamak, ruhunu kolay bir şekilde teslim etmek, hamurdan kıl çıkarırcasına kolay can vererek ruhunu teslim etmek isterse her gün 100 defa:

السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

“es selamü aleyke eyyühennebiyyü ve rahmetullahi ve beraketüh.” desin.¹⁸⁸

Değerlendirme

100 mükemmelliğin büyük yuvarlak sayısı olarak bilinir. “100 kere” sözü “çok sık” anlamına gelir ve birden fazla söylenen sözler için “100 kere söylemedim mi?” ifadesi kullanılır. Yine Çince de kullanılan “100 ağız” deyi mi de bakmakla yükümlü olunan kalabalık bir aile anlamına gelmektedir.¹⁸⁹ Verilen bu duanın 100 defa okunmasının istenmesi hem kemiyet hem de keyfiyet açısından duanın çokça okunmasının istenmesinden kaynaklanmaktadır.

Bu duada da oturduğun yerden sadece dua ederek birçok şey elde edebilirsin mantığını açık olarak görmekteyiz. Sadece okuyacağımız kısa bir dua ile dünyada aile saadeti zenginlik verileceği, ahirette cezadan kurtulacağı, her zaman Allah'ın korumasında olunacağı ve kolay can verileceği gibi insanların tamda istedikleri şeyler sıralanmıştır. Daha önce gecen dua değerlendirmelerinde de ifade ettiğimiz gibi çalışma ve gayretin olmadığı sadece “toptancı” bir zihniyetle dua etmek, Kur'an'ın bize öğretmek istediği hayat anlayışına ve peygamberin örnekliğine uymamaktadır.

¹⁸⁸ Pamuk, a.g.e., s. 62-63.

¹⁸⁹ Schimmel, a.g.e., s. 291.

15) Karı Koca Arasındaki Muhabbet İçin Dua

Karı koca arasındaki muhabbet için bir kere besmele ile beraber Ta-ha suresinin 39. Ayeti olan:

وَأَلْقَيْتُ عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِّنِّي *

kısmı 41 defa okunursa, karı kocanın aralarında muhabbet meydana gelir.¹⁹⁰

Başka bir duaya göre ise bir kimse eşini çok seviyor ve ondan yeteri kadar karşılık görmüyorsa, bir bardak suya 786 kere “besmele” okuyup, suya üfler ve o suyu eşine içirirse, Allah’ü Teala’nın izniyle ona karşı muhabbetini kazanır.¹⁹¹

Değerlendirme

Özellikle bismelenin okunacağı dualarda 786 sayısını görmekteyiz. Bunun sebebi bismelenin ebced değerinin 786 olarak belirlenmesidir. 786 sayısı besmele içerisinde yer alan harflerin rakam değerlerinin toplanması ile elde edilir. Diğer sayılar gibi bu sayısında dini literatürde yer alan herhangi bir geçerli açıklaması bulunmamaktadır. Açıkçası bir kelimenin, ayetin, esmanın sayısal değerleri kadar o duanın okunmasının neden ve nasıl bir önemi olabilir, bu sayıların (olağanüstü) gücünü ona veren nedir, bunu açıklamak mümkün değildir.

16) Karı Koca Arasındaki Geçimsizliğin Giderilmesi İçin Dua

Karı koca arasındaki geçimsizliği sona erdirmek için yapılacak olan bu duada Duhan suresinin 25. ayetinin verilen sayı kadar okunması istenmektedir.

كَمْ تَرَكَوْا مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ *

Bu ayet 21 veya 71 defa karı koca arasındaki geçimsizlik için okunur.¹⁹²

Değerlendirme

Duhân Suresinin 25. ayeti olan “bahçelerden ve pınarlardan nicelerini terk ettiler” ayeti Firavun’un kavmi için söylenmiş olmakla birlikte konu ile bağlantısı pek anlaşılamamaktadır. İnternet bilgilerinde bu ayetin eşler arası geçimsizlikte okunduğu

* “Ve gözümlün önünde (korumam altında) yetiştirilmen için sana, kendimden muhabbet (sevgi) verdim.”, Tâ-Hâ Suresi 20/39.

¹⁹⁰ Fındıklı, a.g.e., s. 308.

¹⁹¹ Fındıklı, a.g.e., s. 309

* “Bahçelerden ve pınarlardan nicelerini terkettiller”, Duhân, 44/25.

¹⁹² Özkan, a.g.e., s. 181.

söylenmektedir. Rastgele seçilen ayetlerden olduğu kanaatindeyiz. Ayetin içeriğine bakılırsa eşlerin birbirlerini terk etmeleri için yapıldığı düşünülebilir. Açıkçası çokta üzerinde düşünülmemiş olduğu ayan beyan ortadadır. Bu tür dualarda ayeti kullanmak için sadece “terk etme” ifadesinin geçmesi bile yeterli olmaktadır. 21 ve 71 rakamlarına gelince, niçin bu sayıların tercih edilmiş olabileceği ile ilgili de net bir fikrimizin olmaması ile birlikte muhtemelen bu rakamların kutsal olduğu düşüncesi yeterli bir sebep olarak gösterilebilir.

17) Muhabbet İçin Dua

“Muhabbet için her kim ki sabah namazından sonra hiçbir kimse ile konuşmadan üç gün 101 kere bu esmai şerifi hulusu kalp ile okur ise deli divane olur, gayet mücerreptir, inanmayan –nauzubillah- kafir olur.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ يَا قَدِيمُ يَا دَائِمُ يَا وَثَرُ يَا
أَحَدُ يَا صَمَدُ يَا مَنْ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ
صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ أَجْمَعِينَ ❁

Vela havle vela kuvvete illa billahilaliyyul azim. Ya kadim ya daim ya vetrü ya bain ya semed ya men lemyelit velemyulet velemyekün lehu küfüven ehat sallallahu teala aleyhi ecmain.”¹⁹³

Değerlendirme

Muhabbetin kimlerle olacağı ile ilgili net bir bilgi verilmeyen bu duada muhtemelen karı koca arasındaki muhabbetten bahsedildiğini düşünmekteyiz. Buna göre verilen dua metni “güç ve kuvvet yüce ve büyük olan Allah’ındır ya Kadimü, ya Deimü, ya Vetrü, ya Ehadiü, Samedü, ya doğmayan doğurulmayan, hiç bir şey ona denk değildir. Bütün salat Allahu Teala üzerinedir” anlamına gelmektedir. Ayet, salat ve Allah’ın isimlerinden oluşturulmuş karma bir dua metni olduğunu görmekteyiz.

Bu duanın sabah namazından sonra 101 defa okunması istenmektedir. 100 gibi büyük ve yuvarlak bir sayıdan sonra 101’e özel bir önem verilmiştir. Tıpkı 40

¹⁹³ Varlı, a.g.e., s. 153.

sayısından sonra 41 sayısına verilen önem gibi.¹⁹⁴ Esasen bu sayılarında diğer sayılardan hiçbir farkı olmadığı gibi insanların onlara atfettiği önemli bir değeri de bulunmamaktadır. Nitekim bütün sayılar kendi konumu içerisinde anlamlı bunun dışında kullanıldığında ise kendi bağlamından uzaklaştığı için anlamsızdır.

Duanın sonunda yer alan “*deli divane olur*” ve “*inanmayan nauzubillah kafir olur*” ifadeleri yer almaktadır. Bir insanı birtakım uygulamalar yaparak bağlamak, deli divane etmek doğru bir davranış mıdır? Ayrıca İslam dininde inanmanın veya kafir olmanın şartları bellidir. Kişi iman esaslarına inanmazsa, Allah’ın sözlerini inkar ederse kafir olur. Bu bilinen bir gerçektir. Fakat bu duaya bakılırsa yeni bir iman esası daha ortaya konulmuş ve bu duaya inanmayan kişiler kafir olarak adlandırılmıştır.

18) Evine Geç Gelen Eşler İçin Yapılacak Dua

Aşağıda verilen dua uygulanırsa eve geç gelen eşin erken geleceği iddia edilmektedir. 1 metre mavi ip üzerine 41 besmele çekerek her besmeleye bir düğüm at, 41 düğüme 41 besmele okuyarak bitir. Kapının önünde bulunan paspasın altına koy, ol kimsenin bir defa geçmesi yeterlidir.¹⁹⁵

Değerlendirme

Eve geç gelen eş için yapılan bu duada sempatik büyü şekli olan taklit büyü kullanılmıştır. Bir ipe 41 defa düğüm atılması eve geç gelen eşin eve bağlamak için yapılan sembolik bir işlemdir, her düğümde eşin biraz daha evine bağlanması hedeflenmektedir. Düğümlerin 41 defa atılmasının istenmesinin nedeni ise 40 sayısının olgunluk ve yetkinliği ifade etmesi, 41 sayısının 40’tanda büyük olması nedeni ile daha da fazla önem arz ettiği düşüncesine binaen olabilir. Nitekim 41, 101, 1001 sayıları kendilerinden önceki rakamların büyük olarak düşünülmesi nedeni ile onlardan daha büyük görülmüş ve bu sayılara bir kat daha değer atfedilmiştir. Birtakım uygulamalar yapılarak eşlerin eve erken geleceğine inanmak, böyle bir soruna neyin sebep olduğunu göz ardı ederek soruna yaklaşmak, hayatın gerçekleri ile örtüşmemektedir.

Ayrıca Hz Peygamberin “Kim düğüm bağlar, sonra da ona üflerse sihir (büyü) yapmış olur. Sihir yapanda şirke girmiş olur.”¹⁹⁶ İfadeleri, düğüm bağlamak ve ona

¹⁹⁴ Schimmel, a.g.e., s. 292.

¹⁹⁵ Varlı, a.g.e., s. 150.

¹⁹⁶ Nesai, “Tahrim”, 112.

üfleme gibi gerçekleştirilen bazı faaliyetlerin birer büyüsel unsur olarak görüldüğünü bizlere göstermektedir.¹⁹⁷

19) Unutmamak ve Anlayış Kabiliyeti için Okunacak Dualar

Zihni kapalı, çabuk unutan ve dersleri anlamakta zorluk çeken herhangi bir öğrenci, her sabah suya;

150 kere “*ya Alimcellecelalühü*”,

148 kere “*ya Muhsicellecelalühü*”

786 besmele, 198 kere “*ya Allah, ya Hay, ya Cami, ya Kafi cellecelelühü*” zikrini okuyup, 7, 11, veya 21 gün aç karnına içerse hafızası kuvvetlenir, ezberleme kabiliyeti, öğrenme ve anlayış kabiliyeti artar.¹⁹⁸

Değerlendirme

El-Alim her şeyi bilen anlamında ve ebced değeri 150’dir.

El-Muhsi varlıkları ve onların sayılarını bilen anlamında ve ebced değeri 148’dir.

El- Hayy Allah diridir anlamındadır ve ebced değeri 18’dir.

El-Cami bir araya toplayan anlamında ve ebced değeri 114’tür.

El- Kafi kullarına yeten anlamına gelir ve ebced değeri 111’dir.

Ayrıca Allah isminin ebced değeri 66 ve besmelenin ebced değeri 786 olarak hesap edilir.

Yukarıda anlamlarını ve ebced değerlerini verdiğimiz Allah’ın isimlerinin neden istenilen sayı kadar çekilmesinin istendiği açık olarak görülmektedir. Allah’ın *Cami*, *Allah* ve *Hayy* isimlerinin ebced değerlerinin toplamının 198 olması ve bu rakamın da zikredilmesi dikkatten kaçmamaktadır. Unutkanlığı gidermek için yapılan bu duanın da dua ruhuna uygun olmadığını görmekteyiz.

¹⁹⁷ Çelik, a.g.e., s. 153.

¹⁹⁸ Fındıklı, a.g.e., s. 150.

20) Geri Döndürmek için Yapılacak Dua

Giden kişiyi (sevgiliyi) geri döndürmek için aşağıda verilen dua belirlenen gün ve sayıda okunursa, gelmesi istenen kişi yedi kat yerde (gelmesi imkânsız yer) de olsa geleceği iddia edilmektedir.

“Muhabbet için her kim ki bu duayı Perşembe’yi Cuma’ya bağlayan gece 15 kere okur ise Mahbubi yedi kat yerde olsa Allah’ın izni ile hemen gelir. Ol mübarek dua budur:

Bismillehirrahmenirrahim

Allahümmec alil Kur’ane lena fiddünya karina ve fil ahireti mü’nisa ve fil kıyameti şefian bi rahmetike ya erhamerrahimin. Amin.”¹⁹⁹

Değerlendirme

Geri döndürmek için okunacak olan bu duanın anlamı şu şekildedir:

“Allah’ım Kur’an’ı bize dünyada arkadaş, ahirette yoldaş, kıyamette şefaatçi kıl. Ey merhametlilerin en merhametlisi olan bize rahmetinle muamele eyle”

Kur’an için söylenmiş olan bu sözün sevilen kişiyi geriye döndürmek için söylendiğini görüyoruz. Genel olarak bu dua türlerinde, konu ile uzaktan yakından alakalı gibi görülen her söz ve ayet alınarak konu ile bağlantılı gibi, tamda içinde bulunulan sıkıntının dermanı gibi gösterilmiştir. Bu dua da gecen “arkadaş” ve “yoldaş” kelimelerinin giden eşi geri döndürmek ve muhabbeti celbetmek için söylenebilecek sözler olduğu düşünülmüş olabilir. 15 rakamının özellikle neden seçilmiş olabileceği ile ilgili bir bilgi verilmemekte fakat giden eşin isminin ebced değeri olma ihtimali de bulunmaktadır.

21) Rüya İstedığı Her Şeyi Görmek için Yapılacak Dua

Dua kitaplarını incelediğimiz zaman pek çok şey ile ilgili duanın olduğunu görmekteyiz. Rüya alemi ile ilgili bilim dünyasında henüz net bir bilgi yokken ve rüyaların gizemi henüz çözülememişken, ortaya konulan birkaç formülle istenilen rüyanın görüleceğini söylemek, epey iddeali bir durum olsa gerek. Kaldı ki verilen

¹⁹⁹ Varlı, a.g.e., s. 151.

formül Ferudun'dur ve bu ismin sahibini de herkes görmek istemeyecektir. Yapılması istenen dua aşağıda verilmiştir.

‘Parmağında bulunan yüzüğün taşına “Fe” harfi yaz, üzerine 800 defa “FERUDUN” oku, konuşmadan yat. Arzu etmiş olduğun her şeyi görürsün.’²⁰⁰

Değerlendirme

Bu duada sempatik büyü çeşidi olan temas büyüsünün izlerini görmekteyiz. İsmi baş harfi yazılarak üzerine belirlenen sayı kadar “ferudun” denmesi istenmiş ve isim kime aitse ona tesir edeceği düşünülmüştür. Ayrıca 800 defa okunmasının istenmesinin sebebi muhtemelen “ferudun” isminin son harfi olan “dad” harfinin ebced değerinin 800 olmasındandır. Ferudun isminin baş harfini yüzüğe yazarak, son harfinin ebced değeri kadarda okuyarak ismin sahibinin ele alınacağı düşünülmüş olabilir.

Görüldüğü gibi geçmişten günümüze farklı toplumlarda bazı sayılara birtakım anlamlar yüklenmiş ve sayılara atfedilen bu kutsiyet günümüze kadar süregelmiştir. Dua kitaplarına kadar giren bu sayıların neden tercih edildiklerine baktığımızda dini bir anlamının olmadığını fakat insanların bazı sayılara gizemli birtakım anlamlar yüklediğini görmekteyiz.

B. İÇERİSİNDE VEFKİN KULLANILDIĞI BÜYÜSEL DUALAR

1. Vefk

Vefk sözlükte uyum; uygun, münasip gibi anlamlara gelmektedir. Harfleri ve sayıları konu alan hurûf ilminin bir koludur. Bir kare, üçgen veya daire içerisine yerleştirilen esma, ayet, dua ve kişisel isimlerin ebced hesabına göre bulunmuş olan sayısal değerlerine vefk denmektedir.²⁰¹ Harflerin ve sayıların sihirli bir güce sahip olduğu düşüncesi ile kareler içerisine insanların ümit ve isteklerine uygun harfler, sayılar, ayetler, sureler yerleştirilir. Vefkin konusu olan isim ve ayetin istenilen sayı kadar söylenmesi ile bir gizli gücün ortaya çıkacağına inanılır.²⁰²

Büyülü olduğuna inanılan bu kareler, kabalistik sayı gizemciliğinde olduğu gibi çoğu zaman kehanet için kullanılmıştır. Bir isim, yer veya tarihin sayısal değerlerinin

²⁰⁰ Varlı, a.g.e, s. 151.

²⁰¹ Bülent Kısa, *Havâss'ın Derinlikleri, Açıklanamayan Yönleriyle İslâmî Büyü, Vefkler*, Esmâül Hüsnâ Kitab I, Hermes Yayınları, İstanbul 2005, s. 134.

²⁰² İlyas Celebi, “Vefk”, *DİA*, İstanbul 2012, c. XLII, s. 605.

toplamı yahut bunların 7 gibi önemli bir rakamla çarpılması veya başka önemli bir harfin çıkarılmasıyla ortaya çıkan sonuca bakarak bir evliliğin mutluluk getirip getirmeyeceği, bir hastanın iyileşip iyileşemeyeceği gibi sonuçlara varılmıştır.²⁰³

Gizli ve gizemli güçleri içerdiğine inanılan vefke büyü bozma, iki kişi arasında aşk ve muhabbet sağlama, eşler arasında sevgiyi artırma veya nefreti tesis etme, evlenemeyen kızların kısmetini açma, çocukların sebepsiz korkularını önleme, hastalık veya felâketten kurtulma gibi amaçlarla da başvurulur.²⁰⁴

Üçgen ve daire şeklindeki vefkler ender olarak kullanılmakla beraber²⁰⁵en yaygın şekli 3x3, 4x4, 5x5 usulu ile yapılır. Kareler içerisine sağdan sola, yukarıdan aşağıya toplandığında aynı sayı değerini veren harf veya rakamlar yazılarak yapılır. Örneğin dörtlü vefk içerisinde 16 küçük karenin yer aldığı büyük kareden oluşan bir vefktir. Bu vefkin içerisine yazılacak olan sayıların belli kurallara riayet edilerek yazılması gerekir.²⁰⁶ Bütün vefklerin güneş ve ay arasındaki açılara göre yapıldığı iddia edilir. Güneş ve ay arasında 30 derece acı varsa vefki yapılacak esma veya ayetin ebcedi kebir tutarından 30 çıkartılarak, eğer bu acı 60 derece ise 60 çıkartılarak, 90 derece ise 90 çıkartılarak ve kalan sayı 4'e bölünerek yapılır. Bölünen sayı ise kareler içerisine 1, 2 veya 3'er artırılarak yazılır.²⁰⁷

Vefk hazırlanırken etkili olabilmesi için harflerin, sayıların, isimlerin veya günlerin sihri özelliği dikkate alınır. Her vefk cinsinin ayrı bir yıldız ve saati bulunmakla beraber yine her vefkin ateş, toprak, hava ve su gibi şekilleri vardır.²⁰⁸ Haftanın her gününü ve gecesini yöneten bir gök cisminin olduğu ile ilgili inanış vefk hazırlanırken günlerin vefkin konusuna göre seçilmesine neden olmaktadır. Bu gün ve geceler, kendilerini yöneten gök cisimlerinin karakterini almıştır. Ancak onların karakterlerine uygun olan işlere müsaittirler. Bu gök cisimlerine “yıldız” da denmektedir.²⁰⁹

²⁰³ Schimmel, *a.g.e.*, s. 44.

²⁰⁴ İlyas celebi, *a.g.m.*, s. 605.

²⁰⁵ Kısa, *a.g.e.*, s.134.

²⁰⁶ Kısa, *a.g.e.*, s. 151.

²⁰⁷ Kısa, *a.g.e.*, s. 151-53.

²⁰⁸ Kısa, *a.g.e.*, s. 135.

²⁰⁹ Kısa, *a.g.e.*, s. 49.

Haftanın her gününün birinci saati o güne etki eden yıldızın saatidir. Örneğin, Pazar gününün birinci saati güneş saatidir. Tam güneş doğunca gündüzün birinci saati, güneş batınca da gecenin birinci saati başlar.²¹⁰

Harflerin rakam değerleri ile tarih düşürme çok kadim dönemlere dayandırılmaktadır.²¹¹ Çok fazla kullanılan bu yöntemden doğumdan yapılacak olan fetihlere, padişahın tahta çıkmasından çocuğa isim koymaya kadar birçok alanda yararlanılmıştır.²¹²

İlk büyüsel kareleri icat edenlerin Çinliler olduğu bir iddia olmakla beraber vefklerin Çin geleneğinde çok eski zamanlara dayandığı yarı tarihi hikâyelerde mevcuttur. Çin'in meşhur imparatoru Yü'nün Çin'i perişan eden sel baskınları ile baş etmeye çalıştığı bir sırada "lo" nehrinin sularından çıkıp gelen bir kaplumbağanın sırtında "lo şu karesi" olarak bilinen vefki bulduğu bir efsane olarak anlatılmaktadır.²¹³

Hristiyan geleneğinde büyü "sator" karesi dikkat çeken vefklerdenidir. Bu karenin tarihi, bir belirsizlik içinde olsa da Katoliklerin dualarında okuduğu bir anogram olarak karşımıza çıkmaktadır.²¹⁴ Sator karesinin folklorik büyüde, ateşi söndürmek, uğursuzluğu ortadan kaldırmak, büyük baş hayvanları büyüden korumak gibi çeşitli amaçlar için kullanıldığı rapor edilmiştir. Ayrıca büyüün etkili olabilmesi için belirli bir madde üzerine ve bir tür mürekkep ile yazılması gerektiği söylenmiştir.²¹⁵

İslam geleneğinde ise vefklerin büyü amaçlı işlerde sıkça kullanıldığı görülmektedir. Ezoterik bilgi kaynağı olarak da bilinen el-Bunî'nin "Şemsü'l-Maârif'i"²¹⁶ ve Seyyid Süleyman el-Hüseynî'nin "Kenzü'l-Havas Keyfiyet-i Celb-ü Teshir"²¹⁷ adlı eserleri bu konuda önemli bilgi kaynaklarıdır.²¹⁸

²¹⁰ Kısa, a.g.e., s.50-52.

²¹¹ Yazıcı, a.g.m., s. 82.

²¹² Yazıcı, a.g.m., s. 83.

²¹³ Halit Ahmet Çiftçi, *Dinlerde Vefkler*, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Isparta 2011, s. 31.

²¹⁴ Çiftçi, a.g.e., s. 60.

²¹⁵ Çiftçi, a.g.e., s. 67.

²¹⁶ "Ahmed b. Ali el-Bûnî'ye (ö. 622/1225) nisbet edilen havas ilimlerine dair bu eserin tam adı Şemsü'l-ma'ârif ve letâ'ifu'l-'avârif'tir. Kırk bölümden oluşan eser, İslâm dünyasında bâtinî ilimlere dair yazılmış ansiklopedik mahiyette en hacimli kitaplardan biri olup yedi ilmin konularını içerir" (Semih Ceyhan, "Şemsü'l-Maârif", *Diyanet İslam Ansiklopedisi* (DİA), İstanbul 2010, c. XXXVIII, s. 531-533)

²¹⁷ "Tam ismi "*Kenzü'l-Havâs ve Keyfiyet-i Celb ve Teshir*" olan (Gizli İlimler Hazinesi, Kalplerin Keşfi ve Celbi) olarak da çevrilen kitabın meşhur isimleri *Kenzü'l-Havâs* ve "*Gizli İlimler Hazinesi*" olarak bilinmektedir. Günümüzde yaygın olarak okunan nüshaları ise çevirileridir. El-Hüseynî kitabını,

Fal, kehanet, astroloji, matematik ve astronomiden yararlanarak hazırlanan ve bir tılsım türü olan vefkin temelinde harf ve rakamların özel güçleri olduğu inancı yer almaktadır. Bu inanış türü mitolojinin olduğu ve düzenli bilgi kaynağının olmadığı dönemlere ait bir uygulamadır. Hint, Sümer, Babil toplumlarında bunu görmekteyiz. Bu anlayış zamanla Arap toplumunda benimsenmiş ve İslamiyet geldikten sonrada her ne kadar İslam uleması izin vermese de dini bir kisveye bürünerek İslam geleneği içine girmiştir. İslam inancına göre bütün yaratıklar Allah'ın emir ve kanunlarına boyun eğmektedir. Âlemdeki işleyiş Allah'ın kanunlarına göre yürümektedir. Gayp âlemiyle irtibat Kur'an peygamberler ve onların getirdiği vahiyler yoluyla olmaktadır. Dolayısıyla sünnetullahı göz önünde bulundurmayan bu tür uygulamaların ciddiye alınması ve uygulanması doğru değildir.²¹⁹

Konuyla ilgili ele aldığımız dualarda geçen vefklere baktığımızda bunların 3'lü ve 4'lü sütunlar halinde hazırlandığını görmekteyiz. Vefk içine yerleştirilen sayı ve harflerin özel bir yerleştirme bicimi vardır. Örneğin, bela ve musibetlerden korunmak için yapılan vefk, 4'lü bir vefktir ve "*hasbun Allah ve niğmel vekil*" sözü bölünmüş olan sütunlara yerleştirilmiştir. Bölünerek yerleştirilen "*hasbun Allah ve niğmel vekil*" sözü, soldan sağa ve yukardan aşağıya, nereden okunursa okunsun aynı kelimelerden oluşmaktadır. Yine, çocukları hastalıklardan korumak, sihri ve büyüü bozmak için yapılan vefk ise sayılardan oluşmaktadır. Verilen sayıların soldan sağa ve yukardan aşağıya toplamları aynıdır. Bereket ve bol rızık için hazırlanmış olan vefke ise ayet-i kerime yerleştirilmiştir.

a. Dua Örnekleri

Bu bölümde vefk'in kullanıldığı dualara yer vereceğiz. Duaların içeriklerine baktığımızda hırsızdan, hastalıklardan korunmak ve şifa bulmak, sıkıntılardan kurtulmak, malı bereketlendirmek, sihirden ve büyüden korunmak için vefk hazırlandığı ve hazırlanan bu vefklerde daha çok ayetlerin ve Allah'ın isimlerinin kullanıldığı görülmektedir.

ayetlerden ve Esmâü'l-Hüsna'ların havâslarından faydalanarak duygusal istekleri gerçekleştirmek, bir kimsenin sevgisini kazanma, insanları aydınlatma, ruh ve cinleri çağırma ve onlarla konuşma, dünya idaresi, ticareti çoğaltma, menfaat, hastalıkları iyileştirme, hisleri iptal etme, gizli sırları aşık etme gibi amaçlarla yazdığını ifade etmektedir." (Uygun, a.g.e., s. 4-5)

²¹⁸ Çiftçi, a.g.e., s. 72.

²¹⁹ Celebi, a.g.e., s. 606.

1) Hırsızdan Korunmak için Yapılan Vefk

Seçilen bu dua örneğinde hırsızdan korunmak için hazırlanan 4x4'lü bir vefk kullanılmıştır. Uygulanması tavsiye edilen formül şu şekildedir:

“Bir malın çalınmasından korkulur veya bir eve hırsız girmesinden endişe ediliyorsa aşağıdaki vefk misk safran ve gülsuyu karışımı bir mürekkep ile temiz bir kâğıda yazılarak evin duvarına veya malın üzerine asılırsa o ev veya eşya Allah'ın korunmasında olur.”²²⁰

ظ	ي	ف	ح
٩٠٠	١٠	٨٠	٨
٢٣	٣٦	٥١٢	٤٢٧
٤١	٤٤٤	٦	٥٥٧
٦٤	٤٥٨	٤٥٥	٥٦

Resim 2 Hafız isminin vefki (Arapca Sayılar)

ظ	ي	ف	ح
900	10	80	8
23	36	512	427
41	444	6	557
64	458	455	56

Resim 3 Hafız isminin vefki (Türkçe Sayılar)

Değerlendirme

Hırsızdan korunmak amacı ile hazırlanan bu vefkte Allah'ın Hafız isminin ebced değerleri yazılmıştır Sağdan sola ve yukardan aşağıya toplandığı zaman bazı yanlışlıklar olsa da sayı değerleri aynıdır.

Tabloda ظ = 900, ي = 10, ف = 80, ح = 8 olarak harflerin ebced hesabına göre sayı değerleri verilmiştir. Toplandığı zaman 998 olan vefk Allah'ın “Hafız” = حفيظ

²²⁰ Arif Pamuk, *Münacat Sureleri Sırlı Şifalı Dualar*, Pamuk Ofset, İstanbul ts., s. 70.

ismine tekabül etmektedir.²²¹ Misk, gül suyu ve safran karışımı bir mürekkep ile hazırlanan bu vefkin birtakım sihirli gücünün olduğuna ve neyin üzerine konur veya asılırsa onu koruyacağına inanılmıştır.

İslam inancına göre ise her şeyi koruyan Allah'tır. Gücü ve kuvveti sonsuz olan Allah hiçbir şeye ihtiyaç duymadan bunu yapmaktadır. Zira birtakım yazıların, sayıların veya işaretlerin daha iyi koruyacağına inanmak Allah'ı aciz görmektir. Allah'ın "el-Hafız" ismi onun her şeyi koruyan olduğunu ifade etmektedir. Üzerine düşen bütün tedbirleri aldıktan sonra, inanarak Allah'ın korumasına bırakması, yapması gereken en doğru davranış olacaktır. Kulun tevekkülü bu hususta önemlidir. Hz. Peygamber devesini salıvererek Allah'a tevekkül ettiğini söyleyen bir bedeviye "*onu bağla da öyle tevekkül et*"²²² buyurmuştur. Tedbir almak yapılması gereken en doğru davranış olmakla beraber Allah'ın koruma konusunda aciz kalacağı, birtakım gizli güçlerden yardım almak gerektiği gibi yanlış düşüncelere sevk edecek davranışlar içerisine girmek İslam'ın tevhit anlayışına tamamen ters düşmektedir.

2) Korunma – Şifa için

Aşağıda hazırlanmış olan 4x4'lü vefk korunma için üzerinde taşınır. Ayrıca her hastalığın şifası için bu vefk yazılarak temiz bir kap suya bırakılır, bu sudan hastaya bir hafta boyunca içirilirse Allah'ın izni ile şifa bulacaktır.²²³

الوكيل	ونعم	الله	حسبنا
حسبنا	الله	ونعم	الوكيل
ونعم	الوكيل	حسبنا	الله
الله	حسبنا	الوكيل	ونعم

Resim 4 "hasbun Allah ven ni'mel vekil" sözünün vefki

Değerlendirme

Korunma ve şifa amacı ile yapılan bu 4'lü vefkte "*hasbün Allah ve ni'mel vekil*" sözünün kutulara, kelimelerin yerleri değiştirilerek yazıldığını, yukardan aşağı ve soldan

²²¹ Örnek, a.g.m., s. 45.

²²² Tirmizî, "Sıfatü'l-Kıyame", 60.

²²³ Pamuk, a.g.e., s. 63.

sağa okunduğunda kelimelerin eksiksiz olarak yerleştirildiğini görmekteyiz. “Allah bize yeter o ne güzel vekildir” anlamındaki bu ifadenin yerine getirilmesi istenen dilekle uyumlu olarak seçildiği görülmektedir. Ayrıca yazılan bu vefk bir kap su içine bırakılır ve o sudan korunmak isteyen kişi içerse tesirli olacağına inanılmaktadır.

Doğru kaynaklardan edinilen İslam inancına göre, sonsuz güç ve kuvvet sahibi olan Allahın bir insanı koruması veya ona şifa vermesi için birtakım şekillere harf veya sayılara ihtiyaç duymadığını, insanın korunmak ve şifa bulmak için üzerine düşen görevi yerine getirdikten sonra Allah’a dayanıp güvenmesinin yeterli olduğu kanaatindeyiz.

3) Ümitsiz Bir Hastalığın Tedavisi için Yapılacak Dua

Aşağıda gelen vefkler cam bir kap içine yazılır ve yağmur suyu doldurulur da kendisinde elem veya ümitsiz bir hastalık olan kimseye içirilirse, Allah’ın izni ile hasta şifa bulur. Yine bu vefkleri üzerinde taşıyan kimse hesabında yanlış yapmaz.²²⁴

۳۲	۱۴	۷۶	۷
۷۴	ط	ل	۱۶
۱۱	ف	س	۲۸
۱۲	۲۶	۱۳	۷۸

۱۲	۱۵	۲۶	۱۸
۲۵	۱۹	۱۱	۱۶
۲۸	۲۵	۱۳	۱۵
۱۴	۹	۲۱	۲۷

Resim 5 Lâtif İsmi Vefki

Değerlendirme

Burada 4’lü iki vefk kullanılmıştır. Ümitsiz bir hastalığın tedavisi için hazırlanan bu vefkte, Lâtif isminin ebced hesabı ile hazırlanmış vefki yapılmıştır. Lâm=30, tı=9, ye=10, fe=80 olan harflerin sayı değerlerinin toplamı 129’dur. Yukarıda yer alan vefke baktığımızda sağdan sola yukardan aşağıya sayıların toplamının 129 olduğunu

²²⁴ Pamuk, a.g.e., s. 23.

görmekteyiz. İkinci tabloda ise sayıların toplam değerleri farklı çıktığı için bu sayıları kullanırken tam olarak neyin ifade edilmek istendiği anlaşılamamaktadır. Muhtemelen çoğu vefkte olduğu gibi aktarılırken hatalar yapılmıştır. Büyücüye göre ise büyü hata kabul etmez.

4) Çocukları Hastalıklardan Korumak İçin Dua

‘Aşağıdaki hatem, temiz bir kâğıda misk, safran ve gülsuyu karışımı bir mürekkep ile yazılır ve günlük ile tütsülenir de çocukların üzerinde taşınması sağlanırsa, her türlü hastalıktan ve kötülükten –biiznillahteala-muhafaza olunur.’²²⁵

۳	۹	۲
۳	۵	۷
۸	۱	۶

Resim 6 Sayı Vefki (Arapça)

Değerlendirme

Bu vefk İslami gelenekte çok yaygındır. Çünkü içerdiği 9 harf Arap alfabesinin ebced hesabı sıralamasına göre ilk dokuz harfidir ve Adem’i gösterdiğine inanılır. Genellikle köşelere çift sayılar, ortaya da beş rakamı yerleştirilir.²²⁶

Elif=1, be=2, cim=3, dal=4, he=5, vav=6, ze=7, ha=8, tı=9,

Çocukları hastalıklardan korumak için yapılan bu vefk 3’lü bir vefk olup sıra ile 1’den 9’a kadar sayılar mevcuttur. (Sol üst köşeye 4 rakamı yerine 3 rakamı yanlışlıkla yazılmış olmalı. Sağdan sola ve yukardan aşağıya rakamların toplamaları 15’tir. Bu vefk el-Hüseyni de geçen ve doğum sancısı çeken kadının kolay doğum yapması için yapılan vefke benzemektedir.²²⁷ Ayrıca Gazali tılsımlı hatemi veya ölçü levhası olarak bilinen bu vefki, güç işlerin çözümünde güvenilir bir yöntem olarak görür, el-Hüseyninin kitabında yer aldığı gibi Gazalide, doğum yapacak olan kadının, bu vefkin yazılı olduğu

²²⁵ Pamuk, *a.g.e.*, s. 45.

²²⁶ Schimmel, *a.g.e.*, s. 40

²²⁷ Seyyid Süleyman el-Hüseyni, *Kenzü’l-Havas Keyfiyet-i Celb-ü Teshir*, Cemiyet Kütüphanesi, İstanbul 1905. s. 956

levhaya bakarsa kolay doğum yapacağını söyler.²²⁸ Aynı vefkin cinlilerin “lo şu” karesi olarak bilinen 3’lü vefklerine de benzediği onun da satırlarının toplamının 15 olduğu bilinmektedir.²²⁹ Ayrıca bu vefk hastalar için yapılmış bir vefk olarak Usulül bas kitabında yer almaktadır.²³⁰

5) Gece Uyuyamayan ve Sıkıntı İçinde Kalanlar İçin Dua

“Bir kimse geceleyin uyuyamamaktan ve sıkıntı içinde kalmaktan şikâyet ediyorsa aşağıdaki vefk-i şerif çarşamba günü güneş doğarken bir kabın içine yazılır ve bu kabın içine bal şerbeti koyularak hastanın içmesi sağlanırsa bu dertlerden bi iznillah kurtulur.”²³¹

قَالَ تَعَالَى

وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ

٩٧	١٠٠	٢٠	٩٠
١٠٢	٩١	٩٦	١٠١
٩٢	١٠٦	٩٨	١٠٥
٩٩	٩٢	٩٣	١٠٥

عَلَى سَبْعِينَ مِائَةً وَثَلَاثِينَ آيَةً

شِفَاءُ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ

Resim 7 İsra Suresi 82 ve Yunus Suresi 58. Ayetlerin Vefki

Değerlendirme

İsra Suresi 82. ayeti “ve nünezzilü minel gureni me hüve şifeüvve rahmetüllilmü’minin”, “en üstte ve sol kenarda yer almakta” manası ‘biz müminler için Ku’ran’dan şifa ve rahmet olacak şeyler indiriyoruz” şeklindedir.

Yunus Suresi 58. Ayeti “gul bi fedlillehi ve bi rahmetihi fe bi zelik fel yefrahu hüve hayrummimme yecmeun”, altta ve sağ kenarda yer almakta anlamı “de ki Allah’ın lütuf ve rahmetiyle yalnız bunlarla sevinirler. Bu, onların topladıkları şeyden daha hayırlıdır.”

²²⁸ İsmail Yakıt, *Türk-İslam kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme*, Ötüken Yayınları, İstanbul 1992, s. 59.

²²⁹ Çiftçi, a.g.e., s. 83.

²³⁰ İdris Çelebi, *Usulül Bast Fi Sırril Evfak*, c.II., s. 322.

²³¹ Pamuk, a.g.e., s. 47.

Bazı vefklerin çevresi tamamen boşken bazı vefklerin çevresinde bir besmele veya yapılan işe uygun bir ayet yer alır. 4'e bölünerek vefkin kenarlarına yazılır.²³² Ele aldığımız bu vefkte de aynı durum söz konusudur. Geceleri uyuyamayan ve sıkıntı içinde olan bir kimseye yapılan bu vefkte Kur'an'ın şifa olduğu ve Allah'ın lütuf ve rahmeti ile sevinmek gerektiği gibi ifadeler yer almaktadır. Niyete uygun ayetler seçilmiştir. Ayetler ile çevrili olan vefkin ortasında 94'ten 106'ya kadar rakamlar yer almakta toplamalarının eşit olması gibi bir durumda söz konusu olmamaktadır. Bir vefkin veya tılsımın bu şekilde etrafının çevrilerek hazırlanması usulü bazı kültürlerde uygulanan bir usuldür. Bu usul vefkin çok daha etkili olması ve içinde bulunanın etrafını çevirerek koruması için yapılan bir girişimdir.²³³

Vefklerin yapımında günlerin önemli olduğunu daha önce söylemiştik. Vefk hangi gün yapılıyorsa o güne etki eden gezegen ve dolayısıyla Tanrı'nın yardımı istenmektedir. Bu vefkin ise Çarşamba günü yazılması istenmiş ve Çarşamba gününün gezegeni olan Merkür'ün ve onu etkileyen Tanrı'nın dikkati çekilmek istenmiştir. Özellikle Çarşamba günü güneş doğarken yapılmasının sebebi ise güneşin çok eski çağlardan bu güne kadar kutsal olarak görülmesindendir. Mısırlıların güneş efsaneleri sayısızdır. "Ra" mısırlıların güneş tanrısı olarak bilinir ve Mısır kralarının (Firavunlar) Ra'nın oğulları olduğuna inanılır.²³⁴ Güneşle ilgili bu ilkel mitolojiden büyük güneş tanrıları meydana gelmiştir. Hindistan'da Brahmanlar güneş doğarken Güneşe ibadet ederler, Japonlar ise kutsal dağın tepesinde doğan güneşi selamlarlar. Güneş inancı ve güneş kültü dini hayatta o kadar çok benimsenmiştir ki Yahudi ve Hristiyanlıkta da şekil değiştirerek devam etmiştir. İslam ise Güneş ve Ayı Allah'ın gücünün işaretleri sayar ve güneşe tapanlara benzememek için güneş doğarken ve batarken ibadet etmeyi yasaklar.

²³² Kısa, a.g.e., s. 187.

²³³ Uygun, Kenz., s. 284.

²³⁴ Şinasi Gündüz, *Din Ve İnanç Sözlüğü*, Vadi Yayınları, Samsun 1998, s. 315

6) Hayrın ve Bereketin Çoğalması

الله	نور	السموات	والارض
والارض	السموات	نور	الله
نور	الله	والارض	السموات
السموات	والارض	الله	نور

۱۳۸	۹۸	۶۵	۶۶
۶۶	۶۵۶	۵۳۸	۱۳۸
۵۳۸	۱۳۸	۶۶	۶۵۶
۶۵۶	۶۶	۱۳۸	۵۳۸

Resim 8 “Allahü nurussemeveti vel erd” Ayetinin Vefki

“Kim yukarıdaki ‘*allahu nurussemeveti vel erd*’²³⁵ ayetinin bu vefkini abdestli olarak ve tam bir sadakatle yazarsa hayır ve bereketler o kimsede -bi iznillah- çoğalır.”²³⁶

Değerlendirme

Vefkler arasında en çok kullanılan 4’lü vefktir. Nitekim dua kitaplarında da bunu görmekteyiz. Hayır ve bereket için yapılan bu vefkte yine bir ayet kullanılmıştır. “*Yerlerin ve göklerin nuru Allah’tır*” anlamına gelen ayetin yazıldığı ilk vefk kelimelere ayrılarak karelere yerleştirilmiştir. Altta gelen içerisinde rakamların olduğu ikinci vefk ise muhtemelen ilk vefkte verilen ayetin kelimelerinin ebced değerleri olan sayılardan oluşturulmuştur. İlk karede yer alan “Allah” lafzının sayı değeri 66 olarak verilmiş olup bu diğer karelerde de aynı verilmiştir. Fakat “nur” kelimesinin sayı değeri ilk karede 65 diğer karelerde ise 656, “esemevet” kelimesi ilk karede 98 diğer karelerde ise 538 olarak verilmiş olup “velerd” kelimesi ise bütün satırlarda 138 olarak yazılmıştır. Bu vefkte rakamların sağdan sola yukardan aşağıya sayı değerleri tutmamaktadır. Vefklerde soldan sağa ve yukardan aşağıya verilen rakamların sayı değerlerinin eşit olması önemli bir ayrıntıdır. Burada verilen vefkte bu ayrıntıya çok dikkat edilmediği ve gelişigüzel bir vefk hazırlandığı görülmektedir.

²³⁵ Nur, 24/35.

²³⁶ Pamuk, a.g.e., s. 85.

7) Ticarete Bereket için Dua

Ticaretin bereketlenmesi için yapılması istenen bu duada Allah'ın Rezzak isminin harflerinin ebced hesabı ile hazırlanan sayı değerlerinin yazıldığı bir vefk kullanılmıştır.

Kim Cuma günü:

كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا*

“Ayetini aşağıdaki vefk ile beraber yazar da öd ağacı ve cavi ile buhurlar ve onu ticaret yapılan yere asarsa Allah'ın izni ile müşteri ile dolup taşar. (menbau usulil hıkmeh, 69)”²³⁷

۱۰۰	۱	۷	۲۰۰
۲۰۰	۱۰۰	۱	۷
۷	۲۰۰	۱۰۰	۱
۱	۷	۲۰۰	۱۰۰

Resim 9 Rezzak İsmi Vefki

Ra=200, ze=7, elif=1, gaf=100 rezzak isminin ebced değeri

Değerlendirme

Ticareti bereketlendirmek için yapılan vefkte Al-i İmran 37.ayetin kullanıldığı görülmektedir. Ayeti kerimede Hz. Zekeriya'nın mihraba her girişinde Hz. Meryem'in yanında rızık bulduğu belirtilmektedir. Ayette geçen bu ifadeye kıyas yapılarak insanların da bu duayı uygularlarsa aynı şekilde rızıklandırılacakları ifade edilmek istenmiştir. Kur'an-ı Kerim'de geçen bir ayette “*insan için ancak çalıştığı vardır*”²³⁸ buyrulmaktadır. Rızık veren şüphesiz Allah'tır. Bununla beraber rızık kulunun çalışma ve gayreti ile doğru orantılı olarak vereceğini de belirtmektedir.

Ayrıca yukarıda yer alan vefkte sayıların gücünden faydalanılmak istenmiş ve verilen ayette geçen yüce Allah'ın Rezzak isminin vefki yapılmıştır. Rezzak isminin

* “Zekeriyya (A.S), onun yanına mihraba her girişinde, onun yanında bir rızık bulurdu”, Al-i İmran, 3/37.

²³⁷ Pamuk, a.g.e., s. 94-95.

²³⁸ Necm, 53/39.

ebced hesabı ile sayısal değeri (Ra) 200 + (ze) 7 + (elif) 1 + (gaf) 100 = 308 olarak bulunmuş ve Rezzak ismini oluşturan her harfin sayısal değeri soldan sağa ve yukarıdan aşağıya okunduğunda hep aynı değeri verecek şekilde karelere yerleştirilmiştir.

Ticaretin bereketlenmesi için yapılan bu duanın kaynağına baktığımız zaman ise “Menbau Usulil Hikmeh”^{*} isimli bir kaynak olduğunu görmekteyiz. Bu eserin İslam literatüründe sahih olarak nitelendirilen kaynaklar arasında yer almadığı bilinmektedir. Havas üzerine yazılmış bir kitap olduğu anlaşılmaktadır. Dua kitaplarının itina göstermeksizin bu tür kitaplardan dua örnekleri aldıkları görülmektedir.

8) Sebepsiz Ağlayan Çocukların Ağlamaması İçin Dua

Sebepsiz ağlayan bir çocuğun ağlamaması için aşağıda verilen vefk yazılarak ağlayan çocuğun üzerinde taşınması istenmektedir. Taşıma geleneği antik dönemden beri var olan bir usuldür. Sorunu, nedenini göz ardı ederek bu usul ile çözmeye çalışmak hayatın gerçekleri ile örtüşmemekte ve sadece şekilciliğe bağlı bir çözüm bulmaya çalışıldığını bize göstermektedir.

ع	ن	ا	م
م	ع	ن	ا
ا	م	ع	ن
ن	ا	م	ع

Resim 10 Ma’ni İsminin Vefki

“Yukarıdaki vefk; misk, safran ve gül suyu karışımı bir mürekkep ile yazılarak bir çocuğun üzerinde taşınması sağlanırsa Allah’ın izni ile o çocuk bu dertten kurtulur. (teshiru mülukil can, 8)”²³⁹

Değerlendirme

Sebepsiz ağlayan çocuk için yapılan bu vefkte yüce Allah’ın “Ma’ni” isminin vefk’i yapılmıştır. Ebced hesabı ile “Ma’ni” ismini oluşturan harflerin sayısal değerleri vefkte yer alan karelere yerleştirilmiştir. Bütün karelere eşit olarak yerleştirilen bu

^{*} Membaı Usûlü’l-Hikmeh - Hikmetin Kaynağı Celcelutiye' nin Sırrı ve Açılımı Dualar - Tılsımlar - Büyüler ve Çözümleri İmamı’l Kebir vel Hakim’uş-şehîr Ebi’l Abbas Ahmet Bin Ali El-Bûni (Hicrî 622) Türkçeleştirenler: H. Mustafa Varlı & Seyfettin Oğuz.

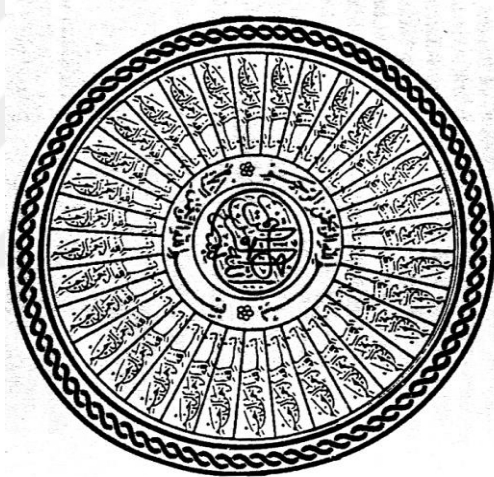
²³⁹ Pamuk, a.g.e., s. 81.

harflerin soldan sağa, yukardan aşağıya okunuşunun sayısal değeri 161 sayısını vermektedir. (Elif) 1 + (mim) 40 + (nun) 50 + (ayn) 70 = 161 sayısı Ma'ni isminde yer alan harflerin ebced hesabına göre sayısal değeridir.

“El-Ma’ni” isminin tercih edilmesinin başlıca sebebi bu ismi şerifin “*belalardan koruyan ve kötülüklere mani olan*” gibi anlamlar ifade etmesidir. Sebepsiz ağlayan bir çocuğa kötü bir varlığın veya cinin musallat olması ihtimaline karşı bu vefk tercih edilmiş veya çocuğun ağlamasını engelleme amaçlandığı için Ma’ni ismi kullanılmıştır.

Yine duanın alındığı kaynak olarak gösterilen “Teshiru Mülukil Can”^{*} isimli kitabın incelediğimizde kitabın içerisinde insanların istek ve dileklerine uygun dualar yer aldığını ve bu kitabın bir havas kitabı olduğunu belirtmeliyiz.

9) Besmele-i Şerif

Resim 11 Besmele Tılsımı

Her kim 35 defa yazılmış olan besmele-i şerifin olduğu bu tılsımı evine veya işyerine asarak tatbik ederse Allah’u Teala Hazretleri o duanın bulunduğu ev veya işyerini cin ve şeytanın iğvasından ve şerrinden korur. Aynı zamanda evin ve işyerinin feyiz ve bereketi artar. Allah’u Teala her türlü bela ve musibetten, zalimlerin şerrinden saklar ve muhafaza eder.²⁴⁰

* Ellülü Vel Mercan Fi Teshiri Mülukil Can Havas Kitabı, Şeyh İmam Ahmed Bin Ali El Buni, Türkçe Çeviri İdris Çelebi.

²⁴⁰ Varlı, a.g.e., s. 64.

Değerlendirme

Yukarıda verilen ve tılsımlı daire olarak ifade edebileceğimiz besmele-i şerif tılsımı korunma amacıyla hazırlanmıştır. Tılsım tabiatüstü bir güç taşıdığına ve insanları koruduğuna inanılan nesne, gizli sır, gibi anlamlara gelmektedir.²⁴¹ Hristiyanlarda okunup üflenmiş çeşitli nesneler vardır ve bunlara tılsım denilmektedir. Bu aslında bir Hristiyan adet'i²⁴² olmakla beraber kökeni çok eski çağlara dayanmaktadır. En eski halinin Mısırda olduğu bilinmektedir. Mısırlılar yetmiş beş veya daha fazla tılsım kullanıyorlardı. En yaygın kullandıkları tılsım ise hem hayatta olanların hem de ölülerin taktığı “yuvarlak böcek” tılsımı idi. Ayrıca “doğan güneş” denilen ve ölümden sonra dirilmeyi sağladığına inandıkları başka önemli tılsımları da vardı.²⁴³

Yukarıda yer alan tılsımı incelediğimizde 32 adet bismelenin yan yana çember halinde, 2'sinin bismelenin iç kısmına, bir bismelenin de tam ortaya hat sanatı ile yazıldığı dikkati çekmektedir. Toplamda 35 yapıyor. Tılsımda 35 adet besmele olduğu için tılsımın 35 kez yazılması istenmiştir. Besmele-i Şerif olarak isimlendirilen bu tılsımın ev ve iş yerine asıldığında o yerin korunacağına inanmak büyüsel bir uygulamadır.

A. C. İÇERİSİNDE ASTROLOJİ VE KOZMOLOJİNİN YER ALDIĞI BÜYÜSEL DUALAR

1. Astroloji

İlkel insanlarda zaman süreleri kutsal sayıldığı gibi zamanın kendisi de kutsal sayılmıştır. Kutsal zaman kavramı birçok inanç sisteminde mevcuttur. Güneş her gün aynı şekilde doğduğu, bütün günlerde diğer günler gibi aynı olduğu halde neden bir gün diğerlerinden daha değerli sorusuna, “Nasıl ki yeryüzünde bütün insanlar topraktan yaratılmış fakat Rab aralarına hikmeti koymuş ise zamanı ve bayram günlerini de hikmeti ile tanzim etmiştir”²⁴⁴ şeklinde bir cevap verilmektedir.

²⁴¹ İlyas Celebi, “Tılsım”, *DİA*, İstanbul 2012, c.XLI, s. 91.

²⁴² Rahman Dokesoğlu, “Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam’da Sihir-Büyü”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bursa 1995, s. 14.

²⁴³ Abdulkadir Sipahi, *Türk Halk İnançlarında Büyü ve Büyü İle İlgili Uygulamalar*, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2006, s. 10.

²⁴⁴ Sarıkçıoğlu, *a.g.e*, s. 99.

Yıldızların, insanları ve olayları etkilediği, inancına dayalı sözde ilim dalına astroloji, yıldız falcılığı, münecimlik, ilm-i ahkam-ı nücüm denmektedir.²⁴⁵ Astrolojiye göre gök cisimlerinin harekât ve konumlarının yorumlanmasıyla yeryüzündeki olaylar daha önceden tahmin edilebilir. Bir insanın geleceğinin ne olacağı, bir işin sonunun iyi mi kötü mü olacağı ya da bir işe başlamada en uygun zamanın ne olacağı gibi çeşitli sorulara astroloji cevap bulmaya çalışmıştır. Bütün bunlara cevap verebilmek için de o andaki ve doğum anındaki gök cisimlerinin konumlarını gösteren bir yıldız haritası (horoskop) hazırlanır.²⁴⁶

Antik dönem insanların yaşamlarını düzene koyabilmeleri için gökyüzünü ve oradaki hareketleri bilmeleri gerekiyordu. Dolunayın, gündönümünün, sellerin, kuraklığın ne zaman olacağını bilirlerse göçlerini ona göre ayarlayabilir ve yaşamlarını daha iyi tanzim edebilirlerdi. Günlük işlerle dinsel faaliyetleri astrolojiye göre ayarlamaları astroloji ile dinin iç içe geçmesine sebep olmuştur.²⁴⁷

Astrolojinin temel özelliği, haftanın her gününü yöneten bir gök cisminin yani yıldız tanrılarının olduğu ile ilgili inançtır. Bu gün ve geceler kendilerini yöneten gök cisimlerinin karakterini almıştır. Bu günler ancak o gök cisimlerinin karakterine uygun işlere müsaittir. Yıldız da denilen bu gök cisimleri'nin özellikleri ve etkiledikleri günler şunlardır;²⁴⁸

Yıldızlar ve etki altına aldıkları günler ve özellikleri:

Güneş, Pazar: Kişisel yetiler, yaşam gücü, irade, erkeksilik,

Ay, Pazartesi: Duygular, duyarlılık, günlük yaşam, kadınsılık,

Merkür, Çarşamba: Zihinsel kavrayış, ilişkilere ait beceriler,

Venüs, Cuma: Duygular, aşk, uyum, güzellik, sanat,

Mars, Salı: Mücadele, savaş, rekabet, enerji, saldırganlık,

Jüpiter, Perşembe: Olgunluk, otorite, toplum, başarı, zenginlik,

²⁴⁵ Tevfik Fehd, "İlm-i Felek", *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, c. XXII, İstanbul 2000, s. 125.

²⁴⁶ Titus Burckhardt, *Astroloji ve Simya*, çev. Mehmet Temelli, Varka Yayınları, İstanbul 1999, s. 217.

²⁴⁷ Barış İlhan, *Astroloji Dersleri*, İlhan Yayınevi, İstanbul 2004, s. 15.

²⁴⁸ Kısa, *a.g.e.*, s. 49.

Satürn, Cumartesi: Zaman, deneyim, düşünme, yalnızlık, geri çekilme, yavaşlık.²⁴⁹

Günlerle yıldızda denilen bu gezegenlerin niçin eşleştirildiği sorusuna cevabı Mezopotamya kültüründen almaktayız. Zira bu kültürde haftanın günleri isimlerini yedi gezegene hükmeden Tanrılardan almaktadır.²⁵⁰

Astrolojinin bilinen ilk kaynağı Mezopotamya'dır. Esas itibarıyla astroloji Mezopotamya'nın güneyinde yaşayan ve yıldızlara bağlı bir inanç sistemi geliştiren Keldaniler tarafından ortaya konulmuştur. En eski astrolojik belge ise kral 1. Sargon (M.Ö. 24. yy.) için yazılmış "Namar-Beli" isimli çivi yazılı tablettir.²⁵¹

Mısırlıların da gök olaylarına ve yıldızların hareketlerine karşı büyük bir merak içinde oldukları bilinmektedir. Esas olarak bu merak Keldanilerden Mısırlılara geçmiştir. Nitekim firavunların rahipleri Keldanililerin öğrencileriydi. Gizemli Taayth (Toth) Mısır'da astrolojinin ilk öğretmeni olarak kabul edilir.²⁵² Onlara göre en küçük astrolojik olay bile dini bir anlam taşımaktaydı. Yıldızların bir müddet gökyüzünde görünmemesini onların ölümü olarak yorumluyorlardı. Tıpkı güneşin gece görünmemesi gibi bu da onlar için kısa bir ölüm, dirilme ve öbür dünyaya gidip gelme, bir arınmadır.²⁵³

Daha sonraki dönemlerde astroloji ilmini Yunanlıların Mısırlılardan aldığı ve Arapların da Yunanlılardan öğrendiği düşünülmektedir. Haçlı seferleri ve Endülüs vasıtasıyla Batı'ya geçen astroloji Yeni-Eflatunculuk* ve Hermescilik** birlikte yayıldı.²⁵⁴

²⁴⁹ Suzel Fuzeau Braesch, *Astroloji*, İletişim Yayınları, İstanbul 1991, s. 17.

²⁵⁰ Çiftçi, a.g.e., s. 29.

²⁵¹ Burckhardt, a.g.e., s. 217.

²⁵² Burckhardt, a.g.e., s. 217.

²⁵³ Aydın Sayılı, *Mısırlılarda ve Eski Mezopotamyalılarda Matematik, Astronomi ve Tıp*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1991, s. 105.

* Yeni Platonculuk ya da Neoplatonizm, Plotinus'un çalışmalarıyla başlayan ve İmparator Justinyan'ın Platon'un akademisini M.S 529'da kapatmasıyla biten Platonik felsefe sürecini tanımlamak için kullanılan modern terim. Platon ve Aristoteles öğretilerini uzlaştırarak oluşturulmuş felsefi akım.

** Hermetik metinlerin büyü, gizem ve felsefe gücüne sahip olduğuna duyulan inanç. Hermesçi hareket Geç Antikçağ'da ve daha sonra Rönesans'ta mevcut olmuştur.

²⁵⁴ Burckhardt, a.g.e., s. 218.

Sümerliler sürekli gökyüzünü incelemişlerdir. Ziggurat adı verilen kuleleri vardı. Kralların gökteki Tanrıların temsilcisi olduğuna inanırlardı.²⁵⁵ Babilliler ise güneş, ay ve yıldızları Tanrı olarak tasavvur ediyor, yıldızların ruhaniliğini çağırıp onlardan belli konularda bilgi alarak zamanı tanzim ettiklerini düşünüyorlardı. Çünkü dünyanın gidişatı ilahlar tarafından tayin edilir ve yıldızlara yazılırdı. İnsanların asıl amacı yıldızları inceleyerek hareketlerinin hangi manaya geldiğini öğrenmektir.²⁵⁶ Babilliler bir insanın doğumu sırasında yıldızlara bakarak kehanet yapıyorlar,²⁵⁷ çocuk doğduğu zaman hangi zamanın hangi evresi geçerli ise çocuğun o Tanrının etkisi altına girdiğine inanıyorlardı. Günümüzdeki burç inancının temelini oluşturan bu anlayışa göre insanın karakterini içinde doğduğu zaman dilimi ve o zaman dilimine hükmeden Tanrılar belirlerdi.²⁵⁸

Babilliler ve Mısırlılar vakitleri uğurlu ve uğursuz olarak ayırarak bir takvim geliştirmiş, bütün işlerini zamanı, yıllara, aylara, günlere, saatlere böldüğü bu takvime bakarak yapmışlardır. Hangi işi hangi saatte yapmak daha uygundur düşüncesine dayanan ve ihtiyarat ilmi de denilen bu uygulamayı Arapların da çok iyi bildiği ve uyguladığı bilinmektedir. Özellikle de bu işi müneccimler yapmıştır. Abbasi ve İran devletlerinde müneccimlerin büyük etkisi olmuştur. Müneccim olarak bilinen kişi hangi günde hangi işi yapmak gerektiğini söylerdi. Abbasiler de sarayda bir müneccim bulundurur bu müneccim de yıldızlara bakarak savaş ve devlet işlerinin zamanını belirlerdi.²⁵⁹

Yıldızların konum ve hareketlerini inceleyerek geçmiş, gelecek ve şimdiki zaman ile ilgili bilgi edinilebileceği inancına dayalı olan astroloji, cahiliye döneminde çok yaygındı. Bu ilim yıldızlara tapınmayı ifade edeceği için Peygamberimiz tarafından yasaklanmıştır.²⁶⁰

İlahi dinler olan Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam dininde ise zamanın içinde gerçekleşen olaylara göre zaman kutsallaştırılmıştır. İslamiyet'te birçok tarihi olay her yıl kutlanmaktadır. Hz. Peygamberin doğduğu gece olarak bilinen Mevlid Kandili,

²⁵⁵ Değer Çelik, *Astroloji El Kitabı*, Yaprak Yayınları, İstanbul 1994, s. 15.

²⁵⁶ Schimmel, a.g.e., s. 52.

²⁵⁷ Fehd, a.g.m., s. 125.

²⁵⁸ Sarıkçıoğlu, a.g.e., s. 100.

²⁵⁹ Fehd, a.g.m., s. 126.

²⁶⁰ Fehd, a.g.m., s. 124-126.

miraca yükseldiği kabul edilen Miraç Kandili, Recep ayının ilk gecesi olan Regaip Kandili bunlardan bazılarıdır. Cuma günü ve gecesi de Müslümanların haftalık bayramı olarak İslam geleneği içerisinde yerini almıştır. Bu günde Hz. Âdem'in yaratıldığı ve yine İbrahim ve Hud peygamberlerin bugün doğdukları düşünülmektedir.²⁶¹ Yine Hz. Peygamberin ifadesiyle üzerine güneş doğan en faziletli gün Cuma günüdür.²⁶²

Kur'an-ı Kerim'de Ramazan ayının diğer aylardan kıymetli olduğu, Kadir Gecesinde ise bu aya önemini veren daha da kıymetli bir zaman dilimi olduğu vurgulanmıştır.²⁶³ Bu ayda ve bu gecede Kur'an'ın inmesinin ise asıl onlara kıymet veren şey olduğu belirtilmiştir.²⁶⁴

2. Kozmoloji

Kozmoloji bir bütün olarak evreni inceleyen bilim dalına denilmektedir.²⁶⁵ Tarih boyunca kozmoloji ile ilgilenen birçok medeniyet var olmuştur. Bu medeniyetler gökyüzü benzeşimi düşüncesine sahipti. Buna göre yeryüzünde olan her şey farklı bir biçimde de olsa gökte de vardır. Bu benzeşim “tekabüliyetler yasasını” doğurmuştur. Kozmos tanrıların hükmettiği, gezegenlerin yönettiği bölgelere ayrılmıştır. Tanrılar ve gezegenler arasında büyümlü ilişkiler mevcuttur.²⁶⁶

Örneğin her gezegene bir maden ile belli bir rengin tekabül ettiğini biliyoruz. Renkli olan her şey (hayvanlar, bitkiler, taşlar) bir gezegenin etkisindedir. Böylece gökyüzü benzeşimi varlığın bütün düzeylerinde sayısız büyümlü tekabüliyetler doğurur. Bir rengin uğurlu ya da uğursuz olması veya bir madenin bir hastalığı iyileştirip iyileştiremeyeceği ya da zamanın iyiye mi işaret yoksa kötüye mi işaret olduğunu anlamak tekabüliyet yasasını anlamakla mümkün olacaktır.²⁶⁷

“İlk çağlardan beri mevcut yedi gezegenin gözlemlenerek bunların her birinin yedi elementle altın, gümüş, civa, bakır, demir, kalay ve kurşun ile ilişkisi kurulmuş ve bu bağlantılar makro kozmos olan bir ilişki olarak görülmüştür. Gezegenlerin ilişkilendirildikleri metalleri aydınlattığına ve gezegen aracılığıyla metallerin göklere

²⁶¹ Sarıkçıoğlu, *a.g.e.*, s. 100.

²⁶² Müslim, “Cum'a”, 18.

²⁶³ Kadir, 97/ 1-5.

²⁶⁴ *Hadislerle İslam*, c.II, s. 41.

²⁶⁵ Halil Kırbıyık, *Babillilerden Günümüze Kozmoloji*, İmge Kitabevi, Ankara 2001, s.152.

²⁶⁶ Eliade, *Babil Simyası ve Kozmolojisi*, s. 37-38.

²⁶⁷ Eliade, *Babil*, a.g.e., s. 37-39.

aktarıldığına inanılmıştır.”²⁶⁸ Örnek olarak aldığımız dualarda da söz konusu renklerin, metallerin, madenlerin kullanıldığını görüyoruz. Bunlar antik dönem kalıntılarıdır. Gök-yeryüzü benzeşiminden oluşan tekabüliyetler sonucunda yerdeki madenler, renkler vb. maddeler ile gökteki varlıkların ilgisini çekerek o varlıkları kendi istekleri doğrultusunda kullanmak isteyen insanlar büyü'nün esrarengiz gücüne başvurmuşlardır.

a. Dua Örnekleri

Dua örneklerinin bulunduğu, ele aldığımız kitaplarda astrolojinin ve kozmolojinin kullanıldığı çokça örnek bulunmaktadır. Genel olarak Cuma gününün, Perşembeyi Cumaya bağlayan gecenin, Çarşamba gününün ve güneşin doğma vaktinin tercih edildiğini görmekteyiz. Tercih edilen bu vakitlerin kutsal olduğu düşüncesi ile bu vakte etki eden tanrının gücünden faydalanılmak için özellikle bu vakitlerin tercih edildiği açık olarak anlaşılmaktadır.

1) Anne Karnındaki Çocuğu Her Türlü Tehlikeden Korumak İçin Dua

Aşağıda gelen hatem misk, safran ve gülsuyu karışımı mürekkep ile cuma gecesi yazılır ve hamile kadının üzerinde taşıması sağlanırsa, Allah'ın izni ile anne karnındaki bebek her türlü tehlikeden muhafaza olunur.²⁶⁹

لا اله الا الله	محمد رسول الله	محمد رسول الله	محمد رسول الله	محمد رسول الله	محمد رسول الله
لا اله الا الله	محمد رسول الله	محمد رسول الله	محمد رسول الله	محمد رسول الله	محمد رسول الله
لا اله الا الله	محمد رسول الله	محمد رسول الله	محمد رسول الله	محمد رسول الله	محمد رسول الله
لا اله الا الله	محمد رسول الله	محمد رسول الله	محمد رسول الله	محمد رسول الله	محمد رسول الله
لا اله الا الله	محمد رسول الله	محمد رسول الله	محمد رسول الله	محمد رسول الله	محمد رسول الله
لا اله الا الله	محمد رسول الله	محمد رسول الله	محمد رسول الله	محمد رسول الله	محمد رسول الله

Resim 12 “le ilehe illallah muhammedür rasulullah” Sözü'nün Vefki

Değerlendirme

Anne karnındaki çocuğu her türlü tehlikeden korumak için yapılan bu vefkin 6'lı bir vefk olduğu görülmektedir. İçerisine yazılacak olan sözün takriben altı kelimeden

²⁶⁸ Uygun, a.g.t., s. 66.

²⁶⁹ Pamuk, a.g.e., s. 71.

oluşması sebebi ile de bu vefk tercih edilmiş olabilir. Vefkin misk, safran ve gül suyu karışımı olan özel bir mürekkep ile yazılması, herhangi bir mürekkebin vefk yazımında kullanılamamasındandır. Gün olarak ise Venüs gezegeninin günü olan Cuma tercih edilmiştir. Babilde İştâr, Yunanda Afrodite, Romada Venüs güzellik tanrıçalarıdır. Cuma günü duygular, aşk, uyum, güzellik ve sanat günü olan Venüs gezegeninin günüdür. Dolayısıyla Cuma Venüs yıldızına hâkim olan Tanrı'nın günüdür. Bu vefkin özellikle Cuma günü yapılmasının istenmesi bir nevi bugüne etki eden Tanrıdan yardım istemektir. Vefkler yapılırken günlerin yapılan vefkin özelliğine göre seçildiği ve seçilen günü etkisi altına aldığı düşünülen tanrıdan fayda beklendiği bilinmektedir.

2) Gideni Geri Döndürmek için Yapılacak Dua

“Muhabbet için her kim ki bu duayı Perşembe’yi Cuma’ya bağlayan gece 15 kere okur ise Mahbubi yedi kat yerde olsa Allah’ın izni ile hemen gelir. Ol mübarek dua budur:

Bismillehirrahmenirrahim Allahümmec alil Kur’ane lena fiddünya karina ve fil ahireti mü’nisa ve fil kıyameti şefian bi rahmetike ya erhamerrahimin. Amin.”²⁷⁰

Değerlendirme

Mahbubi yani sevgiliyi geri döndürmek için verilen bu dua eğer yapılırsa, giden sevgili yedi kat yerde de olsa gelir diyerek imkânsız bile olsa, yapılan duanın imkansız başaracak kadar güçlü bir dua olduğu vurgulanmaktadır. Nitekim duada sevgi ve muhabbet tanrıçası olan Venüs’ün dikkati çekilmeye çalışılarak imkansız gerçekleştirilmesi istenmiştir. Çünkü tanrının gücü her şeye yeter.

İslam düşüncesine göre Allah kullarının dualarına icabet eder.²⁷¹ Nitekim yüce Allah kullarının kendisine yalvara yakara ve sessizce dua etmelerini ister.²⁷² Dua ile ilgili hiçbir ayette herhangi bir gün ya da gece veya günün herhangi bir saatinde Allah’a dua etmemiz istenmemiş dua ile ilgili bir ritüel belirtilmemiştir. Araf suresi 55. Ayette belirtildiği gibi samimi, içten ve haddi aşmadan dua edilmesi istenmiştir. Nitekim dua sadece Allah’tan bir şeyler istemek değil O’na yapılan bir ibadet, tazim, saygıyı da içermektedir.

²⁷⁰ Varlı, a.g.e, s. 151.

²⁷¹ Mumin, 40/60; Bakara Suresi 2/186; Neml Suresi 27/62.

²⁷² Araf, 7/55.

3) Sihirden Kurtulmak İçin Yapılacak Dua

Kendisine sihir yapılmış bir kimse aşağıdaki ayet-i kerimeyi Cuma günü sabah vaktinde sağ elinin ayasına yazıp aç karnına yalarsa ne kadar sihir olursa olsun cümlesi bozulur.²⁷³ Verilen ayet ise aşağıdaki gibidir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ
مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكُهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ
أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا بِرَحْمَتِكَ يَا
أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

Değerlendirme

Cuma günü eski medeniyetlerde sevgi ve muhabbet tanrıçasının günü olarak biliniyordu. Bu duanın sevgi ve muhabbeti celbetmek niyetiyle sihir için yapıldığını görmekteyiz. Duanın Cuma günü yapılmasının istenmesinin diğer bir sebebi de Cuma gününün Müslümanlar için kutsal bir gün olarak kabul edilmesindendir. Nitekim islami düşünceye göre de cuma günü mübarek bir gündür. “Güneşin doğduğu en hayırlı gün cuma günüdür.”²⁷⁴, “Cuma günü öyle bir an vardır ki kul o anda Allah’tan bir şey dilerse Allah mutlaka ona o isteğini verir.”²⁷⁵ hadisleri kaynaklarda yer almaktadır. Diğer hiçbir gün için özel bir namazın olmayıp sadece Cuma günü için “Cuma namazı” adı altında bir namazın olması da Cuma gününün bu özelliğini artırmaktadır.

Ayrıca duada verilen ayetin el ayasına yazılarak yalanması istenmektedir. Bu durum ayetlerin indiriliş amacına uygun olmadığı gibi insan onuruna da yakışmadığını söyleyebiliriz. Hz. Peygamberin dua ile ilgili uygulamalarına baktığımızda da böyle bir davranışa rastlanmamaktadır.

4) Dalak Hastalıklarının Tedavisi İçin Dua

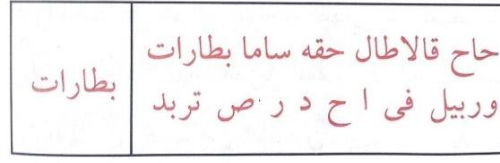
“Çarşamba günü aşağıda gelen hatem bir kağıt üzerine yazılır da dalağında rahatsızlık olan kimsenin üzerinde taşınması sağlarsa bi iznillah şifa bulur.”²⁷⁶

²⁷³ Pamuk, a.g.e., s. 116.

²⁷⁴ Müslim, “Cum’a”, 18.

²⁷⁵ Tirmizi, “Cum’a”, 2.

²⁷⁶ Pamuk, a.g.e., s. 43.

Resim 13 Arap Harfleriyle Yazılmış Tılsım

Değerlendirme

Dalak hastalığını iyileştirmek için yapılan bu duada birtakım harflerin olduğu tılsım kâğıda yazılır. Tılsımlı kâğıdı hasta olan kişi üzerinde taşırsa şifa bulacağı söylenmektedir. Özellikle “betarat” kelimesinin ne anlama geldiği bilinmemektedir. Bu duada harflerin gizli gücünden ve Çarşamba günü yapılmasının istenmesi ile de, Çarşamba gününü etkisi altına alan Merkür yıldızından ve onu etkileyen Tanrıdan yararlanılmak istenmektedir. Eski medeniyetlerde Merkür gezegeninin bilgi, mantık, diyalog, gibi özelliklerinin olduğuna inanılmakta, özellikle küçük ve hızlı olmasından dolayı ise Romalılar Merkür gezegenini tanrılar arasında haberci olarak düşünmekteydiler.

Dua kitaplarına baktığımızda hemen hemen her sıkıntılı durum için bir dua oluşturulduğu görülmektedir. Dalak hastalığı için, tılsımlı kâğıdın kullanıldığı ve Çarşamba gününe etki ettiğine inanılan tanrıdan medet beklendiği açık olarak görülen bu duada bir kez daha büyüünün dua gibi gösterilmeye çalışıldığını açık olarak görmekteyiz.

5) Gece Uyuyamayan ve Sıkıntı İçinde Kalanlar için Dua

“Bir kimse geceleyin uyuyamamaktan ve sıkıntı içinde kalmaktan şikâyet ediyorsa aşağıdaki vefk-i şerif Çarşamba günü güneş doğarken bir kabın içine yazılır ve bu kabın içine bal şerbeti koyularak hastanın içmesi sağlanırsa bu dertlerden bi iznillah kurtulur.”²⁷⁷

²⁷⁷ Pamuk, a.g.e., s. 47.

شَفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ	وَنُزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ				قَاتِلُوا حَتَّى تَكُونُوا خَيْرَ مَا كُنْتُمْ
	٩٧	١٠٠	٢٠	٩٠	
	١٠٢	٩١	٩٦	١٠١	
	٩٢	١٠٦	٩٨	١٠٥	
	٩٩	٩٢	٩٣	١٠٥	
	قُلْ يُفَضِّلُ اللَّهُ وَرَجَمْتَهُ فَبِذَلِكَ				

Resim 14 İsra Suresi 82 ve Yunus Suresi 58. Ayetlerin Vefki

6) Duanın Kabulü için Dua

El-Mücip: Güneş doğarken bu mübarek ismi şerifi hürmetle (55) defa okuyanın duası kabul olur.²⁷⁸

7) Ummadığın Yerden Rızıklanmak için Dua

Her kim güneş doğarken, güneşe karşı oturup 300 defa “bismillahirRahmanir Rahim” der ve ardından da 300 kere (allahümmesalli ala seyyidina Muhammed’in ve ala ali seyyidina Muhammed) derse, AllahuTaala ona hiç ummadığı yerden ve ummadığı şekilde rızık gönderir.²⁷⁹

Değerlendirme

Yukarıda geçen, “Gece Uyuyamayan Ve Sıkıntı İçinde Kalanlar İçin Dua”, “Duanın Kabulü İçin Dua”, “Ummadığın Yerden Rızıklanmak İçin Dua” başlıkları ile yer verdiğimiz duaların üçünde de güneş doğarken birtakım uygulamaların yapılması istenmektedir.

Güneşe tapmanın çok eski zamanlarda yaygın bir inanış olduğu bir gerçektir. Hemen hemen bütün ilkel kabile dinlerinde güneş doğarken ve batarken, ekim ve hasat zamanlarında dua etmek geleneği vardır.²⁸⁰ Özellikle eski Amerika’da yaşayan İnka, Maya, Aztek kabileleri güneşe her yıl yüzlerce insan kurban edecek bir inançla tapıyorlardı. İnançlarına göre eğer güneşe insan yüreği yedirilmezse güneş zayıflar ve

²⁷⁸ Pamuk, a.g.e., s. 128.

²⁷⁹ Fındıklı, a.g.e., s. 271.

²⁸⁰ Cilacı, a.g.m., s. 530.

bereketini kaybederdi.²⁸¹ Yine eski Mısır'da güneşin büyük bir prestije sahip olduğu bilinmektedir. Güneşin her gece kayığına binerek gökleri dolaştığı ve sabaha kadar zulmeti yok ettiğine inanılırdı.²⁸²

Yukarıda yer alan bazı duaların güneş doğarken yapılmasının istenmesi güneşe tapan kavimlerin inançlarının bir kalıntısı olarak günümüze kadar gelmiştir. Zira güneşe tapan toplumların tam güneş doğarken ibadet ettikleri bilinmektedir. İslam dininde üç vakitte ibadet yasaklanmıştır. Bu vakitler: Güneş doğarken – Güneş tam tepedeyken – Güneş batarken²⁸³ bu üç vaktin ibadet için yasaklanması, güneşe tapma düşüncesine karşı bir önlem olarak alındığı bilinmektedir. Nitekim Kur'an-ı Kerimde Allah'ı Teala şöyle buyurmaktadır: *“Gece, gündüz, güneş ve ay Allah'ın varlığının delillerindendir. Güneşe ve aya secde etmeyin. Eğer gerçekten Allah'a kulluk ediyorsanız, onları yaratan Allah'a secde edin”*.²⁸⁴

²⁸¹ Schimmel, *a.g.e.*, s. 35.

²⁸² Schimmel, *a.g.e.*, s. 38.

²⁸³ *İlmihal I İman ve İbadetler*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2009, c.I, s. 237.

²⁸⁴ Fussilet, 41/37.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DUALARDA KULLANILAN BÜYÜSEL UNSURLAR

A. HAZIRLANMASINDA CİNLERE VE MELEKLERE YER VERİLEN BÜYÜSEL DUALAR

1. Cin

Sözlükte “örtmek, örtünmek, gizli kalmak” gibi anlamlara gelen ve “cenn” kökünden türeyen bir isim olan cin kelimesi, terim olarak “duyularla idrak edilemeyen, insanlar gibi şuurlu ve iradeye sahip olan, ilahi emirlere uymakla yükümlü, mümin ve kafir guruplardan oluşan varlık türü” anlamına gelmektedir. Cinlerin atalarına can adı verilir. Gul, ifrit gibi türlerinin olduğu söylenen cinler eski Araplarda bazen “hin” kelimesi ile ifade edilmiştir.²⁸⁵

Kur’an da ki cin kelimesinin geçtiği yerler ve kelimenin kökeni düşünüldüğünde görünmez olan şeyler için cin kelimesinin kullanıldığını görmekteyiz. Örneğin yeşillik toprağı örttüğü için Kur’an’da *Adn*, *Firdevs*, *Me’va*, *Naim* gibi ismi geçen yerlerin genel adına cennet, anne karnında gizli olduğu için de çocuğa (sekizinci hafta sonuna kadar) cenin denilmiştir.²⁸⁶

İnsanlar çok eski tarihlerden bugüne, görünmeyen varlıklara ve onların güçlerine inanmışlardır.²⁸⁷ Eski Mısırdan cinlerin toprakta yaşadığına inanılırdı bu sebepten yere sıvı bir şey dökerken “*destur*” (müsaade) derlerdi. Bundan başka cinler pek işlek olmayan ıssız yerlerde otururlar, evlerde ise banyo tuvalet ve ocak başlarını tercih ederler düşüncesi ile, buralara girerken de “*destur*” derler ve dua okurlardı.²⁸⁸ Mısır’da ise cinlerden büyü sözler, yazılı formüller ile korunulmuştur. Örnek verilecek olursa siyah mürekkep ile büyü sözler yazılır, üzerine su dökülür karıştırılır ve cinlerden korunmak için içilirdi.²⁸⁹

²⁸⁵ M. Süreyye Şahin, “Cin”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 1993, c.VIII, s. 5-8.

²⁸⁶ Şaban Ali Düzgün, “Dinsel ve Mitolojik Yönleriyle Cin ve Şeytan Algımız”, *Kelam Araştırmaları*, 10:2 (2012), s. 12.

²⁸⁷ Şahin, *a.g.m.*, s. 5.

²⁸⁸ Ernst Zbinden, *İslam’da ve Eski Orta Doğuda Cin ve Ruh İnançları*, çev. Ekrem Şarıkcıoğlu, Yeni Ufuklar Neşriyat, Samsun 1994, s. 6-7.

²⁸⁹ Zbinden, *a.g.e.*, s.16.

Kuzey Afrika’da cinlerin gece dolaştığına ve kedi köpek kılığına girdiğine inanılır. İnsanlar gibi yer içerler ama asla tuz yemezler ve su içmezler,²⁹⁰ cinlerden korunmak için bulundukları yere ve yastıklarının altına tuz ekerler.²⁹¹ Eski Asur ve Babilliler de kökleri Sümerlilere dayanan kötü cin ve ruh düşüncesi hâkimdi.²⁹²

Filistin ve Suriye’de cinlerin ateşten yaratıldığına ve toprakta yaşadığına inanılır. Cinler özellikle Çarşamba ve Cuma geceleri tehlikeli olurlar. Cinler insan ve hayvan suretine girebilir. Filistinlilerin tasavvuruna göre haftanın günleri yedi cin kralı tarafından yönetilir. Yedi cin kralı ve günleri şöyledir. “Mucib-Pazar”, “Murrah-Pazartesi,” “Ahmar-Salı”, “Barkan-Çarşamba”, “Şemhuriş-Perşembe”, “Abyad-Cuma”, “Maymun-Cumartesi”.²⁹³ Filistinde cinlerin kötü etkilerinden korunmak için yapılan en önemli tedbir Allah’ın adıdır. Bir işe başlamadan hemen ‘bismillah’, ‘destur’ (müsaade) denir. Bununla beraber batıl inanışta mevcuttur. Kur’an ayetleri ve sihirli sözlerin yazılarak teneke kutu içine yerleştirilen muskalar, çıplak vücuda, omuz üzerine bir kuşakla bağlanır.²⁹⁴ Filistin’de ise bir kap içine yazılan gizemli yazılar yıkanarak o kaptan su içilir. Yine Filistin’de demir ve gümüşünde cinlere karşı koruyucu madde olduğu bilinmektedir.²⁹⁵

Yahudilikte özellikle Babil sürgünü sonrası cinlerle ilgili anlatımlar artmıştır. Ortaçağ Yahudiliğinde ise daha çok kabalist gelenekte cinler önemli yer işgal eder.²⁹⁶ Yahudiliğe göre cinler 12 kralın hâkimiyetinde yaşarlar ve bunların başı Sammael’dir. Orta çağ Yahudi literatürüne göre, cinler hayvan suretine girebilir en çok tercih ettikleri hayvan türü kedi ve köpektir. Eski çağ tasavvurlarının buna etki etmesi muhtemeldir. Yine Yahudilere göre cinler pis yerlerde oturmayı severler. Bilhassa tuvalete giderken çok dikkat edilmelidir. Yahudiler arasındaki bu korku Hristiyan keşişleri tarafından da benimsenmiştir. Keşiş kaidelerine göre tuvaletin ruhların mekânı olmasından dolayı bazı dualar okunması gerekirdi. Bu görüşün daha sonra Müslümanlara da nüfuz ettiği görülmektedir. Yahudilere göre cinler yerler, içerler, cinsel ilişkide bulunurlar. Özellikle geceleyin insanlarla cinsel ilişki kurarlar. İhtilam bunun bir örneğidir. Bu görüşler

²⁹⁰ Zbinden, *a.g.e.*, s. 22-23.

²⁹¹ Zbinden, *a.g.e.*, s. 27.

²⁹² Şahin, *a.g.m.*, s. 5.

²⁹³ Zbinden, *a.g.e.*, s. 45-49, 55.

²⁹⁴ Zbinden, *a.g.e.*, s. 54-55.

²⁹⁵ Zbinden, *a.g.e.*, s. 56-57.

²⁹⁶ Şahin, *a.g.m.*, s. 7.

Müslümanların cin tasavvuruna da tesir etmiştir. İslam âlimleri de genel olarak cin evlilikleri gibi konularda tartışmışlardır.²⁹⁷

Batı dünyasındaki cin düşüncesinin de oldukça eski olduğunu görmekteyiz. Tevrat ve İncil'e baktığımızda cinlerin kötü varlıklar olduğu ve korkulması gerektiği ifadeleri yer almaktadır.²⁹⁸ Hristiyanlığında kendine has bir cin inancı mevcuttur. Ortodoks ve Katolik kiliseleri bugün de cin çıkarmaya inanırlar ve bu inançları vaftiz ayinlerine de etki etmiştir.²⁹⁹ Fakat Protestanlık, daha sonra cin, cadı ve büyü inançlarını kırarak gerekli açıklamaları serbest alana bırakmıştır.³⁰⁰

Cahiliye Arapları cinleri yeryüzünde yaşayan ilahlar olarak tasavvur ediyorlardı. Birçok olayı da cinlerin meydana getirdiğine, özellikle çölün cinlerle dolu olduğuna, çölde meydana gelen uğultu ve fısıltıların cinler tarafından çıkarıldığına inanmaktalardı.³⁰¹ Cinlerin başta yılan olmak üzere yabani hayvanlar, yırtıcı kuşlar, kertenkele ve akrep gibi çeşitli hayvanların kılığına girdiğini düşünüyorlardı.³⁰² Cinlerle ilk olarak sihirli yazı formülleri ve kurban ile mücadele edilmiştir. Yeni bir ev yapılacaksa öncelikle o yerin sahipleri olan cinleri kızdırmamak için kan sıçratılırdı. Cin tutuğu, cin çıkarıcıyı çağırarak iyileştirilirdi. Cin çıkarıcı önce cine hastayı bırakıp gitmesini söyler, başarılı olamazsa hastanın elleri ve ayakları bağlanarak tutsülenir bu işlem sırasında hastanın parmağı yere sokulur ki cin hastanın içinden yere girsin.³⁰³

Eski Türklerde de birçok kültürde olduğu gibi büyü, kehanet, falcılık, cincilik gibi uygulamalar mevcuttur. Din adamları cinlerle ilişkili bilge kişiler olarak kabul edilirdi. Çocuklar cinlere ve nazara karşı efsunlanırdı. Cin çarpan kimsenin yüzüne soğuk su serpilir, üzerlik ve öd ağacı ile tutsülenirdi.³⁰⁴

İnsanın gayb konusundaki bilgisizliği onu istismara açık hale getirmiştir. Bu istismar en belirgin olarak cin terimi üzerinde görülmektedir. Bu terim üzerinde oluşturulan korku, folklorik birçok unsurun da eklenmesiyle kulaktan kulağa gittikçe

²⁹⁷ Zibinden, *a.g.e.*, s.149-150.

²⁹⁸ Cevat Topkara, *Büyücülerin Arka Bahcesi (Cinler Alemi)*, Aşiyen Yayınları, Adapazarı 2000, s. 32.

²⁹⁹ Zibinden, *a.g.e.*, s.182.

³⁰⁰ Zibinden, *a.g.e.*, s. 163.

³⁰¹ Ali Erbaş, "Melek Düşüncesinin Farklı İnançlardaki Tezahürleri", *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S.1, 1996, s. 112.

³⁰² Şahin, *a.g.m.*, s. 8.

³⁰³ Zibinden, *a.g.e.*, s. 68.

³⁰⁴ Turgay Şirin, "Metafizik Varlıklardan Cinlere İnancın Psiko-Sosyal Boyutları", *Genç Akademisyenler İlahiyat Araştırmaları, Sempozyum*, 1-2 Mayıs, İstanbul 2009, s. 658.

büyümüş ve akliselim insanları bile esir hale getirmiştir. Cinlerle ilgili inanış Orta Doğu coğrafyasının en yaygın ve en etkili inanışlarından birisidir. Orta Doğu dinleri, Hristiyanlık, Yahudilik ve islâmın yayılması ile birlikte dünyanın her yerine yayılmıştır.³⁰⁵

Cahiliye döneminde bazı kâhinler kendilerinin özel cinleri olduğunu söylerler ve halkı buna inandırırıldır. En'am Suresinde Arapların bu tutumları ile Allah'a ortak koştukları ifade edilmektedir. Burada belirtiler ortak koşma tapınma şeklinde değildir. Bazı olayları açıklama ve anlamada cinleri devreye sokma, bazı şeylerin gerçek faili olarak cinleri görme şeklindedir. Arapların Allah'tan başka varlıklara tapmaları nasıl ki onları gerçek yapmıyorsa, bu inançları da cinlerin bu tür faaliyetlerde bulunduğu inancını gerçek yapmamaktadır.³⁰⁶

Kur'an insanlar üzerinde etkin olduklarına inanılan bu varlıkların mü'minler üzerinde hiçbir kontrollerinin olamayacağını ifade etmektedir.³⁰⁷ Kur'an'a göre onlarda insanlar gibi Allah'a ibadet etmek için yaratılmışlardır ve haşır günü onlar da sorguya çekilecektir.³⁰⁸ Kur'an'ın inmeye başlaması ile Cahiliyedeki cin düşüncesi de kökten sarsılmaya başlamıştır. Nitekim Kur'an'da açıkça göklerden haber almaya çalışan cinlerin bir ateş topu ile karşılık bulacağı³⁰⁹ belirtilmektedir. Gelecekte veya geçmişten haber almanın, cinlere başvurma yolu ile imkânsız olduğu, kahinlerin cinlerden haberler aldıkları ile ilgili iddiaların da gerçeği yansıtmadığı ortaya konmuştur.³¹⁰

Cahiliyede kâhinlerin gayp'ten haber verdiklerini söylemeleri ve insanların onlara tevessül etmesini Kur'an şirk olarak nitelendirmiştir.³¹¹ Buradaki şirk bazı olayları anlamada ve yorumlamada cinleri devreye sokmayı, bazı şeylerin gerçekleşmesinde Allah'ı değil de cinleri sebep olarak görmeyi ifade eder. Esasen Arapların cinler konusundaki bu düşünceleri onları gerçek yapmaz. Nitekim onlar

³⁰⁵ Durmuş Arık, Ahmet Hikmet Eroğlu, *Halk İnanışları*, Grafiker Yayınları, Ankara 2017, s. 360.

³⁰⁶ Düzgün, *agm.*, s. 355.

³⁰⁷ Şaban Ali Düzgün, "Kaynak Değeri Açısından İslam Halk Öğretisindeki Mit ve Efsaneler" *Adli Tebliğin Müzakeresinden, "Gnostik Akımlar ve Okültizm", Kelam Anabilim Dalları Kordinasyon Toplantısı*, Malatya 2002, s. 354.

³⁰⁸ Zbinden, *a.g.e.*, s. 108.

³⁰⁹ Cin, 72/ 9.

³¹⁰ Düzgün, *a.g.m.*, s. 14.

³¹¹ En'am, 6/112

putları da gerçek sanıyorlardı ama bunun batıl bir kuruntudan ibaret olduğunu Kur'an defalarca ifade etmiştir.³¹²

Kur'an-ı Kerim Araplardaki cin ve şirk mantığını eleştirmiş bunun gerçek değil bir vehim olduğunu anlatmaya çalışmıştır. Günümüzde de benzer bir şirk'e düşüldüğünü görmek gerçekten üzücüdür. Nitekim Allah müminlere cin, şeytan, iblis gibi varlıkların, adı her ne olursa olsun insanlara bir zarar veremeyeceğini ve onlar üzerinde bir tahakküm kuramayacağını belirtirken³¹³ birilerinin cinlendiğini söylemesi ve cincilerin peşinden koşması bu şirkin günümüzdeki tezahürlerinden başka bir şey değildir.³¹⁴

Hadis kaynaklarına baktığımızda cinlerle ilgili pek çok malumat görmekteyiz. Bunlardan bazıları³¹⁵ Hz. Peygamberin cinlerin yiyeceğini ihtiyaç giderirken kullanmayı yasakladığı,³¹⁶ çeşitli deliklerin cinlerin meskeni olması sebebiyle ihtiyaç giderirken yasakladığı,³¹⁷ cinlerin kahinlerin kulaklarına haber taşıdığı³¹⁸ gibi çeşitli bilgile verilmektedir. Hz. Muhammed'in cinli kimseleri tedavi ettiğine dair bilgiler de İslam dünyasında din adamı sıfatıyla tedavi ettiğini söyleyen kimseler için dini delil olarak öne sürülmüştür. Özellikle hastayı darp ederek cin çıkarma ve hastanın sırtına ve başına elini koyarak şeytan 'çık' deme usulü bunlardan bazılarıdır.³¹⁹ Lakin Hz. Peygamberin hayatına baktığımızda böyle bir uygulamayı ne yaptığını nede tavsiye ettiğini görmekteyiz hatta Peygamber ve ashabının bu tür işlerle meşgul olan kâhin, arraf ve cinciye asla gitmediğini, İslam'ın da bu konudaki yasaklayıcı tutumunun net olduğunu bilmekteyiz. Fakat Hristiyanlığa baktığımızda İsa Peygamberin İncillerde cin çıkarma yoluyla hastaları tedavi ettiğini görüyoruz.

2. Melek ve Cin İsimlerinin Büyüde Kullanılması

Melek kelimesi çoğulu melaike olup "haberci, elçi, güçlü kuvvetli, tasarrufta bulunan, yöneten" manasına gelmektedir. Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam gibi vahye

³¹² Düzgün, *a.g.m.*, s. 21.

³¹³ İsra, 62-65.

³¹⁴ Düzgün, *a.g.m.*, s.22.

³¹⁵ Şirin, *a.g.e.*, s. 657.

³¹⁶ Tirmizi, "Tahâret" 14, (18); Nesâî, "Tahâret" 35 (1, 37) Ebu Dâvud, "Tahâret" 20, (39); Müslim, "Salât" 50, (450).

³¹⁷ Ebu Dâvud, "Tahâret", 16, (29); Nesâî, "Tahâret" 30; (1, 33, 34).

³¹⁸ Buhari, "Menakıbu'l-Ensar" 35.

³¹⁹ Şirin, *a.g.e.*, s. 657.

dayanan dinlerde Tanrı ile insan arasındaki ilişki melekler aracılığı ile gerçekleşmektedir. İnsan ve Tanrı arasındaki mesafeyi azaltan politeist dinler ise, kitabi dinlerde meleklerle yüklenen bu fonksiyonu, beşeri varlık olarak düşündükleri Tanrılara vermiştir.³²⁰

İlahi dinlerde bulunan melek inancı eski medeniyetlerde de yer almaktaydı. Babil ve Asur'da her insanın kendine ait koruyucu bir meleği olduğuna, Zerdüştlükte yedi baş meleğin aklın en üstün efendisine hizmet ettiğine inanılırdı. Hinduizm, Budizm ve Caynizmde melek inancından daha çok cin inancının var olduğunu görmekteyiz³²¹ Essenilerin ise melek isimlerini ihtiva eden kitapları vardır. Bu meleklerin büyüleri güçleri olduğuna inanılmıştır.³²²

Yahudiler, Filistin'e yerleşmeden önce Kenanlıların cinlerle ilgili inanç kalıntılarını yeniden yorumlamıştır. Yine bu dönemde İsraililer yıkıcı, yok edici melek düşüncesine sahiptir.³²³ Günümüzde de Yahudi mezheplerinin tamamı melekleri kabul etmektedir. Bu inanca göre melekler tanrının yardımcılarıdır, ona ibadet ederler, insanları korurlar, Tanrı ile insanlar arasında aracılık ederler.³²⁴

Kabalist Yahudileri Peygamberleri bazı meleklerin eğittiğine inanarak bu meleklerle isimler vermişlerdir. Mesela, Adem'in eğiticisi olan meleğe "Raziel", Sam'ın "Yehiel", İbrahim'in "Sidkiel", İshak'ın, "Rabhael", Yakub'un "seliel", Yusuf'un "Gabriel", Musa'nın "Zinkhiel", İlyas'ın "Malusiel", Davut'un "Cerviel" ayrıca da eğiticilik görevi yapan altmış melekten on tanesinin de bizzat Tanrı'nın isimlerini taşıdıklarına inanıyorlardı.³²⁵

Hristiyan inancında hemen her şeyin bir meleği vardır. Sevgi, merhamet, adalet, şifa, barış melekleri yanında, dağların, cennetin, yıldızların, ağaçların ve suyun melekleri vardır. Kötü işlerle uğraşan melekler ise "düşmüş" ve "günahkâr" meleklerdir.³²⁶

³²⁰ Ali Erbaş, "Melek", *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 2004, c. XXIX, s. 37.

³²¹ Ali Erbaş, *a.g.m.*, s. 116.

³²² Zibinden, *a.g.e.*, s. 151.

³²³ Erbaş, *a.g.m.*, s. 111.

³²⁴ Erbaş, *a.g.m.*, s. 37.

³²⁵ Erbaş, *a.g.m.*, s. 116.

³²⁶ Murat Serdar, "Hristiyanlık ve İslâm'da Meleklerin Varlık ve Kısımları (Angelojik Bir Mukâyese Denemesi)" *Bilimname*, c. XVII, 2009/2, s. 146.

Kuran’a göre melekler daima iyi ruhlardır. Kur’an hiçbir zaman şeytani bir melekten söz etmemiştir. Kuran’da birkaç yerde müşriklerin putlara da melek dediğinden bahseder fakat cinlere açıkça melek denmesinden bahsetmemiştir. Melekler gökten haber çalmak isteyen ve aynı zamanda insanları hayat boyu izlediği düşünülen cinlerin karşıtıdır.³²⁷

a. Dua Örnekleri

1) Nazardan Korunmak İçin Dua

Aşağıdaki dua misk, safran ve gülsuyu karışımı bir mürekkep ile yazılır ve nazar değenin boynunda taşınması sağlanırsa Allah’ın izni ile şifa bulur.³²⁸

بِسْمِ اللَّهِ عَظِيمِ الشَّانِ بِسْمِ اللَّهِ جَلِيلِ الْبُرْهَانِ مَا شَاءَ
اللَّهُ كَانَ حَيْسَ حَابِسٍ وَحَجَرٍ يَابِسٍ وَشِهَابٍ قَابِسٍ
اللَّهُمَّ ارْزُدْ عَيْنَ الْعَائِنِ عَلَيْهِ وَعَلَى أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيْهِ
وَفِي كَبِدِهِ وَكَلِيَّتِهِ عَظْمًا رَقِيقًا وَلَحْمًا دَقِيقًا فِيمَا يَلِيقُ
فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ
كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ

Değerlendirme

Yukarıda verilen nazar duasında birtakım cin isimleri olduğu düşünülen kelimeler bulunmaktadır. Nazar değmesi konusunda cinlerin etkisinin olduğu ile ilgili bir düşünce açık olarak görülmektedir. Bu cinler (habise habis) habisin habsedilmesi, (ve hacera yebis) yabisin taşlanması, (ve şihebe gabis) ve şihabın gabzedilmesi, şeklinde ifadelerle etkisiz hale getirilmek istenmektedir. Çok eski dönemlerden bugüne kadar uygulanmış olan gizemli sözleri yazarak muska haline getirmek bu duada da mevcuttur.

Cinlerin etkilerinden korunmak için eski Araplar muska ve büyü kullanırlardı. Hadis rivayetleri bu tür adetleri bize haber vermektedir.³²⁹ Eski Mısırda büyü formülleri bütün hastalıkların tedavisinde önemli bir etkiye sahiptir. Özellikle çocukların üzerine nazardan koruması için muskalar takılırdı.³³⁰ Kuzey Afrika’da cinlerden

³²⁷ Zibinden, a.g.e., s. 109.

³²⁸ Pamuk, a.g.e., s. 78.

³²⁹ Zbinden, a.g.e., s. 96.

³³⁰ Zbinden, a.g.e., s. 16.

koruması için Kur'an sure ve ayetleri, hadis duaları, Allah'ın 99 ismi ve özellikle Peygambere methiye olarak yazılan Busiri'nin Bürde şiirinden metinler yazılarak muska halinde takılırdı. Sihirli metin parçalarına karşı büyük bir güven vardı. Bu yazılarla cinlere karşı uygun savunma tedbirleri alınırdı.³³¹ Filistin ve Suriye'de de cinlere karşı savunma muskaları takılırdı. Özellikle bu muskalar keten bir bez üzerine yazılan Kur'an ayetleri ve gizemli sözlerden ibarettir.³³²

Eski dönemlerden bugüne cinlerden korunmak için çeşitli yöntemler uygulanmıştır. Bu tür uygulamaları ele aldığımız bu dua kitaplarında da görmekteyiz. Hâlbuki İslam inancına göre insanı bütün kötülüklerden koruyacak olan sonsuz güç ve kudret sahibi yüce Allah'tır.

2) Cinlerden Kurtulmak için

Aşağıda verilen duada cinlerin kendisine musallat olduğuna, cinin içine girdiğine inanılan kişiyi musallat olan bu cinden kurtarmak için yapması gereken şey belirtilmiştir. “Ruh ve baygınlık hallerinde Cin Suresi 17 gün içinde her gün 7’şer defa okunacak, 21 gün süreyle bir defa Cuma Suresi okunacak.”³³³

Değerlendirme

Cin suresi: Mekke devrinde nazil olmuş 28 ayetten oluşan bir suredir. Adını cin topluluğunun Hz. Peygamber'den Kur'an dinlediğini belirten birinci ayetten almıştır. Surede Kur'an dinleyen cinlerin ondan etkilendikleri ve iman ettikleri anlatılmaktadır.³³⁴

Kutsal metinlerin cinlere karşı korunmada tesirli olduğu inancı birçok dinde mevcuttur. Tevrat'ın hangi sözünün, hangi ayetinin ateşli hastalıklara karşı, hangilerinin kötü hastalıklara, hangilerinin vahşi hayvanlara karşı kullanılacağı ve hangileri ile iyi ticaret yapılacağı ile ilgili hazırlanmış tablo ve levhalar vardır.³³⁵

3) Kitapta Önemli Bir Nokta Olarak Geçen Uyarı

Ele aldığımız dua kitabında “Önemli Bir Nokta” başlığı altında yer verilen ve kişinin saçına ve tırnağına sahip çıkması gerektiğini vurgulayan bir uyarının yer aldığını

³³¹ Zbinden, *a.g.e.*, s. 29-30.

³³² Zbinden, *a.g.e.*, s. 55.

³³³ Özkan, *a.g.e.*, s. 166.

³³⁴ *Kuran Yolu Türkçe Meal ve Tefsir*, Komisyon, DİBY, Ankara 2014, s. 469.

³³⁵ Zibinden, *a.g.e.*, s. 151.

fark ettik. Tamda konumuzla ilgili olmasından dolayı bu notu tezimize almak istedik. Dua kitabında yer alan bu uyarının tam metni aşağıda yer almaktadır.

“Kişi kestiği tırnakları ve saçları büyücülerin oynamaması ve şeytanların düğümlememesi için toprağa gömmelidir.”³³⁶

Değerlendirme

Saç ve tırnak büyücüler tarafından kullanılan malzemelerdendir. Bu sebepten ilkel insanlar saç ve tırnakları kestikten sonra büyücülerin eline geçmesin diye saklamış, yakmış veya toprağa gömmüştür. Saçın ve tırnağın cansız olmasına rağmen vücudun diğer uzuvlarına göre daha hızlı uzaması eski toplumlarda endişe verici olarak görülmüştür.³³⁷

Anadolu’nun birçok bölgesinde ki halk inanışına göre akşam ezanından sonra tırnak ve saçın kesilmesi uygun görülmemektedir. Saç ya da tırnağını kesen kişinin ömrünün kısılacağına inanılmaktadır. Yine tarakta kalan saç ortalığa atılırsa sacın sahibinin başının ağrıyacağına inanılmaktadır.³³⁸ Muhtemelen saçın üzerine basılırsa kişinin başına basılmış gibi düşünülmüş ve saç ile kişi arasında bağ kurulmuştur. Belli bir zaman vücutta bulunan ve aralarında bir bağ kurulduğuna inanılan saç vücut’tan ayrılrsa da bu bağın devam ettiğine inanılmaktadır. Sempatik büyü inançına göre ise parçanın başına gelen bütününde başına gelir düşüncesi meydana gelmiş³³⁹ saç, tırnak ve diş vücuttan ayrılınca atılmayarak kimsenin ulaşamaması için ya yakılmış veya toprağa gömülmüştür. İlkel toplumların vücutta meydan gelen bu değişiklikleri anlayamaması ve anlamlandıramadığı her olayı gizemli görerek cin ve büyü ile bağlantı kurması bilinen bir husustur.

4) Sihirden ve Cinden Korunmak İçin Dua

“Sihir bozmak ve cinin şerrinden sakınmak için aşağıdaki ayet-i kerime okunur.”³⁴⁰

³³⁶ Pamuk, *a.g.e.*, s. 106.

³³⁷ Uygun, *a.g.e.*, s. 323.

³³⁸ Orhan Çeltikci, “Anamas Yöresi Halk İnançlarında Temizlik Kavramı”, *Acta Turcica Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, c.II, S.2, s. 32

³³⁹ Örnek, S. V. *Sivas ve Çevresinde Hayatın Çeşitli Safhalarıyla İlgili Batıl İnançların ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki*, Ankara Üniversitesi Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara 1966. s. 117

³⁴⁰ Pamuk, *a.g.e.*, s. 106.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * مَا جِئْتُمْ بِهِ السِّحْرُ إِنَّ اللَّهَ
سَيَبْطِلُهُ إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِلُّ عَمَلَ الْمُفْسِدِينَ

“Bismillahirrahmenirrahıym Maci’tümbihissihir, innellahe se yüptülühinnellahe la yuslihuamelelmüfsidiyn”*

“Bir miktar tuz üzerine “Duhâ Suresi” 34 defa, 17 defa Ayet el-Kürsi ve 7 defa da ihlas suresi okunur ve bu tuz kendisine sihir yapılmış kişiye yedirilirse sihrin tesirinden –biiznillah- kurtulur.”³⁴¹

Değerlendirme

Sihirden ve cinden korunmak için yapılan bu duada Yunus Suresi 81. ayetin okunması istenmektedir. Ayette Hz Musa sihirbazlara ellerinde olanı atmalarını nitekim yaptıkları şeyin bir göz boyama, sihirden ibaret olduğunu Allah’ın bozguncuların işini asla düzeltmeyeceğini ifade etmektedir. Maksada uygun bir ayet seçilmiştir.

Bir miktar tuz üzerine de belirli sayılarda Duhâ Suresi, Ayet’el Kürsi ve İhlas Surelerinin okunması istenmektedir. Tuzun cinlere karşı koruduğu düşüncesi eski medeniyetlerde de mevcut olan bir inançtır. Mısırda, Kuzey Afrika’da cinlerin tuzu sevmediğine inanılırdı. Bu sebepten Mısırlı kadınlar özellikle Ramazan ayında odalarının içine tuz serperler yastıklarının altına tuz koyarlardı. Bazı insanlar ise özellikle cinlerden korunmak için daima ceplerinde biraz tuz taşırlardı.³⁴²

Yahudi öğretisine göre de ışık, su, tuz, demir cinlerin korktuğu maddelerdir. Kabalistlere göre tuzun sayısal değeri (ebced değeri) bir YHWH’nin üç katına eşittir. Bu nedenle çok kuvvetli bir cin kovucudur. Cinlerden korunmak için her yemekten sonra birazcık tuz yenilmelidir.³⁴³

* “Sizin bu yaptığınız sihirdir. Allah, onu elbette boşa çıkaracaktır. Çünkü Allah, bozguncuların işini düzeltmez.”, Yunus, 10/81.

³⁴¹ Pamuk, *a.g.e.*, s. 107.

³⁴² Zibinden, *a.g.e.*, s. 16, 27.

³⁴³ Zibinden, *a.g.e.* s. 153.

5) Sihri ve Büyüyü Etkisiz Hale Getirmek için Dua

Sihri ve büyüyü etkisiz hale getirmek için aşağıdaki vefk dokuz adet yazılıp, dokuz gün boyunca her sabah su veya şerbetle iyice çiğnendikten sonra yutulursa Allah'ın izni ile şifa bulur.³⁴⁴

۱۵۳۲	۱۵۳۷	۱۵۳۰
۱۵۳۱	مَا جِئْتُ بِهِ السَّحَرُ إِنَّ اللَّهَ سَيُطْلَهُ	۱۵۳۵
۱۵۳۶	۱۵۲۹	۱۵۳۴

Resim 15 Yunus Suresi 81. Ayetin Vefki

Değerlendirme

Sihir ve büyüyü etkisiz hale getirmek için yapılan bu duada hazırlanan 9'lu vefkin dokuz adet hazırlanması ve dokuz gün boyunca da su ya da şerbet ile iyice çiğneyerek yutulması istenmiştir. Vefki incelediğimizde ortada Yunus Suresi 81. “*sizin bu yaptığınız sihirdir. Allah onu elbette boşa çıkaracaktır.*” ayetinin yer aldığını, kenarlarda ise Arapça ile 1529'dan 1537'ye kadar sırayla rakamların yerleştirildiğini görmekteyiz. 1533 rakamı ise atlanmıştır.

Ayrıca yapılacak olan işlemlerin 9 ile sınırlandırılması 9 rakamının manevi gücünden yararlanmak içindir. Nitekim 9 sayısı Hint Germen ve Orta Asya (Türk Moğol) geleneklerinde önemli bir yere sahiptir. Çinliler gibi Moğollar ve Türkler de 9 sayısını çok severlerdi. Türklerin önde gelen kabilelerinden birisi 9 Oğuzlar olarak bilinirdi. İslam kozmolojisine göre de evren 9 göksel küreden kurulmuştur. Birinci göksel kürede ayın, 9. göksel kürede ise hiçbir yıldızın dahi bulunmadığı felek göksel küresinin yer aldığına inanılmıştır.³⁴⁵

9 mükemmellik sayısı ve nihai sınır olarak da kullanılmaktadır. Halk arasında 9 kollu, 9 gözlü, 9 canlı gibi ifadeler o kişinin güçlü olduğunu vurgulamak için kullanılır. Eski halk inançlarında kahraman 9 kat güçlü olmak ve 9 işi başarmak zorundadır. 9 ayın Çarşamba'sı hep birlikte gelir, 9 düğümle bağlanmak, 9 köyden kovulmak, 9 köre bir

³⁴⁴ Pamuk, a.g.e., s. 109.

³⁴⁵ Zbinden, a.g.e., s. 182-183.

baston gibi deyimlerin de halk arasında yaygın olarak kullanılması 9 rakamına verilen önemi ortaya koymaktadır.³⁴⁶

6) Sihirden Kurtulmak için Dua

Kendisine sihir yapılmış bir kimse Nisa Suresi 100. ayeti Cuma günü sabah vaktinde sağ elinin ayasına yazıp aç karnına yalarsa ne kadar sihir olursa olsun cümlesi bozulur,³⁴⁷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ
مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكُهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ
أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا بِرَحْمَتِكَ يَا
أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

Değerlendirme

Sihirden kurtulmak amacı ile yapılmış olan bu duada “Kim Allah’a ve Peygambere hicret etmek amacıyla evinden çıkar da sonra kendisine ölüm yetişirse, şüphesiz onun mükâfatı Allah’a düşer. Allah, çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir” anlamındaki Nisa Suresi 100. ayetin Cuma günü sabah sağ elin ayasına yazılıp aç karna yalanırsa ne kadar sihir varsa bozulacağı ifade edilmiştir. Ayetin konu ile pek bağlantısının olmadığı görülmekle beraber büyücünün bir ayeti kullanması için o ayetin içerisinde işine yarayacak bir kelimenin olması yeterlidir. Ayette yer alan “ve men yehruç” kelimesi bu ayetin tercih edilmesi için en önemli sebep olabilir. Çünkü büyüün ve büyüye sebep olan cin’in vücuttan çıkıp gitmesi için bu tür “çık, çıkmak” fiillerin kullanıldığı vaakidir. Ayrıca bu ayetin avuç içine yazılarak yalanması gibi birtakım insan onuruna yakışmayan ve ayetlerin gönderiliş amacından tamamen sapmış davranışlar içerisinde insanların sevk edilmesi çok ciddi sorgulanması gereken faaliyetlerdir.

7) Nazardan Korunmak için Dualar

Nazardan korunmak için bir kâğıt üzerine:

فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ

³⁴⁶ Zbinden, a.g.e., s. 184,189.

³⁴⁷ Pamuk, a.g.e., s. 116.

ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ
وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَارِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ
وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ*

Ayet-i kerimleri yazılıp içine su girmeyecek şekilde yedi kat naylona sarmak suretiyle kişinin üzerinde taşınması sağlanır.³⁴⁸

Değerlendirme

Nazardan korunmak için Mülk Suresi 3-4 ayetlerin “*Bir kere daha bak! Hiçbir çatlak (ve düzensizlik) görüyor musun? Sonra tekrar tekrar bak; bakışların (aradığın çatlak ve düzensizliği bulamayıp) aciz ve bitkin halde sana dönecektir*” ve kalem suresi 51-52. ayetlerin “*Şüphesiz inkâr edenler Zikr’i (Kur’an’ı) duydukları zaman neredeyse seni gözleriyle devirecekler. (Senin için,) Hiç şüphe yok o bir delidir diyorlar. Hâlbuki o (Kur’an), âlemler için ancak bir öğüttür*” yazılması istenmiştir. Bu ayetlere baktığımızda anlamlarının bakma, bakış ve göz ile yakından ilgili olduğunu görmekteyiz. Nazar değmesi denilince “bakma”, “kem bakış”, “kem göz” gibi anlamlar ilk akla gelenlerdir. Halk arasında da nazar göz değmesi ve göze gelme olarak ifadelendirilir. Ayette sadece “bakma, bakış” ile ilgili bir anlamın geçmesi bile bu ayetlerin tercih edilmesi için yeterli olmuştur.

Eski çağlardan da kalma bir inanış olarak sihirli gözlerin özel bir kuvvet taşıdığına inanılmaktadır. Akdeniz ülkelerinde mavi gözlü insanların, İskandinav ülkelerinde ise siyah gözlü insanların nazarının değeceğine inanılır. Çünkü bu göz rengi o ülkelerde nadir bulunur. Taştan ve camdan yapılmış birtakım nesnelerin ya da göz şekillerinin takılması ile bu bakışın etkisiz hale getirileceğine veya ayna, çörekotu, yüzerlik gibi maddelerin koruyucu olacağına inanılırdı. Anadolu’da yeni yapılan bazı evlere kaplumbağa ve at başı iskeletlerinin asılması da yine bu anlayışın bir tezahürüdür.³⁴⁹

* “3-4 Bir kere daha bak! Hiçbir çatlak (ve düzensizlik) görüyor musun? Sonra tekrar tekrar bak; bakışların (aradığın çatlak ve düzensizliği bulamayıp) aciz ve bitkin halde sana dönecektir.” Mülk, 67/3-4.

* “Şüphesiz inkâr edenler Zikr’i (Kur’an’ı) duydukları zaman neredeyse seni gözleriyle devirecekler. (Senin için,) “Hiç şüphe yok o bir delidir” diyorlar. Hâlbuki o (Kur’an), âlemler için ancak bir öğüttür.” Kalem, 68/51-52.

³⁴⁸ Fındıklı, a.g.e., s. 219.

³⁴⁹ Sarıkçıoğlu, a.g.e., s. 122.

8) Ruhi Hastalıklar için Dua

Kitapta İmam Suyuti hazretleri şöyle buyuruyor denilir. Ulemadan bazılarının kitaplarında gördüm ki, insanın içine girmiş olan cini yakmak istediğin zaman sağ kulağına 7 defa ezan, bir defa Fatiha, Felak ve Nas surelerini okursan, cin ateşte yanıyormuş gibi yanar.

Ayetü'l-Kürsi'yi 7,11,17,313 kere okununca tesiri görülür. Eğer hastada bir değişme olmamışsa ya hastaya okuyan kişi Ayetü'l- Kürsi'yi yanlış okuyordur ya da o hasta cinli değildir.³⁵⁰

Değerlendirme

Kur'an'ı Kerim'e ve sahih hadislerle baktığımız zaman, cinlerin insanlara musallat olduğu, insanların içine girdiği ve onlara istediğini yaptırdığı ile ilgili bir ibareye rastlanmamaktadır. Cinlerin insanlara musallat olduğu düşüncesi yine kadim medeniyetlerden günümüze kadar gelmiş ve hiçbir çağda güncelliğini kaybetmemiştir. Her dönemde bu tür gaybi varlıklarla uğraşıp, görüştüğünü hatta onlara istediğini yaptırdığını söyleyen insanlar çıkmıştır. Göz ile görülmeyenin çok daha kolay istismar edilmesi mümkündür.

İnsanın içine girmiş olan bir cini ateşte yanıyor gibi yakmak için sağ kulağına bazı sureler okuyarak, tesirsiz hale getirildiği düşüncesi tamamen hayali bir şey olup cinin yanıp yanmadığı ile ilgili gözle görülen bir durum söz konusu değildir. İnsanlara musallat olduğu söylenerek, musallat olan cin'i birtakım operasyonlarla çıkaracağını söyleyen ve bu şekilde ciddi paralar kazanan insanların piyasada mevcut olduğu bilinmektedir ve bunlar bazı kesimler tarafından rağbet görmektedir.³⁵¹ Üstelik bu insanlar, gördüğümüze göre sadece ayetle değil, her çeşit söylemle, Hristiyanlarda okunan İncil bölümleriyle, Yahudilerde kendi metinleri ve usulleriyle her halükarda cinin insan bedeninden çıktığını iddia etmektedirler.

³⁵⁰ Fındıklı, a.g.e., s. 241.

³⁵¹ Azize Uygun , “Okült/Gizli İlimlerde Umut ve Dinin Pazarlanması”, 1. *Uluslararası İslam Ekonomisi ve Finansı Kongresi Bildiri Kitabı*, 27-29 Eylül 2018, Karabük, s.283-292.

9) İnsan Vücudunda Bulunan İletlerden Kurtulmak İçin Yapılacak Dua

Aşağıda verilen duada Enbiya Suresi'nin 83, 84 ve 69, 88. ayetlerinin güzel kokulu kalemle iki adet yazılması, birinin bal şerbeti ile ıslayıp içilmesi, diğerinin ise üzerinde taşınması ile şifanın bulunacağı söylenmektedir.

“Sevgili kardeşlerim! İnsanın vücudunun muhtelif yerlerinde, nazar, büyü, göz, cin musallatı, ağrı ve sızı, her türlü uyuşmazlık ve nice saymakla bitmeyen illetler için aşağıda belirtmiş olduğum enbiya suresi ayet 83, 84, 69, 88 sıra itibarı ile misk ve zafiran ile yazılan güzel kokulu kalem ile yazınız. Birini bal şerbetine ıslayarak 7 gün suyunu içe. Birini de yazıp üzerinde taşıya. Cenab-ı Mevlam ol kimseye hazreti Eyyüp (a.s.)'ın şifasını vere inşallah. Ol mübarek ayeti celileler bunlardır.”³⁵²

وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ*

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَآتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِّنْ عِندِنَا وَذِكْرَىٰ لِلْعَابِدِينَ*

قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ*

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ*

Değerlendirme

İnsan vücudunda bulunan illetler için başlığı altında yer alan duada Enbiya Suresi'nin 69-83-84-88 ayetlerinin yazılarak 7 gün suyunun içilmesi ve taşınması istenmektedir. Ayetlerin manalarına baktığımızda Eyyüp Peygamber'in derde düşmesi ve o dertten Allah'ın izni ile kurtulması ve İbrahim Peygamberin de yine başına gelen bir sıkıntıdan Allah'ın izni ile kurtulması anlatılmaktadır. Seçilen ayetler mana itibarıyla maksada uygundur. Arapça yazının ve ayetlerin kutsallığından yararlanmak istenmiştir. Ayrıca bu ayetlerin içirmek istenmesi bu kutsallığın bedene geçerek insanın içinde bulunan bütün kötü varlıkların da bu sayede dışarıya çıkmasına sebep olacağı düşüncesindendir.

³⁵² Varlı, a.g.e., s. 158.

* “Eyyûb’u da hatırla. Hani o Rabbin, “Şüphesiz ki ben derde uğradım, sen ise merhametlilerin en merhametlisin” diye niyaz etmişti.”, Enbiyâ, 21/83.

* “Biz de onun duasını kabul edip kendisinde dert namına ne varsa gidermiştik. Tarafımızdan bir rahmet ve kullukta bulunanlar için de bir ibret olmak üzere ona ailesini ve onlarla beraber bir mislini daha vermiştik.”, Enbiyâ, 21/84.

* “Biz, “Ey ateş! İbrâhim’e karşı serin ve esenlik ol!” dedik.”, Enbiya, 21/69.

* “Biz de duasını kabul ettik ve kendisini kederden kurtardık. İşte biz mü’minleri böyle kurtarıyoruz”, Enbiyâ, 21/88.

Kur'an'ı Kerim'in hiçbir ayetinde ve yine hiçbir sahih hadiste, bir ayetin yazılarak suya ıslatılması ve bu suyun içilmesi veya yazılarak insanın üzerinde taşınması gibi anlam ifade eden herhangi bir bilgi söz konusu değildir. Kaldı ki biz bunu Hz. Peygamberin hayatında ve sahabelerin uygulamalarında da görmemekteyiz. Kur'an'ın anlaşılması, üzerinde düşünülmesi için Arapça olarak indiği de yine birçok ayette yer almaktadır.³⁵³ İslam'ın temel kaynaklarında böyle bir uygulama yoktur.

10) Nazar ve Büyü Bozmak için

66 defa üç adet iri tuza aşağıda belirtmiş olduğum esmayı oku. Önce iç, sonra suyu ile banyo yap. Büyü veya nazarın bozulmayacağı hususunda hiçbir şüphen olmasın. Behemehal bozulur. İşte ol Esmâ budur:

مزجال بزجل³⁵⁴

Mezcalin bezcalin

Değerlendirme

Nazardan ve büyüden korunmak için yapılan bu duada Allah isminin ebced değeri olan 66 rakamından, ayrıca cinleri uzaklaştırdığına inanılan tuzdan ve kutsallığına inanılan birtakım gizemli harflerden faydalanılmıştır. Ayrıca su ile banyo yapılması istenerek suyun da kutsallığından faydalanılmak istenmektedir. Nitekim Babil büyüünde cinleri uzaklaştıran en önemli madde su'dur. Çünkü o, su tanrısı Ea'nın kutsal elementidir. Su cinlerden temizlenme maddesi olarak görülür.³⁵⁵ Sihrin, büyüünün bozulmasında verilen formül'un yeterli olacağı ifade edilmektedir.

Yine burada verilen “*mezcalin bezcalin*” kelimelerinin herhangi bir anlam içermeyen sadece kafiyeli diyebileceğimiz bir söz dizisi olduğu da görülmektedir.³⁵⁶ Bu tür kafiyeyle yazma ve terennüm etme büyüsel uygulamaların bir özelliğidir.

11) Cini Helak Etmek İçin Yapılacak Dua

Bir kimseyi cin tutsa, üç defa aşağıdaki azimetini yazıp rahatsızlandığı vakit yüzüne tutsu etse cin helak olur.³⁵⁷

³⁵³ Zuhurf, 43/3, Yusuf, 12/2.

³⁵⁴ Varlı, a.g.e., s. 147.

³⁵⁵ Zbinden, a.g.e., s. 125.

³⁵⁶ Bülent Kısa, Havâss'ın Derinlikleri, https://media.turuz.com/her.../7090-Havassin_Derinlikleri-Bulend_Qisa-2011-411s.pdf, 202-203.

بسم الله الرحمن الرحيم * بهشیر بهیموش ملوش هرکناش
صطعحیناموش شهایتش شیاوش فهامقشوت فعلاشوق ما اعظم
سلطان الله واحترق ایها الروح بحق الله احرق شطخائیل واوقد
عذاب یا دردائیل بحق الله العظیم احترق بحق سلیمان بن داود
عليه السلام *

Değerlendirme

Cini helak etmek için yapılması istenen duada verilen Arapça metnin yazılarak cin tuttuğuna inanılan kişi tütsü ederse cinin helak olacağı vurgulanmaktadır. Arapça metnin herhangi bir ayet, hadis ya da klasik kaynaklarda yer alan bir dua metni olmadığı görülmektedir. Arapça metinde hareke olmadığı için doğru bir okuma yapamayabiliriz fakat duanın baş kısmında sufli varlıklardan ve Allah'ın gücünün büyük olduğundan bahsedilmektedir. Duanın son kısmında ise ulvi varlıklardan bahsedilerek bu varlıkların Allahın büyük gücü ile kâğıdı yaktıklarından ve Süleyman bin Davud tarafından ruhun yakıldığından söz edilmektedir. Bu arada kelimelerin sonlarında yer alan “uş” (*Behimüş, Melüş*), “ail” (*ya İl, ya Dardail*) ekleri de dikkatimizden kaçmamaktadır. Muhtemelen sonuna “uş” eki alan kelime kötü melek ismi, sonuna “ail” eki alan kelime ise iyi melek ismi olarak düşünülmektedir. “ail” eki alan isim ulvi varlık “uş” eki alan isim ise sufli varlığa aittir.³⁵⁸

12) Bağlı Kimsenin Çözülmesi için Yapılacak Dua

Bir kimse bağlı olsa aşağıda belirtmiş olduğum dua-i celileyi yazarak beline bağlarsa bağlılıktan kurtulur, halas olur.³⁵⁹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْمُبَارَكِ الْعَزِيزِ الْعَظِيمِ يَا اللَّهُ يَا بَاطِرَ سَهَا يَا كَفُو يَاهُمْسَا يَا بَاسِعَ طَمَسْ ❀

(el mübarakel azizül azım ye Allah ye betarsihe ye kefü ye hemse ye besiatın tasım)

³⁵⁷ Pamuk, a.g.e., s. 82.

³⁵⁸ Uygun, a.g.e., s. 89-92.

³⁵⁹ Varlı, a.g.e., s. 141.

Değerlendirme

Bağlı kimse için yapılan bu duada besmele ile başlayarak bir ayet görüntüsü verilmek istenmiştir. Fakat anlamına baktığımız zaman birtakım sözlerle cinlerin yok edilmek istendiği görülmektedir. Tam anlamını çözemesek de Arapça ibarede şöyle yazmaktadır:

“Mübarek, aziz ve büyük olan ya Allah, kendi yönünde bir fısıltı ile ya da bir aptalla yok etmek kafidir.”

Bu tür metinlerin tam olarak anlaşılmaması büyüünün karşısındakine korku salmak amacıyla kullandığı bir yöntemdir. Çok da anlamlı olmayan bu sözleri bir kişi beline bağlarsa bağlılıktan kurtulacağı söylenmiştir. Bağlılığa cinlerin sebep olduğu düşünülerek, cinlerden kurtulursa bağlılıktan da kurtulur gibi düşünülmüştür.

13) Bağlı Olan Kimseyi Çözmek İçin Yapılacak Dua

Bağlı olan insanı çözmek için aşağıda yapılması istenen duada tuz ile yapılan birtakım uygulama dikkatimizi çekmektedir.

“Bağlı çözmek için bin tane tuz alasin. Her bir tanesine birer İhlas Suresi okuyasin, tuzları erit. Gusül ettikten sonra o tuzlu suyu üstüne dök. Allah’ın izniyle şifa bulur.”³⁶⁰

Değerlendirme

Tuz, binlerce yıldır kullanılan ve yaşam için gerekli bir maddedir. Mısırlılar balıkları tuzlayarak ihraç ediyor, ölülerini gömerken de yanlarına tuz koyuyorlardı. Tevrat’ta Tanrıya yakılarak kurban edilen hayvanların etlerine tuz atılması gerektiği yazmaktadır.³⁶¹ İncil’de ise otuz yerde tuzdan bahseder hatta İsa için “*sen dünyanın tuzusun*” der.³⁶² Tuz eski toplumlarda büyü ve tılsımlarda kullanılmış, bazen bereket ve şans getireceğine inanılarak evlerde saklanmıştır. Yine Yunan, Arap ve Persler’e ait metinlerde kutsal kabul edilen tuzun üzerine yemin edilerek dinsel anlamlar kazandırıldığı bilinmektedir.³⁶³ Ayrıca tuz bazı kültürlerde kutsal sayılarak yere dökülmemesine özen gösterilir. Cenaze evinden dönenler kötü ruhları yanlarından

³⁶⁰ Varlı, a.g.e., s. 20.

³⁶¹ Ezra, 6/9.

³⁶² Matta, 5/13

³⁶³ Musa Çetin, “Hadislerde “Tuzun Yeri Ve Yaşamsal Dengedeki Rolü” *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, c.IX, S.43, s. 2395.

uzaklaştırmak için sol omuzlarından arkaya doğru tuz serperler. Budizm inancına göre de, sumo güreşçileri kötü ruhları uzaklaştırmak için ringe tuz dökerler.³⁶⁴

Tuz yaşamın birçok alanında, özellikle büyü ve inancı ilgilendiren konularda çok önem kazanmıştır. Tuz, topraktan ve denizden elde edilir. En etkili koruyuculardan birisi olan tuzun tabiat Tanrılarını hoşnut ettiği ile ilgili düşünce çok eski çağlardan günümüze kadar ulaşarak yansımalarını devam ettirmektedir.³⁶⁵

Bağlı olan bir kimsenin çözülmesi için yapılan bu duada bin tane tuza tek tek İhlas Suresi okunarak o tuzun eritilmesi ve bu suyun vücuda dökülmesi istenmektedir. Tuz eridikçe kişiyi bağladığına inanılan cinin de erimesi ve bu şekilde o kişinin bağlardan kurtulması düşünülmüştür. Tuzun kötü ruhları uzaklaştırdığı düşüncesi ile yapılan bu uygulamada taklit büyü kullanılmıştır.

B. İÇERİSİNDE YAZILI BÜYÜNÜN (MUSKA) KULLANILDIĞI BÜYÜSEL DUALAR

1. Muska

İnsanlar bugün olduğu gibi geçmişte de kendisini birtakım olumsuzluklara karşı koruma düşüncesi içerisinde olmuştur. Bu koruma, yazı icat olmadan önce gerek sözlü, gerekse birtakım kutsal sayılan nesnelerin taşınması ve mekânlara asılması şeklindeydi. Yazının icadından sonra ise hazırlanan muskalarda, kutsal kitaplarda yer alan cümlelere, tanrı, peygamber veya evliya gibi kutsal görülen varlıkların isimlerine yer verilmiştir.³⁶⁶ Nitekim eski çağlarda yazı ve metinler söze göre daha çok kutsallık kazanmıştır. İlkel insanlar arasında söz ve düşünceleri yazı ile aktarmak bir mucize olarak görülür, bunun tabiatüstü bir güce sahip olduğuna inanılırdı.³⁶⁷ Yazıyı keşfeden kavimler, yazıyı bilmeyen kavimlere deri, tahta, tablet vb. nesnelere çizdikleri çizgilerle gaipten haber aldıklarını söylerler ve bu çizgilerde tabiatüstü güçler bulunduğuna inanırlardı. Bu durum ise cahil halkta bir korkunun ortaya çıkmasına neden olmuş ve onlarda derin izler bırakmıştır.³⁶⁸

³⁶⁴ <http://www.uralakbulut.com.tr/wp-content/uploads/2013/07/tuz.pdf>, (25.01.2018).

³⁶⁵ Refiye Okuşluk Şenesen, "Türk Halk Kültüründe Bolluk ve Bereketle İlgili İnanç ve Uygulamalarda Eski Türk Kültürü İzleri", *Folklor/Edebiyat*, c.XVII, S.66, 2011/2, s. 218.

³⁶⁶ Azize Uygun, "Yazılı Büyü Olarak Muska: Kenz'ül-Havas Örneği", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, s.29, 2012, s. 212.

³⁶⁷ Sarıkçıoğlu, *a.g.e.*, s. 177.

³⁶⁸ İnan, *a.g.e.*, s. 59.

Arapça nüsha kelimesinin Türkçeleşmiş hali olan muska “yazılı şey” anlamına gelmektedir.³⁶⁹ Bir deri, metal kutu ve ya bir sargı içerisinde genellikle üçgen ve kare şeklinde sarılarak saklanan ve cinden kötü ruhtan, talihsizlikten, hastalıktan koruduğuna inanılan yazılı metin olan muskanın³⁷⁰ İngilizcede karşılığının “*amulet*” olduğunu görmekteyiz. Muska ve amulet birtakım benzerliklerinin yanı sıra farklılıkları olan nesnelerdir. Örneğin amuletler yazılı ve yazısız olabilmekte fakat muskalar yazısız olmamaktadır.³⁷¹ En yaygın amulet el ve göz biçiminde olup koruyucu bir işleve sahiptir ve bunun için de vücut üzerinde taşınması gerekir.³⁷² Gerek amulet, muska gerekse uğurluklar pasif büyü çeşidi içerisinde değerlendirilir ve kullanımında da birbirinden pek ayırt edilemez.³⁷³

Muska çok eski medeniyetlerde kullanılan bir kült nesnesidir. Tarihte Akad, Babil, Asur gibi medeniyetlerin özellikle cinlerden korunmak için muskayı kullandığı bilinmektedir.³⁷⁴ Yazının da yazılı nesnelerin de bulundukları ortamı koruyan metafizik güce sahip işaretler olduğuna inanılmaktadır. Piramitlerin duvarlarında ve Mısır mezarlarında bulunan yazıların bir anlamı da ölüleri koruyacağına inanılmasıdır. Yunan lanet levhaları da zararlılardan koruyacağına inanıldığı için ölen kişinin yakınına gömülür veya suya atılırdı.³⁷⁵

Çok Tanrılı dinlerden tek Tanrılı dinlere kadar pek çok kültürde görülen muska, tarihi çok eski olsa da, taşıdığı mana bakımından pek değişikliğe uğramamıştır.³⁷⁶ Esasen kültürel bir miras olan muska ve muskacılık, ilâhî dinlerde önemli bir yere sahip bulunan duanın ilk hali denilebilir belki.³⁷⁷ Bir nesne, yazı ve sembol şeklinde ki gizemli karakterlerden oluşan ve sihri bir güce sahip olduğuna inanılan muskanın taşıyan kişiyi kötülüklerden koruduğuna, kısmet açtığına vb. inanılır.³⁷⁸

Kâinatta yaşanan olayların henüz bilimsel olarak açıklanamaması, o dönemlerde ilkel insanların özellikle hastalık ve ölüm gibi olguların meydana gelmesini, kozmosta

³⁶⁹ Kürşat Demirci, “Muska” *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, c.XXXI, İstanbul 2006, s. 265.

³⁷⁰ Gündüz, a.g.e., s. 271.

³⁷¹ Uygun, a.g.m., s. 213.

³⁷² Kieckhefer, a.g.e., s. 121.

³⁷³ Uygun, a.g.t., s. 116.

³⁷⁴ Tanyu, a.g.m., s. 503.

³⁷⁵ Sarıkçıoğlu, a.g.e., s. 178.

³⁷⁶ Demirci, a.g.m., s. 265.

³⁷⁷ Çelebi, a.g.m., s. 267.

³⁷⁸ Demirci, a.g.m., s. 265.

bulunan bazı doğaüstü varlıkların saldırgan tutumları ile ilişkilendirilmesine sebep olmuştur.³⁷⁹ Muska, hastalık ve ölüm arasında doğru ilişkiyi kuramayan ilkel toplumların bir yanılgısıdır. Nitekim Câhiliye Arapları gizli güçlerin etkisini gidermek ve nazardan korunmak için boyunlarında “*tebgîz, nüfre, tencîs, temîme, nüşre, azâim, ta ‘vîz (ûze), tevele, hasûme*” gibi adlar verilen muskalar taşıyor, hastaların başını veya ağrıyan organını tutarak okuyup üfleyen kâhin ve büyücülerin onlara sıhhat vereceğine inanıyorlardı.³⁸⁰

İlahi kitapların kutsallığına inanıldığı gibi Kuran’ın harflerinin kutsallığına ve sır taşıdığına olan inanç bu harflerin muskalarda kullanılmasında etkili olmuştur.³⁸¹ Bu yazılı metinler evin duvarına asılarak o evin korunacağına veya üzerinde taşınarak taşıyan kimsenin korunacağına inanılmıştır. Esas olarak yazılı metinlerin insan vücuduna gizli bir güç verdiği inancı hâkimdir. Bu inanç diğer dinlerde de çok açık bir şekilde görülmektedir. Örneğin Japon Budistleri mabetlerde satılan, aydınlanmış koruyucu dedikleri omamori muskaları taşırlar. Yahudi dua kemerlerinde “şe’ma” duası yazılır. Hristiyan amuletlerinde özellikle kutsal kitapları olan İncillerin başlangıç ayetleri veya aziz isimleri yazılıdır. Müslümanlar ise genellikle muskalarında Kur’an ayetlerini kullanır.³⁸²

Tarihi çok eski çağlara kadar giden muska İslam’dan önce Türk boylarında da yaygın bir inanış olarak vardı. Örneğin nazar değdiğine inandıkları bir kişinin üzerinde ki suya erittikleri kurşunu dökerler, aldığı şekle bakarak hastalığını söylerlerdi ve bu kurşunu hastanın yakasına takarlardı. Yine eski Türklerin nazara karşı atın boynuna bir çeşit muska taktıkları bilinmektedir.³⁸³

Günümüzde insanlar kötülüklerden koruması için muska olarak adlandırabileceğimiz çeşitli nesneleri üzerlerinde, arabalarında taşımakta ve evlerinde, iş yerlerinde bulundurmaktadırlar. Aynı zamanda fetiş adı verilen ve uğur getirdiğine inanılan birtakım nesnelerinde kullanıldığı görülmektedir.³⁸⁴ Muska ile fetiş arasında taşıdığı anlam açısından bir benzerlik bulunmaktadır. Esasen tarih öncesi dönemlerden

³⁷⁹ Demirci, *a.g.m.*, s. 266.

³⁸⁰ Çelebi, *a.g.m.*, s. 267.

³⁸¹ Uygun, *a.g.m.*, s.213.

³⁸² Sarıkçıoğlu, *a.g.e.*, s. 178.

³⁸³ Turgay Şirin, “Metafizik Varlıklardan Cinlere İnancın Psiko-Sosyal Boyutları”, *Genç Akademisyenler İlahiyat Araştırmaları, Sempozyum, 1-2 Mayıs*, İstanbul 2009, s. 658.

³⁸⁴ Günay Tümer- Abdurrahman Küçük, *Dinler Tarihi*, Ankara 1993, s. 48.

Değerlendirme

Tekrarlardan oluşmuş ve rakamların da kullanıldığı bir tılsımla hazırlanması istenen formülün uykuda korkan kimsenin artık korkmaması için yapılmış olduğunu görmekteyiz. Temiz bir kağıt da misk, safran, gülsuyu ile yazılması istenen tılsımın Arapça okunuşu şöyledir:

“lehü, lehü, lehü, lehü, lehü, lehü, lehü, lehü, ehü, ehü, ehü, ehü, ehü, ehü, ehü, elehe, elehe, elehe, elehe, elehe, elehe, elehe, elehe, elehe, şerahiye ve estease lehü, lehü, 19991 15 15 ha”

Dertli kimsenin üzerinde taşıması ile derdinden kurtulacağı ifade edilen ve anlamı “onun, onun, onun...ah, ah, ah...tanrı, tanrı, tanrı...şerahiya, temyiz, onun, onun...” olan bu ifadelerin hiçte anlamlı bir cümle oluşturmadığı ortadadır. Bu tür dualarda Arapça ifadelerin kullanılmasının en önemli nedeni Kur’an’ın Arapça inmesinden dolayı Arapça harflerin kutsal olduğu düşünülerek bu harflerle muskaya gizemli bir hava katmaktır. Bu duada herhangi bir anlam ifade etmese de Arapça yazının kutsal olarak düşünülmesinden dolayı bir takım Arapça harfler dua gibi gösterilmiş ve muska olarak takılırsa şifa olacağı ifade edilmiştir.

2) Esmâ-i Azîym

“Yukarıda ki sır İmam- ı Ali (k.v.)’nin Kaside-i He’iyyesinden çıkarılmıştır. Bu sırrı misk, safran ve gül suyu karışımı bir mürekkep ile yazıp da üzerinde taşıyan kimseyi Allah Teâla her türlü beladan, zulümden ve dertlerden muhafaza eder.”³⁹⁰

Bu vefk'in bir benzeri hastalıklar ve sakatlıklar için yapılarak usulül bast kitabında yer almaktadır.³⁹¹ Muskalarda yer alan geometrik şekil ve harflerin birçoğunun İbrani, Kıpti ve nebatilerden kalma olduğu bilinmektedir.³⁹²

Kabile dinlerinde ve semavi dinlerde tekrarlar büyük önem taşır. Harflerin kafiyeli olarak tekrarlanması hem harflerin gizli gücünden hem de sesin gücünden

³⁹⁰ Pamuk, *a.g.e.*, s. 66-67.

³⁹¹ İdris Çelebi, *Usûlül bast fî Sirril evfâk vel Havas*, 2. Cilt, s. 326.

³⁹² Doğan Mirzaeoğlu, *Metafizik Alem Bilinmeyen Yönleriyle Cinler*, Zafer Yayınları, İstanbul 1998, s. 59.

yararlanmak içindir. Geleneksel bir yapıya sahip olan büyüde tekrar esas sayılmaktadır. Bu büyülerde amaç fazla bir şey bilmeden sadece tekrar etmektir.³⁹³

Yukarıda geçen her iki duayı da incelediğimizde, bu duaların tekrarlardan meydana geldiğini görmekteyiz. Ne anlama geldiği bilinmeyen harf ve kelimeler tekrar edilmiştir. Ayrıca kökleri İbrani, Kıpti ve Nebatilere kadar uzanan değişik şekillere de yer verilmektedir. Herhangi bir ayet ya da dua içermeyen bu harflerin kullanılmasındaki amaç muhtemelen Arap alfabesinin büyülü gücüne inanarak bu harflerden yararlanmaktır. Tekrar edilen bu harflerin misk, safran ve gülsuyu karışımı bir mürekkep ile yazılarak muska yapılması ve üzerinde taşınması istenmektedir. Pasif büyü diyebileceğimiz bu yöntem ile şifa bulunacağı ve belalardan korunulacağı ifade edilmiştir.

3) Hırsızdan Korunmak için Yapılacak Dua

Bir malın çalınmasından korkulur veya bir eve hırsız girmesinden endişe edilirse aşağıda ki vefk misk, safran ve gülsuyu karışımı bir mürekkep ile temiz bir kâğıda yazılarak evin duvarına veya malın üzerine asılırsa o ev veya eşya Allah'ın korunmasında olur.³⁹⁴

ظ	ی	ف	ح
۹۰۰	۱۰	۸۰	۸
۲۳	۳۶	۵۱۲	۴۲۷
۴۱	۴۴۴	۶	۵۵۷
۶۴	۴۵۸	۴۵۵	۵۶

Resim 16 Hafız İsminin Vefki

Değerlendirme

Bu vefkin misk, safran ve gül suyu ile hazırlanan özel bir mürekkeple yazılması hazırlanan muskanın gizemini bozmamak ve gücünün artırılması için olduğu muhtemeldir.

Eski Asur ve Babillerce yazılan gizemli yazılar ve kötü ruhların çizilen suretleri boyunlarda taşınırdı. Hala bugün de insanlar bu tür yazıları yanlarında ve boyunlarında

³⁹³ Uygun, *Kenz.*, s. 103.

³⁹⁴ Pamuk, *a.g.e.* s.70.

taşımaktadırlar.³⁹⁵ Geçmiş çağlarda da bir hayli yaygın olarak kullanılan muskanın hangi mekânda ise o mekânı ya da kim üzerinde taşırsa taşıyan kişiyi koruyacağına inanılmaktadır.

4) Nazardan Korunmak için yapılacak Dua

Aşağıdaki dua misk, safran ve gülsuyu karışımı bir mürekkep ile yazılır ve nazar değenin boynunda taşınması sağlanırsa Allah'ın izni ile şifa bulur.³⁹⁶

بِسْمِ اللَّهِ عَظِيمِ الشَّانِ بِسْمِ اللَّهِ جَلِيلِ الْبَرْهَانِ مَا شَاءَ
اللَّهُ كَانَ حَيْسَ حَابِسٍ وَحَجَرٍ يَابِسٍ وَشِهَابٍ قَابِسٍ
اللَّهُمَّ ارْزُدْ عَيْنَ الْعَاثِنِ عَلَيْهِ وَعَلَى أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيْهِ
وَفِي كَيْدِهِ وَكَلَّتِهِ عَظْمًا رَقِيقًا وَلَحْمًا دَقِيقًا فِيمَا يَلِيقُ
فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ
كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ

Değerlendirme

Yukarıda nazar için hazırlanmış olan muskada içerisinde muhtemelen bazı cin isimlerinin geçtiği bir duanın kullanıldığı görülmektedir, duada cin isimlerinin kullanılması nazarın değmesine cinlerin sebep olduğu düşüncesinden kaynaklanmaktadır diyebiliriz.

Sözlükte “bakmak, görmek, düşünmek” gibi anlamlara gelen nazar kelimesi Türkçe’de beğenilen bir şeye kıskançlıkla bakmak ve zarar verecek şekilde onu etkilemek anlamındaki “nazar etmek, göz değmesi” gibi kelimeler ile ifade edilir.³⁹⁷

Dünyada yaygın olan nazar inancının kökeni neolitik çağlara kadar gitmektedir. "Girit'te, Aşağı Mısır'da, Malta'da, Kuzey Fransa'da ve Britanya'da Bronz çağına ait, balta şeklinde nazarlıklar (amuletler) bulunmuştur. Benzer şekilde Mısırlılar, Fenikeliler, Yunanlılar ve Romalılar tarafından el şeklinde muskaların kullanıldığı tespit edilmiştir. Diğer taraftan Göktürklerin kurban ettikleri hayvanların kafataslarını sırıklara astıkları, kuzey Kafkas Türklerinin tarlalarına sırıklara geçirilmiş at kafası diktikleri

³⁹⁵ Zbinden, a.g.e., 127.

³⁹⁶ Pamuk, a.g.e., s. 78.

³⁹⁷ Salime Leyla Gürkan, “Nazar”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 2006, c. XXXII, s. 443.

tesbit edilmiştir. Günümüzde ise nazar için mavi boncuk, yumurta kabuğu, çeşitli hayvan kafatasları kullanılmaktadır.³⁹⁸

Anadolu'nun birçok bölgesinde nazar ile ilgili inanışlara rastlanmaktadır. Isparta il sınırının doğu kısmı yerleşkesinde bulunan Anamas bölgesi buna örnek gösterilebilir. Örneğin bu bölgede nazarın çabuk degeceğine inanılmaktadır. Küçük çocukları nazardan korumak için gök boncuk takma uygulaması vardır. Nazar değdiğine inanılan kişi ise üzerlik otu ile tütsülenmektedir. Bu bölgede nazar boncuğuna göz boncuğu ve gök boncuk da denmektedir.³⁹⁹ Yine Anadolu da Adana bölgesinde nazar değmesinden korkulan çocuğa nazar boncuğu ve çengelli iğne takılmaktadır.⁴⁰⁰ Üzerlik otunun yakılması, kurşun dökülmesi ve tuz yakılması da görülen adetler arasındadır.⁴⁰¹

Nazar ile ilgili olarak Hz. Aişe'den nakledilen bir hadiste Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: *“Nazar’dan Allah’a sığın. Çünkü göz değmesi (nazar) gerçektir.”*⁴⁰² Cinlerin şerrinden ve göz değmesinden Allah’a sığınıp değişik dualar okuyan Hz. Peygamber, Felak ve Nas sureleri indikten sonra diğer okuduklarını bırakarak sadece Muavvizeteyn adıyla da anılan bu sureleri okumuştur. Nazar’a karşı dua ve rukye dışında ki nazar boncuğu taşımak, at nalı veya kafası asmak, Şamanist gelenekten gelen kurşun dökmek gibi adetleri İslam dini uygun bulmamış ve bu tür uygulamaları asla meşru görmemiştir. Birçok hadiste gerek hayvanların gerekse insanların üzerine bu tür nesnelerin takılmaları yasaklanmış, bunu yapanların kendisinden uzak ve Allah'ın korumasından da mahrum kalacakları söylenmiş, *“Kim düğüm yapar ve sonra ona üflerse sihir yapmış olur.”*⁴⁰³ buyrulmuştur.⁴⁰⁴

5) Dalak Hastalıklarından Kurtulmak İçin Dua

Çarşamba günü aşağıda gelen hatem bir kâğıt üzerine yazılır da dalağında rahatsızlık olan kimsenin üzerinde taşınması sağlanırsa bi iznillah şifa bulur.⁴⁰⁵

³⁹⁸ Sibel Turhan Tuna, “Muğla’da Nazar, Büyü, Fal Üzerine Su Kültürüyle İlgili İnanç ve Pratikler”, *Mehmet Özmen Armağanı*, Edit.Nurettin Demir-Faruk Yıldırım, Adana 2014, s. 311.

³⁹⁹ Çeltikçi, “Anamas Yöresi Halk İnançlarında Temizlik Kavramı”, s. 32.

⁴⁰⁰ Erman Artun, “Çukurova Konar-Göçer Türkmenlerinin Halk Kültürlerinde Eski Türk İnançlarının İzleri”, s.8, http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/artun_konar_gocer.pdf, 15.06.2018.

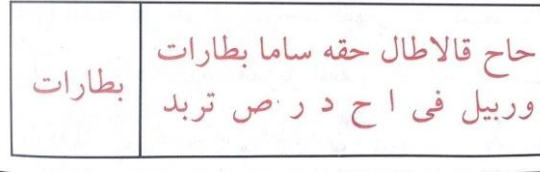
⁴⁰¹ Artun, *a.g.m.*, s. 14.

⁴⁰² İbn Mace, “Tıp”, 32.

⁴⁰³ Nesai, “Muharebe”, 19.

⁴⁰⁴ *Hadislerle İslam*, c. I, s. 672.

⁴⁰⁵ Pamuk, *a.g.e.*, s. 43.

Resim 17 Arap Harfleriyle Yazılmış Tılsım

Değerlendirme

Ele aldığımız dua kitaplarını incelediğimiz zaman akla gelebilecek her şey için bir dua meydana getirildiği gözden kaçmamaktadır. Bu durum tamamen Allah ile kul arasındaki deruni, manevi bir atmosfer oluşturması beklenen duanın, bu manevilikten çıkartılarak indirgemeci bir zihniyet ile ele alındığı ve maneviyatının kaybedildiği görülmektedir.

Dalak hastalıkları için yapılmış olan bu vefkte dikkati çeken, anlamı bilinmeyen birtakım kelimelerin ve harflerin bir araya getirilmesidir. Herhangi bir anlam ifade etmeyen bu kelimeyle Arap harflerinin gizemli gücünden faydalanılmak istenmiştir. Bu durum pasif büyü'nün yapıldığını göstermektedir. Kişinin üzerinde taşınmasının istenmesi ise bu kağıt'ın muska olarak hazırlandığını göstermektedir.

6) Temra Duası

Aşağıda verilen Zuhurf Suresinin 79. Ayeti el ve yüzde bulunan termeler için kullanılmaktadır.

أَمْ أَبْرَمُوا أَمْرًا فَإِنَّا مُبْرِمُونَ

Em ebramu emran feinnema mübrimün

Yüzde ve elde bulunan temreler kalemle çizilir. Bir ihlas okunur, üçte biri çizilir, bir ihlas daha okunur tamamı yuvarlak çizilir. Sonrada çizginin içine ayetler yazılır. Kaba kulak içinde aynı ayet yazılır. 3-5 ve 7-40 defa bu ayet okunursa Allah şifa verir.⁴⁰⁶

Değerlendirme

Geçmişten günümüze gelen ve günümüzde de devam eden halk hekimliği dediğimiz ocak-ocaklı kavramı vardır. Nitekim bazı hastalıkların tedavisinin “ocaklı”

⁴⁰⁶ Varlı, a.g.e, s. 40.

dediğimiz halk hekimleri tarafından yapılabileceğine inanılmıştır. Erkek ya da kadın olabilen bu ocaklıların tedavi etme yeteneğinin kan yolu ile geçtiğine ve “el verme” yöntemi ile ileriki nesillere aktarıldığına inanılmaktadır.⁴⁰⁷

Hekime gittiğinde faydası olmuyor diyerek bir ocaklıya gidip üç çarşamba temreye okutularak, temrenin etrafı kalemle çizilir. İçerisine Arap harfleri ile bir şeyler yazılır. Bu uygulama eski bir halk inancı olarak günümüze kadar gelmiştir.⁴⁰⁸

Eski dönemlerden kalma bir uygulama olan temre uygulamasını burada da görmekteyiz. Konu ile anlam olarak bir bağlantısını göremediğimiz Zuhuf Suresi 79. ayet burada söz konusu edilmiştir. “*Yoksa (gerçeği kabul etmeme konusunda) bir işe kesin karar mı verdiler? Şüphesiz bizde (onları cezalandırmakta) kararlıyız*” anlamındaki bu ayet temreli yere yazılarak etrafı çizilir.

Sihirli daireler çizmek eski dönemlerde kendini emniyete almak olarak düşünülürdü. Çizilerek daire içerisine alınan her ne ise o, büyü güclere karşı korunmuş sayılırdı. Birçok medeniyette değişik tezahürleri olan sihirli daireler Müslümanlarda bir hastalığı uzaklaştırmak veya kaderi değiştirmek için kullanmışlardır. Bu yöntem bilhassa kabakulak hastalığında kullanılmıştır.⁴⁰⁹

Bu duada da insanların hastalıkların sebeplerini bilememeleri sonucunda kendilerine göre büyü ile karışık bir tedavi yöntemi geliştirmelerinin günümüze yansımalarını görmekteyiz.

⁴⁰⁷ Ayhan Karakaş, “Osmaniye Halk Hekimliğinde Ocaklar ve Bunlara Bağlı Uygulamalar”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, c.XII, S.31, 2015, s. 322.

⁴⁰⁸ Karakaş. a.g.e., s. 328.

⁴⁰⁹ Sarıkçıoğlu, a.g.e., s. 121.

7) Migren Hastalığına Karşı Dua

“Aşağıdaki ayet ve 90 adet ‘sad’ harfi bir kağıt üzerine yazılır ve hastanın boynuna takılırsa –biiznillah- bu illetten şifa bulur.”⁴¹⁰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * كَهَيْعَتِ * ذِكْرُ رَحْمَةِ
رَبِّكَ عَبْدُهُ زَكِيًّا * إِذْ نَادَى رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا * قَالَ رَبِّ
إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي وَاشْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا وَلَمْ أَكُنْ
بِدُعَائِكَ رَبِّ شَقِيًّا *

Değerlendirme

Migren hastasının şifa bulacağı söylenen bu duada kutsal yazının gücünden yararlanılmak istenmektedir. Seçilen ayette Zekeriyya (a.s)’ın duası yer almaktadır. Bu ayet ve “sad” harfi yazılarak hastanın boynuna takılırsa şifa olacağı belirtilmiştir.

Temas büyüsunün yapılmak istendiği görülmektedir. Kutsal olarak bilinen bir şey bir insana temas ederse her türlü illetin ve hastalığın o kişiden uzak olacağı düşünülmektedir. Muska gibi insan vücudunda taşınan nesnelerin kullanılmasındaki temel amaç budur.

8) Dili Tutulan için Okunacak Dua

“Hangi sebepten olursa olsun dili tutulan bir kimse, abdestli olduğu halde Fussilet Suresinin 21. Ayeti olan

قَالُوا أَنْطَقْنَا اللَّهَ الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ خَلَقَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ *

Kısmını temiz bir kağıt üzerine gülsuyu, safran ve misk ile yazıp da muşambaladıktan sonra üzerinde taşıyacak olursa, Allah’ü Teala’nın izniyle şifa bulur.”⁴¹¹

⁴¹⁰ Pamuk, a.g.e. s. 24.

* “Onlar derilerine, “Niçin aleyhimize şahitlik ettiniz?” derler. Derileri de der ki; “Bizi her şeyi konuşturan Allah konuşturdu. İlk defa sizi O yaratmıştı ve yine yalnızca O’na döndürülüyorsunuz.”, Fussilet Suresi 41/21.

⁴¹¹ Fındıklı, a.g.e., s.210.

Değerlendirme

Dili tutulanlar için hazırlanan bu duada Fussilet Suresinin 21. ayeti kullanılmıştır. Ayetin manasına baktığımızda kıyamet günü insanların derilerinin kendileri için şahitlik edeceği ifade edilmektedir. Bu durum derileri bile konuşuran Allah'ın dili tutulan insanı da konuşturabileceğine kıyas edilmektedir. Bu ayeti üzerinde taşıyan kişinin de dilinin açılacağına inanılmıştır. Yapılan muska pasif büyü'nün kullanıldığını göstermektedir.

9) Felç İçin ve Genel Şifa için Yapılan Dua

“Bir kimse sağ tarafından ve sağ yanağından felce yakalansa o kimse sureyi Bakara'nın 144. ayetini misk, zafıran ve gül suyu ile boya yapıp temiz bir varak üzerine yazdıktan sonra bir muşambaya sararak taşır ise inşallah şifa bulur. Yazılacak ayet şudur:

قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ
فَقُولُوا وَجُوهَكُمْ شَطْرَهُ وَإِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ*

O hastaya, bir de okuma vardır. Şu şekilde okunmalıdır: önce Yasin-i Şerif'i okumaya başlar iken bir bardak su al yanına koy, birinci mübine'e gelince 114 defa bu ayeti celileyi oku. Ol şifa ayetide şudur:

وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ*

Her mübin geldiğinde 114 defa aynen okunur. Yasin-i Şerif'te bulunan 7 mübin vardır. Bu mübinler geldiğinde yukarıda belirtmiş olduğumuz şekilde tekrarlarırsınız. Bu terkip hastaya 7 defa uygulanır ise, Allahüzülcelal hazretleri o kimseye acilen inşallah şifa verir. Bu terkip başka hastalar üzerinde denenmiştir, gaflet olunmaya.”⁴¹²

* “(Ey Muhammed!) Biz senin çok defa yüzünü göğe doğru çevirip durduğunu (vahiy beklediğini) görüyoruz. (Merak etme) elbette seni, hoşnut olacağın kibleye çevireceğiz. (Bundan böyle), yüzünü Mescid-i Haram yönüne çevir. (Ey Müslümanlar!) Siz de nerede olursanız olun, (namazda) yüzünüzü hep onun yönüne çevirin. Şüphesiz kendilerine kitap verilenler, bunun Rabblerinden (gelen) bir gerçek olduğunu elbette bilirler. Allah, onların yaptıklarından habersiz değildir.”, Bakara Suresi 2/144.

* “Biz Kur'an'dan, mü'minler için şifa ve rahmet olacak şeyler indiriyoruz. Zalimlerin ise Kur'an, ancak zararını artırır.”, İsrâ Suresi 17/82.

⁴¹² Varlı, a.g.e, s. 137.

Değerlendirme

Kıblenin “*Mescid-i Aksadan*” “*Mescid-i Haram’a*” çevrildiğini ifade eden Bakara Suresi 144. ayeti bir kâğıda yazılarak muska yapılması istenmektedir. Fakat bu ayetin seçilmesinin maksadı anlaşılamamaktadır. Şifa için ayetin anlamının önemli olmadığı, yazının Arapça olması ve herhangi bir ayet olmasının yeterli olduğu görülmektedir.

Yine ele aldığımız bu duada bazı okumaların olması ve bunların tekrarlanması aktif büyüünün kullanıldığını ve yine muska yapılarak takılması ise pasif büyüünün kullanıldığını bize göstermektedir.

Yasin Suresinde geçen sadece mübinli ayetlerin tekrar edilmesinden oluşan bu okuma şeklinin nereden ve nasıl ortaya çıktığı bilinmemektedir. Dini literatürde, Yasin suresine verilen önemin, farklı bir yansıması olarak tezahür etmiştir.

10) Bir İşte Tutunamayanlar için Yapılacak Dua

‘Bir işte sebat edemeyen kimse, sabah ve akşamları üçer defa İhlas, Felak, Nas Surelerini okursa veya yazarak su geçirmeyecek şekilde bir muşambada sarılmış olduğu halde üzerinde taşırsa, Allah’u Teala’nın izniyle bulunduğu işinde sebat gösterir.’⁴¹³

Değerlendirme

Dua kitaplarını incelediğimizde, akla gelebilecek her şey için bir dua ortaya koyulmaya çalışıldığı gözden kaçmamaktadır. Bu dualarda yine toptancı bir zihniyetin olduğu, dua ruhunun yok edildiği ve yapılacak duanın kesin çözüm olarak insanlara sunulduğu görülmektedir. Herhangi bir işte tutunamayan bir kimsenin İhlas, Felak, Nas surelerini okuyarak ve muska yapıp üzerinde taşıyarak işinde sebat edeceğine inandırılması da anlamlı olsun ya da olmasın her türlü duanın tıpkı Nasrettin hocanın göle maya çalarak “’ya tutarsa” mantığı ile yapıldığını bize göstermektedir. O kişi muhtemelen muskaya güvenerek sebat edecektir. Bu tür uygulamalarda muskanın kendisinden kaynaklanan herhangi bir etkisinin olması mümkün olmasa bile bunu uygulayan kişi, psikolojik olarak muskanın kendisine etki edeceğine inanmıştır.

⁴¹³ Fındıklı, a.g.e, s. 259.

11) Paranın Bereketli Olması için Yapılacak Dua

Mü'min bir kimse Ramazan'ı şerifin son Cuma günü hatip hutbesini bitirdiği zaman (kamet) getirilinceye kadar geçen süre içinde aşağıdaki ayetleri bir kağıda yazıp namaz bittikten sonra da usulünce sarıp, cüzdanına koyarsa Allah'ın izni keremi ile cüzdan parasız kalmaz.⁴¹⁴

Yazılacak ayeti kerimeler şunlardır:

وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ*

إِنَّ هَذَا لَرِزْقُنَا مَا لَهُ مِنْ نَفَادٍ*

Değerlendirme

Paranın bereketli olması için yapılan bu duada yine konu ile ilgili ayetlerden faydalanılmıştır. Araf 10. ayette insanın yeryüzünde iktidar sahibi olduğu kendisine birçok geçim kaynağı verildiği, Sad 54. ayette ise bizim verdiğimiz rızıkta tükenme olmaz ifadeleri yer almaktadır. Amacına uygun olarak seçilmiş olan bu ayetlerin yazılarak cüzdana konulması ile paranın bereketleneceği ifade edilmiştir. Pasif büyü yönteminin kullanıldığı bir uygulamadır.

12) Nazardan Korunmak için Dualar

Nazardan korunmak için bir kağıt üzerine:

فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ

ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ*

وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَارِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ

وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ*

⁴¹⁴ Özkan, a.g.e, s.172.

* “Andolsun, size yeryüzünde imkân ve iktidar verdik. Sizin için orada birçok geçim imkânları da yarattık. Ama siz ne kadar az şükrediyorsunuz!”, A’raf, 7/10.

* “İşte bu bizim verdiğimiz rızıktır. Ona asla tükenme yoktur.”, Sad, 38/54.

* “Bir kere daha bak! Hiçbir çatlak (ve düzensizlik) görüyor musun? Sonra tekrar tekrar bak; bakışların (aradığı çatlak ve düzensizliği bulamayıp) âciz ve bitkin hâlde sana dönecektir.”, Mülk Suresi 67/3-4.

* “Şüphesiz inkâr edenler Zikr’i (Kur’an’ı) duydukları zaman neredeyse seni gözleriyle devirecekler. (Senin için,) “Hiç şüphe yok o bir delidir” diyorlar. Hâlbuki o (Kur’an), âlemler için ancak bir öğüttür.”, Kalem Suresi 68/51-52.

Ayet-i kerimleri yazıp içine su girmeyecek şekilde yedi kat naylona sarmak suretiyle kişinin üzerinde taşınması sağlanır.⁴¹⁵

Değerlendirme

Nazardan korunmak için ayetlerden yararlanılmak istenilen bu duada yine amaca uygun ayetler tercih edilmiştir. Mülk 3-4. ayetlerde kâinatta düzensizlik arayan kişinin gözlerinin bunu bulamayacağı, Kalem 51-52. ayetler de ise gözleriyle peygamberimizi devirmek isteyen müşrikler ele alınmıştır. İki ayette de göz metoforu'nun olduğu dikkat çekmektedir. Nazar'ın “kem göz” gibi anlamlara geldiği ve bu uygulamanın gözlerle yapıldığı bilinmektedir.

Bu ayetlerin yazılarak nazar değen kişinin üzerinde taşınması istenmiştir. Pasif büyü yöntemi uygulandığı görülmektedir.

13) Gece Uyuyamayan Çocukların Uyumaları için Yapılacak Dua

“Rivayet edildi ki, geceleyin uyumakta zorluk çeken ve huzursuzluk yapan çocuklar için, temiz bir kâğıda safran, gül suyu ve misk ile:

1. Sad Suresi, 36-38. ayet
2. Şura Suresi, 1-2. ayet
3. Şu'ara Suresi, 1. ayet
3. Meryem Suresi, 1. ayet

dua yazılır, muşambalanır ve çocuğun yastığı altına konur. Allah'ı Teala'nın izniyle en kısa zamanda çocuk, gece uykularına kavuşur.”⁴¹⁶

Değerlendirme:

Ele aldığımız duanın başında rivayet edilir ki ifadesi yer almakta fakat kimden rivayet edildiği hakkında herhangi bir bilgi verilmemektedir. Bu tür dualarda kimden olduğu belirtilmese de “rivayet olunur ki” ifadesi bile duayı okuyan kişiye “boş bir dua değil, önemli bir kişiden rivayet olunmuş, tesirli olur” duygusunu verebilmekte ve duanın daha fazla önemsenmesine neden olmaktadır. İkinci bir husus ise verilen ayetlerden sonra “dua yazılır” ifadesi yer almaktadır. Ayetlerin dua gibi gösterilmesi de kendi bağlamlarından kopararak farklı formatta sunulduğunu göstermektedir.

⁴¹⁵ Fındıklı, a.g.e, s. 219.

⁴¹⁶ Fındıklı, a.g.e. s. 306.

Gece uyuyamayan çocuklar için yapılması istenen duada birçok ayetin kullanıldığı ve Kur'an yazısının kutsallığından faydalanılmak istendiği görülmektedir.

Sad suresi 36-38. ayette “Bizde rüzgârı onun buyruğuna verdik. Rüzgâr onun emriyle dilediği yere hafif hafif eserdi.” “Bina ustası olan ve dalgıçlık yapan her bir şeytanı, bukağılara bağlı olarak diğerlerini de onun emrine verdik.”

Şura Suresi 1-2 “Ha Mim Ayn Sin Kaf”

Şu'ara Suresi 1 “Ta Sin Mim”

Meryem Suresi 1 “Kaf Ha Ya Ayn Sad”

Sad suresi 36-38. ayetlerin tefsirine baktığımızda Hz. Süleyman'ın sınavdan geçirildiği, duası ve bu duaya mukabil birçok varlığın emrine verildiğine dair ifadeler yer almaktadır.⁴¹⁷ Özellikle bu ayetin tercih edilme sebebi, rüzgarın, cinlerin, şeytanların emrine verilmesine kıyasla bu ayeti yanında taşıyan kimsenin de onlara hükmedebileceğine inanılmasıdır. Gece uyuyamayan çocukların, cin musallat olduğu için uyuyamadıkları düşünülerek bu ayet tercih edilmiştir.

Şura, Şu'ara, Meryem surelerinin ilk ayetlerinin tercih edilmesi, bu ayetlerin müteşabih ayetler olması nedeniyle harflerin kutsallığına inanılması ve kutsal yazının gücünden faydalanılması düşüncesine dayanmaktadır. Kuran-ı Kerim'de 29 surenin başında Huruf-u Mukattaa denilen harfler yer almaktadır. Alfabedeki harflerden 14 tanesi, yani yarısı kullanılmış olan Huruf-u Mukattaa harfleri tekrarlarıyla birlikte 78'dir. Kullanılan bu harfler ص ط ع ق ك ل م ن ه ي ا ح ر س Bunlardan üç tanesi tek, dört tanesi iki, üç tanesi üç, iki taneside beş harflidir. Aynı zamanda bu harfler arap dilinde en çok kullanılan harflerdir. Öteden beri bu harflerin bir anlam ifade edip etmediği ile ilgili fikirler öne sürülmüş, bu konuda pek çok tartışma yapılmıştır. İslam alimlerinin bazılarına göre bu harflerin ne anlama geldiğini Allah'tan başka hiç kimse bilemez.⁴¹⁸ Diğer bazı alimlere göre ise bu harflerin anlamlarını bilmemiz mümkündür.⁴¹⁹ İslam alimlerinin üzerinde henüz bir birliktelik sağlayamadığı bu müteşabih konusu cin ve büyü ile ilgili konularda bir hayli kullanılmış, bu konuda açık bir kapının olması çok çabuk süistimal edilmesine neden olmuştur.

⁴¹⁷ Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir, s. 581.

⁴¹⁸ Muhittin Akgül, “Mukatta Harfleri ve Kur'an İ'cazındaki Yeri”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 14/2006, s. 49-65, S. 53.

⁴¹⁹ Akgül, a.g.m., s. 55.

14) Bir Şey Kaybolduğunda Okunacak Dua

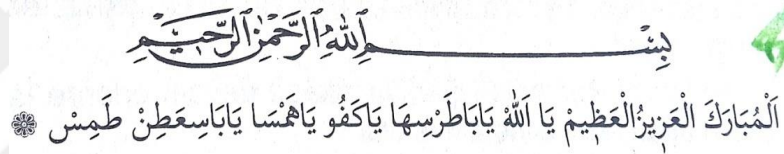
Bir şeyini kaybeden kişi, kaybettiği şeyin yerini öğrenmek isterse veya merak ettiği bir şeyin hakikatini öğrenmek isterse, temiz bir kâğıt üzerine İsra Suresinin 82. ayetini yazıp da yastığının altına koyar ve sürekli tekrarlayarak sağ tarafı üzerine yatarsa, rüyasında o şey gösterilir.⁴²⁰

Değerlendirme

İsra Suresi 82. ayetin yazılarak yastığın altına konması istenen bu duada da kutsal yazının gücünden faydalanılmak istendiği görülmektedir. Pasif büyü yönteminin kullanıldığı göze çarpmaktadır.

15) Bağlı Kimsenin Bağlılıktan Kurtulması İçin Dua

Bir kimse bağlı olsa aşağıda belirtmiş olduğum dua-i celileyi yazarak beline bağlarsa bağlılıktan kurtulur, halas olur.⁴²¹

(il mübarakel azizül azım ye Allah ye betarsihe ye kefü ye hemse ye besiatın tasım)

“Mübarek, aziz ve büyük olan ya Allah, kendi yönünde bir fısıltı ile ya da bir aptalla yok etmek kafidir.”

Değerlendirme

Bu dua uydurma cin ve melek isimlerinin kullanıldığı dualar bölümünde cin düşüncesi ile bağlantısı açısından ele alınmıştı. Burada ise muska ile bağlantılı olması açısından ele alınacaktır. Bu durum, bir duada birden fazla büyüsel yöntem kullanıldığını göstermektedir.

Yazının kutsal olduğu düşüncesi ile yapılmış bir uygulamadır. Pasif büyü kullanılmıştır. Pasif büyüünün bazı şanssızlıklara, uğursuzluklara karşı kullanıldığını birtakım yazılarla elde edilen muskaların kişinin üzerinde taşımasıyla korunacağına

⁴²⁰ Fındıklı, a.g.e., s. 170.

⁴²¹ Varlı, a.g.e., s. 141.

inanıldığını belirtmiştik. Burada da kişiyi bağlayan şeyden yukarıdaki yazı beline bağlanırsa kurtulacağına inanılmıştır. Yazılacak şeyin anlamına baktığımızda korunulmak istenen şeyin musallat olmuş bir cin olduğu görülmektedir.

16) Kısmeti Bağlı Kızların Kısmetlerinin Açılması İçin Dua

Kim aşağıda verilen yazıyı altın ve gümüş levha üzerine yazıp, evlenmesi geciken kadının üzerine asar ise Allah'ın izni ile evlenir.⁴²²

لَعَسَلْ هَع

Değerlendirme

Altın ve gümüş levha büyüğü genel olarak evlenmek, şirin görünmek, iş ve özel hayatında başarılı olmak isteyen kişiler için yapılmaktadır. Altın ve gümüş yüzük büyüğü olarak da geçmektedir.⁴²³ Altın ve gümüş levhalara yazılarak kişinin üzerinde devamlı taşınması istenmiştir. Ak büyüğü çeşidine girmekte olan bu duada ne anlam ifade ettiği anlaşılamayan Arapça harflerin levhaya yazılarak evlenmesi geciken kızın üzerinde taşınması ile kısmetinin açılacağına inanılmaktadır. Çünkü Altın, Güneşin, Gümüşte, Ayın metalidir. Bu madenlerin kullanıldığı büyülerde Güneş ve Ayın parlaklığından faydalanılmak istenir. Ay yüzlü, Güneş gibi parlıyor ifadeleri bunları gösterir.

C. İÇERİSİNDE SUYUN KULLANILDIĞI BÜYÜSEL DUALAR

1. Suyun Kutsallığı

Canlıların hayatını devam ettirebilmek için suya muhtaç olması tarih boyunca insanoğlunun suyun hayat verici gücünü fark etmesine ve ona ayrı bir önem vermesine neden olmuştur.⁴²⁴ Su hemen her toplumda hayat, sonsuzluk, yenilenme, iyileşme, temizlenme, doğurganlık özellikleri ile ilişkilendirilmiş ve kutsal olarak kabul edilmiştir.⁴²⁵

Başlangıçta su, kudret ihtiva eden bir özelliğe sahipti. Bu çerçevede ilkel kabile dinlerinde ve mitolojide suyun kendisine tapınılan, kurbanlar sunulan, zaman zaman da

⁴²² Varlı, a.g.e, s. 50.

⁴²³ www.buyu.istanbul>büyüler > yüzük-b (17.10.2018).

⁴²⁴ Ali Erbaş, “Muhtelif Dinlerde Su Motifi”, *Ekev Akademi Dergisi*, y.8, S.20, 2004, s.242.

⁴²⁵ Salime Leyla Gürkan, “Su”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 2009, c.XXXVII, s. 440.

korkulan bir niteliğe sahip olduğunu görmekteyiz.⁴²⁶Daha sonraları ise su, ruhsal varlıkların, ejderhaların, tanrıçaların, perilerin mekânı olarak görülmüştür.⁴²⁷Kimi toplumlarda su şifa kaynağı, kimi toplumlarda gücün ve kudretin sembolü, kimi toplumlarda ise dini temizlik vasıtası olarak kullanılmıştır. Su ile ilgili bu tasavvurlar, şairlerin, medyumların, muskacıların ve sihirbazların dikkatini çekmiş amaçlarına ulaşmak için suyu vasıta olarak kullanmışlardır.⁴²⁸

Su ile ilgili göze çarpan ilk mitolojilerden birisi Greklere aittir. Grekler akarsu ve denizlerin Tanrı olduğuna inanırlardı. Enuma Eliş'te de böyledir. Ayrıca Mezopotamya bölgesinde yaşayan Sümer, Akad, Asur, Babil medeniyetlerinin birbirlerine oldukça benzeyen su tanrıları vardı. Zira Mezopotamya'da yıl yağmurlu ve kuru olmak üzere iki mevsime ayrılmakta olup ülkenin refahı için bol yağmurlara ihtiyaç vardı. Sümerler "becerikli ve bilgili" olarak nitelendirdikleri su tanrısı Enki'nin kendilerini koruyup kutsadığına, bol yağmurları indirdiğine ve su felaketlerinden koruduğuna inanırlardı. Babil mitolojisine baktığımızda da aynı özelliklere sahip "Ea" göze çarpmaktadır. Ayrıca Akad'larda rüzgâr, yağmur ve yer altı sularının ilahı "Adad'ı", Asur'larda ise akarsuların ve kanalların patroniçesi "İştâr'ı" görmekteyiz.⁴²⁹ Yine Yunan ve Romalıların deniz ve pınarlarının Tanrısı bunlardan bazılarıdır.⁴³⁰

Mısırlıların hayatında da su önemli bir yere sahipti. Akarsular, göller, pınarlar ve kuyularda ilahi bir güç olduğuna inanırlardı. Boğularak ölmek bahtiyarlık olarak kabul edilirdi. Suyun şeytanı defeden bir özelliğe sahip olduğuna inanmaları büyü yapmada ve manevi arınmada suyu kullanmalarına neden olmuştur. Ayrıca Mısırlıların Nil nehrini tanrılaştırdıkları ve ona taptıkları hatta özellikle bekâr kızlar olmak üzere insan, boğa ve at kurban ettikleri bilinmektedir.⁴³¹

Eski Yunanistan'da ve eski Hindistan'da suda yaşayan birtakım ruhların olduğuna ve suya bakan insanın o ruhlar tarafından çekileceğine inanılırdı.⁴³² Eski Türkler de suyun ruhu olduğuna inanırlar, bu su ruhlarına saygı gösterirler ve onları

⁴²⁶ Zeynep Sezal, *Su Simgeciliği ve İlahi Dinlerde Arınma*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, (Yüksek Lisans Tezi), 2007, s. 11.

⁴²⁷ Sarıkçıoğlu, *a.g.e.* s. 40.

⁴²⁸ Erbaş, *a.g.m.*, s.242.

⁴²⁹ Sezal, *a.g.e.*, s.15.

⁴³⁰ Sarıkçıoğlu, *a.g.e.* s. 41.

⁴³¹ Sezal, *a.g.e.*, s.16.

⁴³² Sezal, *a.g.e.*, s. 17.

memnun etmek için kurban sunarlardı.⁴³³ Türkler her ne kadar suya kutsiyet atfetse de ona tapınmamış ve suyu tanrılaştırmamıştır. Zira Türkler tabiatta bulunan hemen her varlıkta kutsal bir güç olduğuna inanır ve bunu Gök Tanrının bir yaratığı olarak kabul ederdi.⁴³⁴

Birçok medeniyette, her derde deva olan, iyileştiren, gençleştiren, ölümsüzleştiren bir “hayat suyu” inancı mevcuttur. Efsaneye göre Tanrısal öz taşıdığına inanılan bu su öyle herkesin hemen ulaşabileceği bir yerde değildir. Canavarlarca korunur, cinlerin ve Tanrıların elindedir. O suya ulaşmak için birçok sınamadan geçmek gerekir.⁴³⁵

Suyun hayat verici niteliği ile doğrudan bağlantılı olarak bazı hastalıklara şifa verdiğine de inanılmıştır. Özellikle Babil’de hastaya su serpmeye işlemi yaygındı. Dicle ve Fırat nehirlerinin kaynaklarından birinde banyo yapanın bir yıl hastalanmayacağına inanılırdı. Türk kültüründe ise nisan yağmurlarının şifalı olduğuna inanılarak biriktirilir ve bazı hastalıkları tedavi etmek için kullanılırdı.⁴³⁶

Hindularda ise Ganj nehri kutsaldır ve Şiva’nın saçlarından akar. Ne olursa olsun Ganj nehrinin asla kirlenmeyeceğine inanırlar. Bu sebeple de yıllarca kirlilik için önlem almamışlardır. Kanalizasyon ve fabrika atıkları nehre boşaltılmıştır. Ayrıca hamile iken ölen bayan ve çocukların cesetleri bu nehre atılmıştır. Çok sayıda cesedin kıyıya vurduğu görülmektedir. Hindular nehrin kutsal olduğuna inandıkları için, pis olduğunu asla kabul etmezler. Her ayinde nehre girip yıkanır hatta su bile içerler, nehrin suyundan sarılık, tifo gibi pek çok hastalık kapılmaktadır.⁴³⁷

Çok eski müşrik dinlerinden kalma olan su kültü Hristiyanlıkta da yaygın olarak kullanılmaktadır.⁴³⁸ Vaftiz geleneği buna örnek verilebilir. Su temizlenmeyi ifade ettiği için Hristiyanlıkta vaftiz *yenilenmeyi, kutsanmayı; Yahudilikte, bedeni suya sokma, putperestlikten temizlenip yeni doğmuş bir bebek gibi günahattan arınmayı temsil eder.

⁴³³ Abdulkadir Kıyak, “Halk Dindarlığı Bağlamında Kutsal Mekan Anlayışı-Baskil Örneği”, *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2012/2, c.I, s.2, s.164.

⁴³⁴ Sezal, *a.g.e.*, s. 19.

⁴³⁵ Sezal, *a.g.e.*, s.22.

⁴³⁶ Sarıkçıoğlu, *a.g.e.* s. 40.

⁴³⁷ <https://onedio.com>, 12.08.2018.

⁴³⁸ İnan, *Hurafeler ve Menşeleri*, s.16.

* Vaftiz: kişinin alnını ıslatmak veya tüm vücudunu suya bastırmak şeklinde icra edilen bir dini “arınma” ve “yeniden doğma” törenidir.

İslamda ise manevi temizlik abdest ile olmaktadır.⁴³⁹ Akarsuda yıkanmak ise Sabiilerin en önemli ibadetlerindendir.⁴⁴⁰ Ritüel anlamda su ile temas etmek, genel olarak yenilenmeyi ifade etmektedir. Nitekim pek çok dinde sular takdis eder, arındırır, iblisleri kovar, yeni bir hayat bahşeder. Dinlerdeki abdest, su serpmeye, banyo gibi pek çok pratiğin anlamı budur.⁴⁴¹

Pek çok kabile dininde loğusa kadınlar, yeni doğmuş çocuklar ve ölümler “tabu” olarak kabul edilmiş ve bunlara dokunan kimselerin temizlenmesi zorunlu kılınmıştır. Esasen ilkel insanın zihninde kan “mana” olarak kabul edilmiş, vücudunun her hangi bir yeri kanayan insan temizlenene kadar kirli sayılmıştır. Ancak yıkandıktan sonra temiz kabul edilmiştir.⁴⁴²

Suyun bazı kültürlerde hastalıkları iyileştirdiğine ve öldükten sonra dirilmeyi sağladığına olan inanç onun büyü ayinlerinde ve cenaze törenlerinde önemle kullanılmasına neden olmuştur. Pek çok kültürde ise günden arınma, ilahların öfkesini yatıştırma ve onları memnun etmek için kan gibi Tanrılara takdim edilmiştir.⁴⁴³

Suyun kutsal olması ile birlikte bazı dinlerde su kaynakları da kutsal sayılmıştır. Hindistan’daki Ganj nehri,⁴⁴⁴ Hz. İsa’nın vaftiz yeri olarak bilinen Ürdün nehri bunlardan bazılarıdır. Anadolu’da ise geçmişi Hz. İbrahim’e dayandırılan ve Urfa’da bulunan Ayn Uz Zeliha ile Erzurum Söğütlü köyde yer alan Balıklı Göl kutsal kabul edilmektedir.⁴⁴⁵

Müslümanlara göre suyun hayatın kaynağı ve Allah’ın ilk yarattığı şeylerden olması, Allah’ın Hayy ismine işaret eder. Kur’anın “*bizim diri ve canlı olan her şeyi sudan yaratıp Meydana getirdiğimizi görüp anlamıyorlar mı*”⁴⁴⁶ ifadesi bütün canlıların kaynağının su olduğunu ortaya koymaktadır.⁴⁴⁷ Dünyada Kabe’nin yanında bulunan zemzem suyu, ahirette ise Kevser ve selsebil suları çok önemlidir. Zemzem bir şifa kaynağı, Kevser ve selsebil suları ise mükâfat olarak bilinir.⁴⁴⁸

⁴³⁹ Gürkan, a.g.m., s. 440-441.

⁴⁴⁰ Sarıkçioğlu, a.g.e. s. 40.

⁴⁴¹ Sezal, a.g.e., s.29.

⁴⁴² Sezal, a.g.e., s.31.

⁴⁴³ Gürkan, a.g.m., s. 441.

⁴⁴⁴ Schimmel, a.g.e., s. 118.

⁴⁴⁵ Sarıkçioğlu, a.g.e. s. 40-41.

⁴⁴⁶ Enbiya, 21/30

⁴⁴⁷ Sarıkçioğlu, a.g.e. s. 39.

⁴⁴⁸ Gürkan, a.g.m., s. 442.

Türklerde kökeni İslam öncesine dayanan nazar inancı ile uygulanan bir su kültü mevcuttur. Örneğin nazardan hasta olan kişi için, içerisine gizemli sözlerin ya da ayet, dua gibi dini içerikli ifadelerin yazıldığı temiz ve beyaz bir kâğıt hazırlanır, bu kâğıt okunmuş olan suya batırılır ve çıkarılır. Hazırlanan bu su ise nazar değen veya şifa bulmak isteyen kişiye içirilir veya evine serpmesi, yıkanması da söylenebilir. Okunmuş su lohusa kadınlara da içirilir.⁴⁴⁹

Okunmuş su kültü her ne kadar İslami bir formata sokulmuş olsa da temelde bu pratikte “kutsal su, temiz- arı su, kirletilmemiş su” mantığı ile suyun iyileştirici gücü ve kötülükleri alıp götürmesi düşüncesi, çok eski zamanlara dayanan bir kültüre sahiptir.⁴⁵⁰ Türk kültüründe de suyun saflığı ve temizliği sembolize ettiği bilinmektedir.⁴⁵¹

Eski kültürlerde yağmur suyunun da kutsal olduğunu görmekteyiz. Bunun sebebi yağmurun hava Tanrısı tarafından indirildiği inancıdır. Roma’da Elicius, Yunanlılarda ise Zeus yağmur Tanrısı olarak bilinmektedir. Yunanlılar ve Romalılar yağmur yağmadığı zamanlarda büyülerle yağmur yağdırmaya çalışmışlardır.⁴⁵² İslamiyet öncesi Türk kültürlerinde de yağmur yağdırma törenleri yapılmaktaydı. Orta Asya kültürlerinde var olan bu gelenek İslamiyet sonrası, İslami bir renge bürünmüştür.⁴⁵³

Türklerin hayatında su ve yağmurun hayat ve bereket kaynağı olduğu bilinmektedir, bu sebepten su mukaddesler arasında yer alır. Yağmurun “rahmet” olarak ifadelendirilmesi ve “yağmur yağıyor” değil de “rahmet yağıyor” diye ifadelendirilerek Allah’ın bir iyiliği olarak düşünülmesi bu sebeptendir.⁴⁵⁴

a. Dua Örnekleri

İçerisinde suyun kullanıldığı duaları aldığımız bu bölümde daha çok şifa ve hafızayı güçlendirme dualarının olduğunu görmekteyiz. Genel olarak temiz su, yağmur suyu ve zemzem suyunun tercih edilmesi ise sudaki kutsallık düşüncesiyle etkiyi bir kat daha artırma isteğinden kaynaklanmıştır. Nitekim geçmişten günümüze, hem yağmur (özellikle Nisan yağmurları) hem de zemzem suyu şifa olarak bilinmektedir. Ayrıca

⁴⁴⁹ Turhan Tuna, “Muğla’da Nazar, Büyü, Fal Üzerine Su Kültürüyle İlgili İnanç ve Pratikler”, s.312.

⁴⁵⁰ Turhan Tuna, a.g.e. s.312.

⁴⁵¹ Kıyak, a.g.e., s. 164.

⁴⁵² Uygun, Kenz, s.317.

⁴⁵³ Erman Artun, “Türk Kültürlerindeki Su Kültünün Çukurova Halk İnançlarındaki İzleri”, *Halk Kültüründe Su Uluslararası Sempozyumu*, Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ 2013, ss. 16, s. 11.

⁴⁵⁴ Okuşluk Şenesen, a.g.m., s. 212.

bu bölümde konu ile ilgili dualara yer verdikten sonra genel bir değerlendirme yapmayı uygun gördük.

1) Korunma – Şifa İçin Dua

“Korunma için üzerinde taşınır. Ayrıca her hastalığın şifası için bu vefk yazılarak temiz bir kap suya bırakılır, bu sudan hastaya bir hafta boyunca içirilirse Allah’ın izni ile şifa bulacaktır.”⁴⁵⁵

الوكيل	ونعم	الله	حسبنا
حسبنا	الله	ونعم	الوكيل
ونعم	الوكيل	حسبنا	الله
الله	حسبنا	الوكيل	ونعم

Resim 18 “hasbun Allah ve ni’mel vekil” Sözünün Vefki

2) Ümitsiz Bir Hastalığın Tedavisi için Dua

“Aşağıda verilen vefkler cam bir kap içine yazılır ve yağmur suyu doldurulur da kendisinde elem veya ümitsiz bir hastalık olan kimseye içirilirse, Allah’ın izni ile hasta şifa bulur. Yine bu şekli üzerinde taşıyan kimse hesabında yanlış yapmaz.”⁴⁵⁶

۳۲	۱۴	۷۶	۷
۷۴	ط	ل	۱۶
۱۱	ف	ی	۲۸
۱۲	۲۶	۱۳	۷۸

۱۲	۱۵	۲۶	۱۸
۲۵	۱۹	۱۱	۱۶
۲۸	۲۵	۱۳	۱۵
۱۴	۹	۲۱	۲۷

Resim 19 Lâtif İsminin Vefki

3) Kanser gibi Amansız Hastalıklardan Kurtulmak İçin Dua

Allah’ın Rasulü (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

⁴⁵⁵ Pamuk, a.g.e., s.63.

⁴⁵⁶ Pamuk, a.g.e., s. 23.

Bir kimse bir kap içerisine bir miktar yağmur suyu biriktirir de o suya, Fatiha Suresi’ni 70 defa, Kürsi ayetini 70 defa, İhlas Suresi’ni 70 defa, Muavvize Suresini de 70 defa okursa, varlığını kudretinde olan Rabbime yemin ederim ki, bir gün bana Cebrail (a.s.) geldiğinde dedi ki:

“Ya Muhammed! Kim bu tertip üzere okunan sudan üst üste yedi gün içerse Allah o kimseden bütün hastalıkları giderir. Varlığını saran her hastalık vücudunu bir bir terk ederler.”⁴⁵⁷

4) Sancıya Karşı Okunacak Dua

Sık sık sebebi belli olmayan ağrılar çeken insanların illetten kurtulmaları için Kaf suresini yağmur suyuna okuyup içmeleri tavsiye edilmiştir.

Rivayet edildi ki: “Kim Kaf suresini yağmur suyuna okur ve içmeye devam ederse, Allah’u Teâlâ onu karın ağrısından kurtarır.”⁴⁵⁸

5) Karı koca Arasındaki Muhabbet İçin Dua

Karı koca arasındaki muhabbet için bir kere besmele ile beraber Tâ-Hâ suresinin 39. ayeti olan:

وَالْقَيْتُ عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِّنِّي *

kısmı 41 defa okunursa, aralarında muhabbet meydana gelir.⁴⁵⁹

Bir kimse eşini çok seviyor ve ondan yeteri kadar karşılık görmüyorsa, bir bardak suya 786 kere “besmele” okuyup, suya üfler ve o suyu eşine içirirse, Allah’u Teâlâ’nın izniyle ona karşı muhabbetini kazanır.⁴⁶⁰

6) Unutmamak ve Anlayış Kabiliyeti için Okunacak Dualar

‘Zihni kapalı, çabuk unutan ve dersleri anlamakta zorluk çeken herhangi bir öğrenci, her sabah suya şu zikredilenlerden:

⁴⁵⁷ Pamuk, a.g.e. s.27.

⁴⁵⁸ Fındıklı, a.g.e., s.200

* “*Ve gözümün önünde (korumam altında) yetiştirilmen için sana, Kendimden muhabbet (sevgi) verdim.*” Tâ-hâ Suresi 20/39”

⁴⁵⁹ Fındıklı, a.g.e, s. 308.

⁴⁶⁰ Fındıklı, a.g.e, s. 309.

150 kere “ya Alimcellecelalühü”,

148 kere “ya Muhsicellecelalühü”

786 besmele, 198 kere “ya Allah, ya Hay, ya Cami, ya Kafi cellecelelühü” zikrini okuyup, 7, 11, veya 21 gün aç karnına içerse hafızası kuvvetlenir, ezberleme kabiliyeti, öğrenme ve anlayış kabiliyeti artar.⁴⁶¹

7) Hafıza ve Zekâ Kuvveti İçin Okunacak Dua

“Okuduğunu unutan, Kuran’ı Kerim veya herhangi bir ilmi hafızasına alamayan (ezberleme gücü zayıf) kişiler, şu ayet-i kerimeleri yazıp zemzem suyunun içine koyar, içer (veya çocuğuna içirirse) inşallah hafızası çok kuvvetli olur ve duyduğunu hafızasına alır...”⁴⁶²

الرَّحْمَنُ (٦) عَلَّمَ الْقُرْآنَ (٦) خَلَقَ الْإِنْسَانَ (٦) عَلَّمَهُ الْبَيَانَ (٦) الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ بِحُسْبَانٍ (٦) وَالنَّجْمُ
وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ (٦)

8) Unutkanlığın Geçmesi İçin Dua

Bu ayeti celileyi misk ve zafıran ile yazı, bu duayı akşam ısla, sabah aç karnına kimse ile konuşmadan iç. Eğer 100 kitap okusa aklında kalır. Asla unutmaz. O dua budur.⁴⁶³

وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا (٢) وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ
أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا (٣)
وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوعَدُونَ (٢٢)
وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ (٢٧)

⁴⁶¹ Fındıklı, a.g.e, s. 150.

⁴⁶² Özkan, a.g.e, s.175.

* “Rahman kuran’ı öğretti. İnsanı yarattı. Ona beyanı öğretti. Güneş ve ay bir hesaba göre (harekat etmekte)’dir. Otlar ve ağaçlar (Allah’a) boyun eğmektedir.”, Rahman Suresi 55/1-6.

⁴⁶³ Varlı, a.g.e, s. 82.

* “Kim Allah’tan korkarsa, Allah ona bir çıkış yolu ihsan eder. Onu beklemediği yerden rızıklandırır. Kim Allaha tevekkül ederse o, ona yeter. Şüphesiz Allah, emrini yerine getirendir. Allah her şeye bir ölçü koymuştur.”, Talak Suresi 65/2-3.

* “Gökte rızıkınız ve size vaad olunan şeyler vardır.”, Zariyat Suresi 51/22.

* “Diriden ölüyü çıkarırsın. Dilediğine hesapsız rızık verirsin.”, Al-i İmran Suresi 3/27.

9) Kolay Doğum için Okunacak Dualar

Kolay doğum olması için şu sure ve ayet-i kerimeler, cam kaba veya temiz bir kaba yazılır. Üzerine zemzem suyu veya yağmur suyu ya da temiz bir su doldurulur. O su kadına içirilir ve üzerine serpilir. Yazılma imkânı olmazsa üzerine okunur.

Kolay doğum için yazılacak veya okunacak ayetler şunlardır:

1. Fatiha-i Şerife
2. Ahkaf Suresi'nin sonu 35. ayet
3. Naziat Suresi'nin sonu 42-46.ayet
4. İnşikak Suresi'nin başı 1-4
5. Abese Suresi'nin 20. Ayeti⁴⁶⁴

İçerisinde suyun kullanıldığı büyüsel duaları ele aldığımız bu bölümde bütün duaları tek tek incelemedik, genel bir değerlendirme yapmayı uygun gördük. Bunun sebebi; bu bölümde ele aldığımız dualarda genel olarak temiz su, yağmur suyu ve zemzem suyunun kullanılmasıdır. Suyun özellikle zemzem ve yağmur suyunun şifa kaynağı olduğunu çocukluğumuzdan bu yana bilerek yetiştik. Halk arasında da bu sular kutsal kabul edilmektedir. Zemzem suyuna hürmetle ayakta ve üç yudumla içilmesi ve içmeden önce dua ve sure okunması uygulanan bir gelenektir. Yağmur suyunun özellikle de nisan yağmurlarının şifa kaynağı olduğu ve biriktirilerek hastalara içirildiği de bir gerçektir. Şüphesiz yağmurun bir rahmet kaynağı olduğunu özellikle de uzun bir süre yağmur yağmamasının ardından yağın yağmur için 'rahmet yağıyor' ifadesinin kullanılması onun Allahın bir rahmeti ve bereketi olduğunu bize göstermektedir.

Ancak bizim burada dikkatimizi çeken şudur ki İslam düşüncesinde insan şifa için sebeplere sarılarak şifayı Allahtan bekler. Nitekim bu dualarda su başlı başına bir şifa kaynağı olarak görülmekte gerek büyüsel unsurlardan olan vefk bir kağıda yazılarak suya ıslanıp içilmekte, gerekse suyun içerisine değişik sayılarda okumalar yapılarak hasta olan kişinin içmesi ile şifa olacağına inanılmakta ve şifa ancak yapılacak olan ritüele bağlanmaktadır.

Özellikle amansız hastalıklar, dermansız dertler için adeta bir şifa reçetesi gibi sunulan bu dualarda, verilen ayet veya esma, yağmur suyu, zemzem veya temiz bir su içerisine okunur veyahut kağıt'a yazılıp suyun içerisine atılarak o sudan içilirse şifa

⁴⁶⁴ Özkan, a.g.e, s.199.

bulacağı kesin olur, anlamını ifade eden cümleler kullanılmıştır. İslami düşünceye göre şifayı veren Allah'tır. İnsan şifa için elinden gelen gayreti göstermeli, Allah'a dua ederek, O'na dayanıp güvenerek, Allah'tan asla ümidini kesmediğini ortaya koymalıdır. Kaldı ki bu tür dualar Allah'ı devre dışı bırakarak şifayı adeta garantilemekte ve insanların duygularını suistimal ederek insana büyük bir ümit vermektedir.

Hafıza zayıflığı ve unutkanlığın giderilmesi için de suyun kutsal gücünden faydalanılmak istenmekte ve yine birtakım ritüellerin yapılması ile kuvvetli bir hafızaya sahip olunacağı iddia edilmektedir. Unutkanlık şikayetlerinin çok olduğu günümüz toplumunda ortaya konulan bu dualar kulağa çok hoş gelmekte ve bu kadar basitse hemen yapalım düşüncesi insanda oluşabilmektedir.

D. İÇERİSİNDE TÜTSÜ (BUHUR)'NÜN KULLANILDIĞI DUALAR

1. Buhur (Tütsü)

Buhur diğer bir ifadeyle tütsü, koku veya kokulu buhar (duman) çıkarıcı maddelere verilen addır. Tarihte tek Tanrılı veya çok Tanrılı bütün medeniyetlerde dini ve sihirli törenler sırasında, ateşe güzel kokulu madde atmak veya mayi serpmek önemli bir uygulama olarak görülmüştür.⁴⁶⁵

Yapılan kazılarda ele geçen belgeler bu adetin, Çin, Hint, İran, Mısır, Mezopotamya, Anadolu, Yunan, Roma, Aztek ve İnka gibi eski medeniyetlerde tütsü yakmak, manevi temizlenme ve tanrılara yaklaşma gibi anlamlar için kullanıldığı görülmektedir. Genel olarak tütsü yakmanın tanrıları hoşnut etmek, eğer kızgınlarsa onları yatıştırmak ve yapılan duaların göğe yükselip tanrılara ulaşmasını sağlamak gibi anlamlar ifade ettiği bilinmektedir. Aynı zamanda tütsü melek gibi iyi ruhların gelmesini, güzel kokudan hoşlanmayan kötü ruhların ise uzaklaşmasını sağlamaktadır.⁴⁶⁶

Folklorculara göre; cahil halk arasında hastalıkları iyileştirmek için yapılan en yaygın uygulamalar parpı, alazlama, tütsü, kurşun dökme vb'dir. Bu tedaviler ateş kültü ile ilgili olup menşei ateşperestlere kadar uzanmaktadır. Çünkü ilkel insan ateşe kurban sunar ve yanan kurban dumanının daha yüksek tanrıya ulaşacağına inanırdı. Duman güzel koksun diye kurban yağlarıyla beraber hoş kokular, bitki ve bitki tohumlarını

⁴⁶⁵ Sargon Erdem, "Buhur", *DİA*, İstanbul 1992, c.IV, s. 383.

⁴⁶⁶ Erdem, a.g.m., s. 383.

ateşe atardı. Bu tütsü şeklinde olan ateş kurbanı eski ilkel müşriklerden Yahudilere geçmiş olup buhur yakmaya en çok önem veren din Yahudiliktir. Çünkü buhurun ne zaman ve nasıl yakılacağı Tevrat'ta bildirilmiştir. Çok Tanrılı dinlerdeki gibi buhurun tanrının öfkesini yatıştıracağına inanılıyordu. Yahudilikten de Hristiyanlara geçmiş olan buhur yakma işlemi duaların tanrıya yükselişini temsil etmektedir. Bu sebepten çocukların eline verilen asma buhurdanlar kilisenin içinde dolaştırılır.⁴⁶⁷ Ayrıca Katolik ve Ortodoks kiliselerinde özel hazırlanmış tütsü yakılan buhurdanlar mevcuttur.⁴⁶⁸ İslam'da ise ibadet amaçlı buhur yakma yoktur. Fakat Peygamberimiz mescidin güzel kokması için bazen buhur yaktırmıştır.⁴⁶⁹

Başlıca tütsü maddeleri öd ağacı, sandal ağacı, ladin, günlük, şeker kamışı, tarcın vb. maddelerdir.⁴⁷⁰ Farklı havas kitaplarında yıldızların tütsülerini gösteren listeler hazırlanmıştır. Güneş için günlük, Jüpiter için ise öd ağacı kullanılmaktadır. Ayrıca öd ağacı ve günlük cinleri davet için de kullanılmaktadır. Tütsü yakmanın esas esprisi Tanrıların dikkatini çekmek ve cinleri harekete geçirmektir.⁴⁷¹

a. Dua Örnekleri

Bu bölümde çocuğu hastalıklardan korumak ve işyerinin müşteri ile dolup taşmasını sağlamak için yapılan iki dua örneğine yer verdik. Tütsünün yapılmasının nedenlerinden biri ve en önemlisi kötü cinleri, insandan ve mekandan uzaklaştırmak istemektir. Tütsülenen nesne çocuğun üzerinde olursa o çocuk hasta olmaz, tütsülenen nesne ticaret yapılan yerde bulundurulursa o mekan müşteri ile dolar taşar ve cinler onlardan uzak durur düşüncesinin dualarda yer aldığı göze çarpmaktadır.

1) Çocukları Hastalıklardan Korumak İçin Dua

“Aşağıdaki vefk, temiz bir kâğıda misk, safran ve gülsuyu karışımı bir mürekkep ile yazılır ve günlük ile tütsülenir de çocukların üzerinde taşınması sağlanırsa, her türlü hastalıktan ve kötülükten –biiznillahteala- muhafaza olunur.”⁴⁷²

⁴⁶⁷ Erdem, *a.g.m.*, s.383.

⁴⁶⁸ İnan, *a.g.e.*, DİBY, s.64.

⁴⁶⁹ Erdem, *a.g.m.*, s.383.

⁴⁷⁰ Erdem, *a.g.m.*, s. 383.

⁴⁷¹ Uygun, *Kenz*, s.66.

⁴⁷² Pamuk, *a.g.e.* s.45.

٣	٩	٢
٣	٥	٧
٨	١	٦

Resim 20 Sayı Vefki (Arapça)

Değerlendirme

Vefk ile yapılan dualar kısmında bu duayı vefk açısından değerlendirmiştik. Şimdi ise tütsü açısından değerlendireceğiz. Görülüyor ki dua adı verilen bu büyüsel uygulamalarda birden fazla büyüsel obje bulunmaktadır.

Tütsünün büyüsel faaliyetlerde hangi amaçlar için kullanıldığını buhur bahsinde açıkladık. Bu duada temiz bir kağıt'a misk, safran ve gülsuyu karışımı bir mürekkep ile yazılan vefk'in günlük ile tütsülenmesi istenmektedir. Yapılan tütsü ile çocuğa zarar verecek olan kötü ruhlar uzaklaştırılmak istenmiş ve güzel koku ile Tanrının hoşnutluğu kazanılmak istenmiştir. Tütsünün şifa için yapılan yaygın bir büyüsel faaliyet olduğu bilinmektedir. Cahil halkın çiçek hastalığını tütsü ile tedavi etmek istediği, kuduz olan kişiye tütsü yaptığı hatta lohusa kadının hastalığına al basması diyerek bu tür büyüsel tedavi yöntemleri aradığı bilinen bir gerçektir.⁴⁷³ Ayrıca bu büyüde tütsü olarak “günlük”ün kullanılması Güneş Tanrısının dikkatinin çekilmek istendiğini göstermektedir.

2) Ticarete bereket için Dua

Kim Cuma günü:

كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا*

Ayetini aşağıdaki vefk ile beraber yazar da öd ağacı ve cavi ile buhurlar ve onu ticaret yapılan yere asarsa Allah'ın izni ile o yer müşteri ile dolup taşar.⁴⁷⁴

⁴⁷³ İnan, a.g.e. DİBY, s. 64.

* “Zekerıyya (A.S), onun yanına mihraba her girişinde, onun yanında bir rızık bulurdu”, Al-i İmran, 3/37.

⁴⁷⁴ Pamuk, a.g.e., s. 94-95.

۱۰۰	۱	۷	۲۰۰
۲۰۰	۱۰۰	۱	۷
۷	۲۰۰	۱۰۰	۱
۱	۷	۲۰۰	۱۰۰

Resim 21 Sayı Vefki (Arapça)

Değerlendirme

Ticareti bereketlendirmek için yapılan bu duada yazılan ayet ve vefkin öd ve cavi ile buhurlanması istenmektedir.

Öd ağacı ve günlük daha çok cinleri davette kullanılmaktadır. Ayrıca bu tür bitkiler vasıtasıyla ilgili gezegenin ve günün hadiminin hoşnutluğu kazanılmaya çalışılmaktadır.⁴⁷⁵

E. İÇERİSİNDE BİTKİNİN KULLANILDIĞI BÜYÜSEL DUALAR

1. Bitkiler

Gizemli bitkiler şifa verici güce sahiptir, koku ve renkleriyle de insanların ilgisini çekerler ve metafizik âlemle ilgi kurarlar.⁴⁷⁶ Nitekim büyülu işlemlerde ve dualarda doğru bitkiler kullanılırsa tanrıların dikkati celbedilir.⁴⁷⁷

Eski Mezopotamya’da yapılan yemin merasimlerinde özel ayinlerle toplanan bitkiler bulunurdu. Mezopotamyalılar bitkileri erkek ve kadın olarak ikiye ayırmış ve büyü ayinlerinde kullanmıştır. Büyüsel işlemlerde yakılan tütsülerden olan “günlük”ün, bazen erkek günlük olarak nitelendirilmesi bunun bir göstergesidir.⁴⁷⁸ Cinlere karşı büyülu etkisi olduğuna inanılan keten ise Yunan ve Roma medeniyetlerinde kullanılırdı. Yine sarımsağın bütün Akdeniz ülkelerinde büyülu gücü ile saygı gördüğü bilinmektedir. Hindistan da büyük ilgi gören fesleğen ise evlerin avlusunda yetiştirilir ve ibadetlerde kullanılır. Lotus çiçeğinin de Hindu ve Budistler arasında kutsal olarak görüldüğü bilinmektedir.⁴⁷⁹

⁴⁷⁵ Uygun, *Kenz*, s. 65.

⁴⁷⁶ Sarıkçıoğlu, *a.g.e.*, s.60.

⁴⁷⁷ Zbinden, 1994, s. 126.

⁴⁷⁸ Uygun, *Kenz*, s. 63.

⁴⁷⁹ Sarıkçıoğlu, *a.g.e.*, s.60.

Hristiyanlıkta da kutsal bitkilerin gücüne inanılmıştır. Güzel kokulu bitkiler ayinlerde kullanılır ve bazı bitkilerin de yangına ve yıldırıma karşı koruduğuna inanılır.⁴⁸⁰ Öyle anlaşıyor ki eski kavimlerde güzel kokulu bitkilerin Tanrıların hoşuna gideceğine ve onların hoşnutluğunu kazanacağına inanılarak bu bitkiler ibadetlerde kullanılmıştır.⁴⁸¹

Gül özellikle mutasavvıflar arasında tanrısal güzelliğin bir sembolü olarak görülmüş, Peygamber gülü öpmüş ve gözüne sürmüştür. Hatta efsaneye göre Miraç gecesi peygamberin damlayan teri gül olarak yere düşmüştür.⁴⁸² Anadolu'nun bazı bölgelerinde gül⁴⁸³ ve gül suyunun Hz. Peygamberin terinden yaratıldığı inancı vardır bu düşünce ile kandil gecelerinde camilerde gül suyu dağıtılmaktadır.⁴⁸⁴ Gül gibi gül suyunun da önemli ve şifa verici bir özelliği olduğundan bahsedilmektedir. Kitaplarında gül ve gül suyuna yer veren İbn Sînâ ve İbn Baytar'a göre gül hoş kokusundan dolayı ruhları rahatlatır kalbin sakin atmasını sağlar ve hafızayı güçlendirir. Ayrıca serinletici etkisi ile de ateşi düşürür.⁴⁸⁵ Öte yandan gül yağının sakinleştirici, antidepresan ve kuvvet veren özelliğinin olduğu ve sinirsel tansiyon, uykusuzluk gibi stres kaynaklı rahatsızlıklarda da kullanıldığı bilinmektedir.⁴⁸⁶

Alternatif tıpta misk ve safran karışımının şifa olarak kullanıldığı, özellikle bu karışımın buruna çekilmesiyle baş ağrısını geçirdiği ve zihni açtığı ifade edilmektedir. Ayrıca büyüsel faaliyetlerde safranın tercih edilme sebeplerinden biride sarı renkte olmasıdır. Safran eski Yunan, Mısır ve Roma medeniyetlerinde bilinen ve kullanılan bir bitkidir.⁴⁸⁷ Ana yurdu Asya denizindeki adalar olan günlük ise sinir sistemini yatıştıran ve duygusal iniş çıkışlara iyi gelen bir özelliğe sahiptir.⁴⁸⁸ Maraş ve çevresinde nazara karşı kullanılan üzerlik otunun da nazar değmesine karşı kullanıldığı bilinmektedir.⁴⁸⁹

Ele aldığımız dua kitaplarında verilen büyüsel faaliyetler de gül suyu, günlük, safran (zafiran), öd, cavi ve misk'in kullanıldığını görmekteyiz. Kullanılan bu bitkilerin

⁴⁸⁰ Sarıkçıoğlu, a.g.e., s.60.

⁴⁸¹ Uygun, *Kenz*, s.63.

⁴⁸² Sarıkçıoğlu, a.g.e., s.61.

⁴⁸³ Hamza Karaoğlu, "Kahramanmaraş ve Çevresinde Yaşayan Halk İnanışları", *Kahramanmaraş Sempozyumu 6-8 Mayıs*, Kahramanmaraş 2004, s. 1005.

⁴⁸⁴ Çeltikçi, "Anamas Yöresi Halk İnançlarında Temizlik Kavramı", s.31

⁴⁸⁵ Uygun, *Kenz*, s. 307.

⁴⁸⁶ Nimet Özata, *Fitoterapi ve Aromaterapi*, Doğan Egmont Yayıncılık, İstanbul 2009, s. 134.

⁴⁸⁷ Uygun, *Kenz*, s. 307.

⁴⁸⁸ Özata, a.g.e., s.133.

⁴⁸⁹ Karaoğlu, a.g.m., s. 1012.

güzel kokulu olduğu dikkati çekmektedir. Güzel kokunun eski kavimlerde tanrıların hoşnutluğunu kazanmak için kullanıldığını daha önceden belirtmiştik. Bu durumun büyüsel bir faaliyet olarak günümüze kadar farklı formatlarda geldiği görülmektedir.

a. Dua Örnekleri

Bitkilerin yer aldığı dua örneklerinde genel olarak misk, zafiran (safran), gül suyu, günlük, öd, cavi gibi bitkiler ve bitki suları kullanılmaktadır. Duada verilen ayet ya da vefk bu bitkilerle yazılmakta ve tütsülenmektedir. Bu tür uygulamalarda güzel kokulu bitkilerin kullanılmasının nedeni eski çağlardan kalan bir anlayış olarak, sıkıntısını gidermesi için güzel kokularla tanrıların dikkatini çekmek ve dileğini ona kabul ettirmek düşüncesidir.

1) Genel Hacetler için Dua

“Eğer ki bir kimsede behcet hastalığı olsa tıbben de fayda bulmasa cenabı mevla’ya samimi bir yaklaşımla Kur’an-ı Kerim’in Neml Suresi 60. ayet olan:

أَمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ مَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُنْبِتُوا
شَجَرَهَا أَلَيْهَ
مَعَ اللَّهِ بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ*

Ayeti celileyi misk ve zafiranla yapılmış boya ile yazıp her gün, günü gününe hem içip hem de gözünü o su ile pansuman yapar ise, Mevla ol kimseye acilen şifa verir inşallah. Defalarca denenmiştir. Kuşku duymadan sizde deneyiniz.”⁴⁹⁰

Değerlendirme

Behcet hastalığının tedavisi için yapılmış olan bu duada Neml Suresi 60 ayetin misk ve zafiran ile yazılması istenmektedir. Dilimize Arapçadan geçmiş olan misk Asya’nın yüksek dağlarında yaşayan bir tür erkek geyiğin karın derisi altında ki bezden çıkarılan güzel kokulu, bir o kadarda kuvvetli yağlı bir salgıdır. Safran adı ile de bilinen zafiran ise yaprakları yeşil çiçeği mor, koku verici bir bitkidir.⁴⁹¹ Özellikle güzel kokulara sahip olan bu iki bitkinin bu duada kullanılması eski dönemlerden kalma bir

* “Yahut gökleri ve yeri yaratan ve size gökten yağmur indirip, onunla, ağaçlarını sizin yetiştiremeyeceğiniz gönül alıcı güzel bahçeler meydana getiren mi? Allah ile birlikte başka ilâh mı var? Hayır, onlar (Allah’a) eş tutan bir kavimdir.”, Neml, 27/ 60.

⁴⁹⁰ Varlı, a.g.e, s. 135.

⁴⁹¹ <http://www.acilservis.pro/misk-ve-zaferan-nedir>, 24.01.2018.

adet olan güzel kokular ile Tanrıların dikkatini çekmek isteme, istek ve dileklerin kabulünü kolaylaştırma düşüncesinin bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca özellikle Neml Suresi 60. ayetin tercih edilmesinin sebebi olarak bu ayette “behcetün” kelimesinin geçmesi gösterilebilir. Hastalığın behcet hastalığı olması ayette de “güzel olan” anlamına gelen “behcetün” gelmesinin bulunması bu ayetin tercih edilmesi için önemli bir ayrıntı olarak görülmektedir.

2) Unutkanlık için Dua

Bu ayeti celileyi misk ve zafiran ile yaza, bu duayı akşam ısla, sabah aç karnına kimse ile konuşmadan iç. Eğer 100 kitap okusa aklında kalır. Asla unutmaz. O dua budur:⁴⁹²

وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا (۲) وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا (۳)*
وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوَعَّدُونَ (۲۲)*
وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ (۲۷)*

Değerlendirme

Unutkanlık için yapılan bu duada Talak Suresi 2-3, Zariyat Suresi 22, Âl-i İmrân 27. ayetlerin misk ve zafiran ile yazılıp akşamdan ıslanması ve sabah aç karna içilmesi istenmiştir. Bu ayetler bir nevi ilaç gibi düşünülerek içen kişiye anında tesir edeceği ve sıkıntısı her ne ise şifa bulacağı ifade edilmiştir. 100 kitap okusa aklında kalır ifadesi de tamamen abartı, hatta gerçek dışı bir ifade olarak dikkatten kaçmamaktadır.

Öncelikle ayetlerin anlamının rızık ile ilgili olduğunu, unutkanlık ile ilgili bir anlam ifade etmediğini görmekteyiz. Kaldı ki ayetlerin anlamı unutkanlık ifade eden sözlerden oluşsa bile, Kur'an'ın hiçbir yerinde ve hadislerde ayetlerin bu şekilde suya ıslayıp içildiği veya buna benzer farklı muamelelere uğradığı ile ilgili bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu uygulama ayetlerin gönderiliş amacına uymamaktadır.

⁴⁹² Varlı, a.g.e, s. 82.

* “Kim Allah’tan korkarsa, Allah ona bir çıkış yolu ihsan eder. Onu beklemediği yerden rızıklandırır. Kim Allaha tevekkül ederse o, ona yeter. Şüphesiz Allah, emrini yerine getirendir. Allah her şeye bir ölçü koymuştur.”, Talak, 65/2-3.

* “Gökte rızıkınız ve size vaad olunan şeyler vardır.”, Zariyat, 51/ 22.

* “Diriden ölüyü çıkarırsın. Dilediğine hesapsız rızık verirsin.” Âl-i İmrân, 3/27.

Ayetlerin yazılmasında misk ve zafıran kullanılmıştır. Bu iki bitkinin güzel kokulu bitkiler olduğunu biliyoruz. Eski dönemlerde iyi niyet ile yapılan büyülerde güzel kokulu bitkilerin kullanılmasının asıl nedeninin iyi ruhların ve Tanrıların dikkatinin çekilerek onlara birtakım isteklerde bulunmak olduğunu daha önceki bölümde ifade etmiştik. Kullanılan malzemeye ve duanın içeriğine baktığımızda eski politeist dinlerden kalma uygulamaların olduğu gözden kaçmamaktadır.

3) Zekanın Kuvvetlenmesi için Dua

Her kim ki sabahları nohut kadar beyaz günlük yerse ve arkasından da bu ayeti celileyi okumaya devam ederse cenabı Mevla ol kimseden hem unutkanlığı kaldırır ve hem de zekayı kuvvetlendirir. Ol ayeti celile budur:

يَا زَكِيَّ طَاهِرِينَ نَجِّنَا مِنْ كُلِّ آفَةٍ بِقُدْسِكَ يَا كَرِيمَ يَا قُدُّوسَ

“Ya zekiyyuttahirineneccinamin külli afetin bikudsike ya kerim ya kuddüs.”⁴⁹³

Değerlendirme

Yukarıda zekayı kuvvetlendirmek için yapılacak olan uygulamada ayet olarak verilen Arapça metnin, ayet olmadığını “bizi afetlerden kurtar ya Kuddüs, ya Kerim” anlamında bir dua olduğunu görüyoruz.

Duada gecen ve her gün nohut tanesi kadar yenmesi istenen günlük Hindistan, Kuzey Afrika ve Orta Doğuda yetişen, 20 metreye kadar uzayabilen her mevsim yeşil olan odunsu bir bitkidir. Sakız olarak da kullanılan bu bitkinin çeşitli türleri vardır.⁴⁹⁴ Ülkemizde daha çok Fethiye ve Muğla taraflarında yetiştirilir. Günlük genel olarak güzel koku vermesi nedeniyle tütsü olarak kullanılır. Büyüsel içerik taşıyan birçok kitapta yerini almıştır. Odunsu gövdesinden sızan reçinesi damlaların kurutulması ile elde edilen günlük tütsü ve sakız olarak kullanılabildiği gibi bitkisel karışımlar ve parfümeri endüstrisinde de kullanılır. Tütsü olarak kullanılan günlük direk ateş üzerinde veya ateş üzerine koyulan bir kabın içerisinde yakılabilmektedir.⁴⁹⁵

⁴⁹³ Varlı, a.g.e, s. 135.

⁴⁹⁴ www.sadehayat.com/tabiati-eczanesi-günlük-sakizi/ 13.09.2018.

⁴⁹⁵ http://www.ucuzcular.com.tr/Gunluk-Frankincense,PR-271.html, 24.01.2018.

Günlük tütsüsü birçok kültürde önemli bir yere sahip olmakla birlikte meditasyonunda ve şifa için kullanıldığı bilinmektedir.⁴⁹⁶ Ayrıca eski Türklerden kalan bir adet olarak cenaze üzerinde günlük tüttürme âdeti bazı bölgelerde hala devam etmektedir. Günlük tüttürme işleminin cenazenin güzel kokması ve öbür dünyada da yerinin güzel olması için yapılan bir işlem olduğu bilinmektedir.⁴⁹⁷ Günümüzde de bazı dualara yerleşmiş olan günlük tüttürmenin eski Türklerden kalan ve kötü varlıkları uzaklaştırmak için yapılan büyüsel bir adet olduğunu düşünmekteyiz.

Bu ve buna benzer dualar insanın çok emek harcamadan büyük kazanç sağlaması düşünülerek hazırlanmıştır. Bu tür dualara rağbet edilmesinin bir sebebi de hazırcı ve kesin çözüm içermesidir. Halbuki Kur'an'ın anlayışı bu düşüncenin tam tersidir. Necm Suresi 39. ayette “insan için ancak çalıştığı vardır” ifadesi yer almaktadır. İnsan, kendisi veya başkası için bir fayda elde etmek istiyorsa emek ve gayretini ortaya koyması gerekecektir. İslam'ın öğretisinde en önemli şey önce çalışma, gayret ve tedbir, daha sonra ise tevekküldür.

4) Çocukları hastalıklardan korumak için Dua

“Aşağıdaki hatem, temiz bir kağıda misk, safran ve gülsuyu karışımı bir mürekkep ile yazılır ve günlük ile tütsülenir de çocukların üzerinde taşınması sağlanırsa, her türlü hastalıktan ve kötülükten –biiznillahteala- muhafaza olunur.”⁴⁹⁸

۳	۹	۲
۳	۵	۷
۸	۱	۶

Resim 22 Sayı Vefki (Arapça)

Değerlendirme

Çocukları hastalıklardan koruyacağına inanılan bu vefk ile ilgili değerlendirmeyi daha önce ki bölümde ele almıştık.

Hazırlanan bu vefkin misk, safran ve gül suyu karışımı bir mürekkep ile yazılarak günlük ile tütsülenmesi istenmektedir. Güzel kokulu bitkilerden elde edilen

⁴⁹⁶ <http://hthayat.haberturk.com/saglik/organik/haber/1031939-tutsu-yapilabilecek-otlar>, 24.01.2018.

⁴⁹⁷ Artun, a.g.m., s. 18

⁴⁹⁸ Pamuk, a.g.e. s.45.

mürekkep ile yazılıp, güzel kokulu bir bitki olan günlük ile de tütsülenmesi, kötü cinlerin uzaklaştırılarak iyi ruhların yardımının istenmesi düşüncesinden kaynaklandığı kanaatindeyiz.

5) Evde bereket için Dua

Er-rahmeh kitabının müellifi diyor ki: “ben bereket hususunda aşağıdaki terkihi uyguladım. Tecrübe ettim, faydasını mülahaza ettim: Yedi adet buğday tanesi üzerine 997 defa ‘ya Fettah, ya Rezzak’ esması okunur. Daha sonra bu buğday tanelerini evinde bulundurursun. Allah’ın izni ile göreceksin ki rızka boğulacaksın. Bu sırrı kimseye söyleme. Gelen rızkı da sakın günah işlemek hususunda kullanma. Yoksa helak olursun.”⁴⁹⁹

Değerlendirme

Buğday, arpa, pirinç, bulgur, mercimek ve nohut gibi kuru bakliyatlar, Anadolu da bolluk ve bereketin simgesi olarak bilinmektedir. Bunlar taneli yapıları ile tohumu andırırlar, tohum ise toprakta yetişecek olan bitkinin hammaddesidir. Bu tohum yeşerip bitki olarak topraktan çıkarken onlarca yeni tohumu da beraberinde doğurur ve böylece tek bir tohumdan çoğalan bu bitkiler bolluk ve bereketin sembolü olarak bilinerek Anadolu’da yapılan pek çok bereket ritüelinin de vazgeçilmez unsuru olarak kullanılmıştır. Ayrıca bu bitkilerin evde bulundurulması ile de o eve bereket geleceğine inanılmaktadır.⁵⁰⁰

6) Ticarete bereket için Dua

Kim Cuma günü:

كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا⁵⁰¹

Ayetini aşağıdaki vefk ile beraber yazar da öd ağacı ve cavi ile buhurlar ve onu ticaret yapılan yere asarsa Allah’ın izni ile müşteri ile dolup taşar: (menbau usulil hıkmeh, 69)⁵⁰²

⁴⁹⁹ Pamuk, a.g.e., s. 87.

⁵⁰⁰ Okuşluk Şenesen, a.g.m., s.217.

⁵⁰¹ “Zekerıyya (A.S), onun yanına mihraba her girişinde, onun yanında bir rızık bulurdu”, Al-i İmran, 3/37.

⁵⁰² Pamuk, a.g.e., s. 94-95.

100	1	7	200
200	100	1	7
7	200	100	1
1	7	200	100

Resim 23 Sayı Vefki (Arapça)

Değerlendirme

Yukarıda verilen vefk'te sağdan sola ve yukardan aşağıya kareler içerisinde ki sayıların toplam değeri 308'dir. 308 rakamı ebced hesabına göre Rezzak isminin değeridir. Rezzak isminin zikir adedi 308, zikir saati Zühre, zikir günü ise Cumadır.⁵⁰³

Çin, Keşmir ve Hindistan'da yetiştirilen öd ağacı, tütüsü ve esans (koku) olarak kullanılan bir bitkidir. Toprak altında ne kadar uzun zaman kalırsa değeri o kadar yüksektir. Son derece zahmetli bir uğraş sonucunda yağı elde edilen öd ağacı dünyaca ünlü parfüm markaları tarafından parfüm yapımında kullanılmaktadır.⁵⁰⁴Cavi (asilbent, benzoin sakızı) Endonezya ve Hindistan en çok bulunduğu ülkelerdir. Tütüsü imalatında hammadde, parfüm yapımında ise koku dengeleyici olarak kullanılmaktadır.⁵⁰⁵ Öd ağacı ve cavi güzel kokulu bitkilerdir. Güzel kokularla, iş yerine vefkin ve ayetin asılmasının istenmesi iyi ruhların ilgisini çekmek suretiyle alışverişi hızlandırmak düşüncesinden kaynaklanmaktadır diyebiliriz.

Kaynağının *Usulül Hikme* olarak verildiği bu duada baştan sona büyüsel unsurların olduğunu görmekteyiz. Gerek vefk gerekse tütüsülerle yapılması istenen duada eski politeist düşünceye sahip kavimlerin tanrılarının ilgisini çekmek için yaptıkları uygulamaları açık ve net olarak görmekteyiz.

⁵⁰³ <https://www.nukteler.com/> 13.09.2018.

⁵⁰⁴ www.bitkicenter.com/od-agaci-ud-hindi-ozellikleri/13.09.2018.

⁵⁰⁵ www.bitkicenter.com/benzoin-sakizi/13.09.2018.

A. F. HALK ARASINDA İSİMLERİ İLE MEŞHUR OLMUŞ DİĞER BAZI DUALAR

1. Sürhubat Duası

Bu dua düşük yapıp çocuk zayı eden hamile kadınlar için yazarak veya okuyarak kullanılır.

Bismillâhirrahmânirrahim

Bismillâhil'azimi ve billâhilkerimüskün ya Sürhubad. Ve bi hakkı Adem safiyyullah hürmeti için üskün ya sürhubad. Ve bi hakkı Nur neciyullah hürmeti için üskün uhruc ya Sürhubad (...) felekin hasenatin felekin hasemetin şerberasiyyen şerberasiyyen şerberasiyyen behhuzeten behhuzeten behhuzeten mülhakan mülhakan mülhakan ve lutfen ve lutfen ve lutfen bihi bihi bihi üskün üskün üskün ya sürhubad (...) ve Mumammed Mustafa Sallallahu Aleyhi ve Sellem perilerinden isen uhruc ya Sürhubad. Ve seyid Ahmed Kebir perilerinden isen uhruc ya sürhubad (...) pınar başında ve ayağında ve ağaçlar dibinde ve sular kenarında ve yol caddesinde ve değirmen yerinde ve bu dünyada olan devlerinden ve perilerinden isen üskün uhruc ya sürhubad (...). Eğer bir dahi vazgel uyruk incitmeyesin. Eğer bir dahi tutarsın yetmiş iki milletin ahı seni bitürsün üskün uhruc ya sürhubad.⁵⁰⁶

Değerlendirme

Surhubat olarak isimlendirilen bu duanın düşük yapan hamile kadınlar için okunması istenmektedir. Öncelikle surhubat kelimesinin anlamı hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadık. Muhtemelen bu kelimenin bir cin veya evliyaya hitaben söylendiği düşünülebilir. Yine duada surhubat olarak ifadelendirilen varlığa “uskun, uhruc” anlamı “sakinleş, çık-git” denilmekte ve bunu söylerken de bütün mukaddes olarak görülen varlıkların ismi sayılmakta örneğin “Âdem safiyyullah hürmetine sakınleş ya surhubat, lütfen ya surhubat, Muhammed Mustafa (s.a.v.) perilerinden isen çık git ya surhubat.” gibi sözlerle peri olarak da ifadelendirilen o varlığın bulunduğu yeri terk etmesi istenmektedir.

⁵⁰⁶ Varlı, a.g.e, s.85-86.

Kuzey Fas'ta cinlerin sebep olduğu hastalıklar "tütsü büyü"de denen yazılı bir büyü ile tedavi edilmekte olup, bu büyüde yer olan ifadelerle surhubat duasındaki ifadeler arasında anlam açısından benzerlik bulunmaktadır. Bu yazı şöyledir:

"Haza Şemharuş, haza huva ulad bel leh-mar. Haza huvel-vesves uhruç, ya haza, huvel vasvas."

Anlamı: "ey bel lahmar oğlu şemharuş, ey yoldan çıkarıcı çık! Ey yoldan çıkarıcı."

Görüldüğü gibi burada da cinin ismi söylenerek onun bulunduğu yeri terk etmesi istenmiştir.

Baş ağrısı için yapılan bir başka duada ise şu sözler kullanılmıştır.

"Ey baş ağrısı Allah'ın gücü ve kuvvetiyle ve Anuş, Fariuş, yerbuş, aniş'un, terş'un ve teriş'un zoruyla sakın ol! Ey ağrı, benim yazımın taşıyıcısını bırak! Uzak dur! Önümdeki yazının taşıyıcısını terk et!"

İslam'dan önceki Türk boylarında çok çeşitli muska ve tılsımlar bela ve musibetlerden korunmak için yazılmış ayrıca bunlara 'çık git duası' ve 'sürhubat duaları'da denmiştir.⁵⁰⁷

Surhubat duasının düşük yapan kadınlar için okunması muhtemelen bir cinin içine girmiş olup çocuğun düşmesine sebep oluyor düşüncesine dayanmaktadır. Sakin ol, çık git diyerek o cinin hastanın içinden çıkıp uzaklaşması istenmekte ve böylelikle kadının bir daha düşük yapmayacağı düşünülmektedir.

2. Kuduriyye Duası

"İş bu dua her türlü hacet ve niyetler için kullanılır.

Bismillâhirrahmânirrahim^

Allahüme ya alimü ya azimü ya rahmanü ya Rahimü ya Kuddusu ente rabbi ve imike hasbi teni merabbü rabbi ve ni'mel hasbü hasbi hensuru men teşäü ve inneke entel azizürrahimi.

Ya kudduru ya kudduru ve es'elükül'azameti fil'barekâtı fil'harekatı vessekanati vekelimati vel firâdâtı vel'hatarati minneşşekün kâna vezzuni vel evhami veziizillti

⁵⁰⁷ Uygun, a.g.e., s.160.

züzalên şediden. Ya kudduru ya kudduru ya kudduru ve iz yekulül münafikune vellezine fi kulu bihim meradun ma vaadenellahu resuluhu illa gururken, ya kudduru ya kudduru ya kudduru veftah lena feinneke hayrulfatihine vağfir lane feinneke hayrulğariine.”⁵⁰⁸

Değerlendirme

Kuduriye duası olarak bilinen, dua kitaplarında ve internette rahatlıkla bulabileceğimiz bu dua, içerisinde Allahın isimlerinin de yer aldığı uzunca bir duadır. (Duanın sadece bir kısmını tezimize aldık. Dua hakkında gerekli bilgileri verebilmek için aldığımız kısmın yeterli olacağı görüşündeyiz) Sık olarak kullanılan ‘ya Kuddur’ ifadesinin ne anlama geldiğini tam olarak anlayamamakla beraber Allah’ın isimlerindenmiş gibi bir görüntü verilmiştir. Fakat ‘ya Kuddur’ olarak ifadelendirilen bir Esmâ’ül Hüsnaya rastlanmamaktadır. Her türlü derde deva gibi sunulan kuduriye duası her türlü hacet ve niyet için okunabilmekte ve bütün dertlere derman olabileceği ifadelendirilmektedir. Kur’an’a ve Hz. Peygamberin hayatına baktığımızda ise her derde derman olan bir duaya rastlanmamaktadır. Bu tür her derde derman gibi gösterilen dua formülleri, duanın asıl amacı olan Allah’a ibadet etmek gibi saf ve temiz niyeti yok edebilmekte ve duayı bir alış-veriş formatına sokabilmektedir. İnsanlar anlamını bilmeseler de bu tür dualarla dileklerinin kabul olacağı ve asla geri çevrilmeyeceği düşüncesi ile büyük beklenti içerisinde girebilmektedirler.

3. Mübarek Kadeh Duası

Bu mübarek kadeh duası içki müptelası olan kişinin bardağına su koyup üzerine yedi kez okuyarak o kişiye üç kez tekrar ederek içirilir ise o kimseden o hastalık uzaklaşmış olur.

Bismillâhirrahmânirrahim

Bismillâhi billâhi ve bismihi, müstedararül âhireti vel ûlâ lâ gayete lehu velâ müteha lehu mafissemâvâtil ulâ errahmanu alel arşisteva.Allahu azîmü,lâlâi daimünna mani Kahriûla,dairrahmani atilün birizkîhi ma’rulün bilutfîhi adilun fi hükmihi âlimün fi halkini...Lâ ilâhe illallâhü Muhammedün Redu nefsi ve feari ve beşri ve dini ve dünyaya ve ahi ve mali ve zürriyeti min şerri külli zî şerrin yüzini eünizinnefsi min cemi

⁵⁰⁸ Varlı, a.g.e, s.87-88.

ma razekanı rabbi minnî,minellahi bi ihsanihi ve ehibbai ve ihyani minel mü'minine vel mü'minati billahil aliyyil azimi ve tekabbel kitabın en kallehullahu azze ve celle ve nakale resule sallahullahu azze ve celle evtekabbel bürhanü azherehullahu azze ve celle ve bih (...).⁵⁰⁹

Değerlendirme

Mübarek kadeh duası olarak bilinen ve içki mübtelası bir kişi için okunursa o kişinin içkiden vazgeçeceği ifade edilen bu duada yine hayatın kanunlarına meydan okurcasına bir iddia da bulunulmuştur. Şöyle ki içkinin insan vücudunda bağımlılık yaptığı, onu kullanmaya başlayan kişilerde bu bağımlılığın giderek fazlalaştığı bilinen bir gerçektir. İçki içmeyi alışkanlık haline getirmiş olan bir kimse için bu alışkanlıktan bir anda vazgeçmesi zor fakat imkânsız değildir. Nitekim içki yasağı geldiği zaman sahabelerin ellerindeki içkileri dökerek içkiden vazgeçtikleri rivayetlerde yer almaktadır. Lakin bu güçlü iradeyi gerektiren bir iştir. Bir insanın içkiyi bırakmaya karar vererek, büyük bir irade ile bu kararının arkasında durarak, Allah'tan da bu konuda kendisine yardım etmesini isteyerek bunu başarabilmesi mümkünse de, bu tür duaları okuyarak ve içki içen kişinin bardağına üfleterek o kişinin içkiden vazgeçmesini beklemek mümkün değildir. Burada kişinin cüz-i iradesi ile yapabileceği bir davranış söz konusudur ki isterse içki içmeye devam eder, isterse de iradesini kullanarak içkiden vazgeçer bu konuda herhangi bir duanın okunup üflenerek insanın iradesi üzerinde tesir bırakacağını ve onun davranışını değiştireceğini söylemek düşündürücüdür.

4. Şerh ile Beraber Kuduriye ve Kadeh Duaları

Her kim bu duayı ayın ilk günlerinde sıdk'ı hulus ve i'tikadi tam ile her ne muradı için okursa muradı hâsıl ola, ve dahi bir kimseyi kendine âşık etmek dilese, Cuma günü salâ vaktinde kıbleye karşı taharet ve gusûl abdestiyle iki veya dört kere okusa kimin niyetine olursa olsun o saat muhabbet ede ve kendini gayb ede ve dahi hanım erkeğini sevse veya erkek hanımını sevse bu duayı tatlı taam üzerine on kere okuyup mahbubuna verse Yusuf ile Züleyha gibi muhabbet eder.Ve dahi hanım sürme üzerine okuyup gözüne çekerse, her kim görse can'u dilden âşık ola.Ve dahi bu duayı uzak yerden bir ademi ister isen bir akarsu kenarından kırk bir kere okusa,o murat eylediği kimse acele gelir.Ve dahi bir mum üzerine okuyup bir halvet mahalde o kim

⁵⁰⁹ Varlı, a.g.e., s.88-89.

senin yerine yaksa ateşi gibi yana ve yalı yaprağı veya defne yaprağı üzerine okusa, halvet yerde ateşe atsa hemen o saatte divane ola. Ve dahi bir hanım veya bir erkek talihi ve bahtı bağlı olsa, bu duayı yanında götüre bahtı açıla, cümle muradına nail ola. Ve dahi bu dua kimin üzerinde bulunsa cümle muradı hâsıl ola.⁵¹⁰

Değerlendirme

Yukarıda izahını yaptığımız Kuduriye ve Kadeh dualarının ayın ilk günlerinde okunursa her muradın gerçekleşeceği, iki kişi tatlı bir yiyeceğin üzerine okuyup yerse Yusuf ile Züleyha gibi olacağı, sürme üzerine okunup göze çekilirse herkim o kişiyi görürse aşık olacağı, uzak yerdeki bir adamı seven kişi akarsu kenarında okursa o kişinin koşup geleceği, mum üzerine okunup halvet yerde yakılırsa sevdiğinin ateş gibi yanacağı vs. ifade edilmektedir. Adeta bin bir derde derman bir dua olarak ortaya konulan bu ve benzeri duaların ortak noktası hayatın gerçekleri ile örtüşmemesi ve okuyucularına çok vaatler vermesidir diyebiliriz. Nitekim Yüce Allah kullarını değişik şekillerde sınayacağını belirterek sabredenleri müjdelemiştir.⁵¹¹ Bin bir derde deva gibi gösterilen bu duada da diğer dualar gibi büyüsel unsurların olduğu görülmektedir.

5. Bereket-Karınca (Helal Kazanç) Duası

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
اللَّهُمَّ يَا رَبِّ جِبْرَائِيلَ وَمِيكَائِيلَ وَإِسْرَافِيلَ وَعِزْرَائِيلَ وَإِبْرَاهِيمَ
وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَمَنْزِلَ الْبَرَكَاتِ وَالتَّوْرَةَ وَالزَّبُورَ
وَالْإِنْجِيلَ وَالْفُرْقَانَ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ * لَا إِلَهَ
إِلَّا اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ الْمُبِينُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ صَادِقُ الْوَعْدِ الْأَمِينُ
* يَا رَبِّ يَا رَبِّ يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ * أَسْأَلُكَ
يَا رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ أَنْ يَرْزُقَنِي حَلَالًا طَيِّبًا بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ
* يَمْلِكُنَا * مَكْتَلِينَا * مِثْلِينَا * مَرْئُوش * كَبَرُئُوش *
شَادَانُوش * كَفْشَطَطُيُوش * قِطْمِير *
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

⁵¹⁰ Varlı, a.g.e., s.90.

⁵¹¹ Bakara Suresi 2/155.

Değerlendirme

Karınca duası ile ilgili değerlendirmeyi yapmadan önce Diyanet İşleri Başkanlığı din işleri yüksek kurulunun karınca duası ile ilgili fetvası şu şekildedir:

Halk arasında Hz. Süleyman (a.s.) döneminde yaşanan kuraklık sırasında bir karıncanın yağmur yağması amacıyla yaptığı dua olduğuna inanılan ve bu sebeple ‘‘karınca duası’’ denilen dua, güvenilir hadis kaynaklarında yer almamaktadır. Halk arasında yaygın olan bu duanın içeriği, esma-i hüsnâ’nın bir bölümü, Allah Teâlâ’ya yönelik bazı hitaplar ve bereket talebinden ibarettir. İçeriğinde dine aykırı bir yön bulunmayan söz konusu duayı okumakta sakınca olmamakla birlikte bu duanın Hz. Peygamberden (s.a.v.) rivayet edilen bir hadis olarak anlaşılması ve kazanç temin etmek maksadı ile okunması veya kullanılması dinen caiz değildir.”⁵¹²

Karınca duasında geçen Ashâb’ı Kehf isimleri (Yemliha, Mekselina, Mislina, Mernuş, Debernuş, Şazenuş, Kefeştadayuş, Gıtmir) Kur’an’ı Kerimde ve hadis kaynaklarında belirtilmemiştir. Bununla beraber tarih ve tefsir kitaplarında geniş bir yer verilen bu isimlerin daha çok Hristiyan kaynaklarından alındığı düşünülmektedir.⁵¹³ Kaynağı kesin olmayan bu isimlerin (kaynağı kesin olsa bile) Ashâb’ı Kehf isimleri diyerek birtakım dualar içerisine yerleştirip zikredilmesinin sanki duaların kabul olmasına vesile oluyormuş gibi gösterilmesi ne Kuran’ın ne de hadislerin dua yöntemine uymamaktadır. İnternet sitelerinde yer alan bazı videolarda ise Ashâb’ı Kehf isimlerinin sanki birçok derde derman gibi gösterilmesi, “*bu isimleri bir eşyanın üzerine yazarsan o eşya çalınmaz, bir evde bulunursa o eve hırsız girmez, bir gemide yazılı bulunursa o gemi batmaz*”⁵¹⁴ hiçbir sahîh kaynakta yer almayan bir dua yöntemidir

Bazı dualar başlığı altında yer verdiğimiz Surhubat, Kuduriye, Mübarek Kadeh ve Karınca duası ile ilgili bilgiler verdik fakat dua kitaplarında yer alan dualar bunlarla bitmiyor burada yer vermediğimiz fakat halk arasında Kenzü’l Arş, Cevirgel/Döngel, İsm-i Azam duası gibi dualarda meşhur olmuştur. Diyanet İşleri Başkanlığının Din İşleri Yüksek Kurulu fetva sitesinde, bu dualar ile ilgili, gerek Kur’an’ı Kerim de yer

⁵¹² <https://kurul.diyaret.gov.tr>. (18.03.2019).

⁵¹³ İsmet Ersöz, “Ashab’ı Kehf”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 1991, c.III, s.466.

⁵¹⁴ www.Bandicam.com, Ashab’ı Kehf isimleri ya da diğer adıyla s-300 füzesi gücünde levha, you tube, (04.09.2018).

alan dua örneklerinde gerekse Hz. Peygamberden (s.a.v.) nakledilen bu konudaki hadisler arasında bu isimlerde duaların yer almadığı belirtilmektedir.⁵¹⁵ Daha sonradan insanlar tarafından ortaya konulan ve zamanla meşhur olan bu tür duaların yüce Allah'ın insanlardan istediği gibi yalvara yakara ve içten⁵¹⁶ yapılması gereken duanın özünü bozduğu ve tamamen bir çıkar ilişkisine dönüştürülerek, duanın içerisinde ona güzellik katan samimi ruhu yok ettiği, hatta aradan Allah'ı çıkararak sıradan bir ritüele dönüştürdüğü kanaatindeyiz.

⁵¹⁵ <https://kurul.diyamet.gov.tr>. (19.03.2019).

⁵¹⁶ Araf Suresi 7/55.

SONUÇ

Duanın insan hayatında önemli bir yere sahip olması, insanların dua konusunda çeşitli yöntemler geliştirmesine neden olmuştur. İnsanlık tarihi ne kadar eski ise, duanın geçmişi ve dua ile ilgili ortaya koyulan teknikler de bir o kadar eskidir. Zaman zaman bu tekniklerde farklılıklar görölse de “duada ne yaparsam kabul olur” mantığı hiçbir dönemde değişmemiştir. Böyle bir mantık ile yazılan ve halkımızın sıklıkla başucu kitabı olarak kullandığı dua kitapların da dua ile iç içe geçmiş büyüsel unsurlara rastlamaktayız.

İslam dininde dua kulun Allah ile kurduğu bağ olarak değerlendirilir ve bu bağın daima canlı tutulması gerektiği ifade edilir. Nitekim Allah’ın kullarına dua ve ibadetleri ile değer vereceği bilinmektedir. Kuran’ı Kerimde duanın nasıl yapılması gerektiği belirtilmiş, hadislerde ise peygamberin duayı uygulama şekli bizzat ortaya konulmuştur. Geçmişten bugüne birçok dinde dua hep var olmuş fakat her din duayı kendi bakış açısı ile değerlendirmiştir.

Tabiat üstü bir güce sahip olduğuna inanılan bazı varlıkları kullanarak olağan üstü sonuçlar elde etmek isteyen insanlar avlanmaktan, yağmurun yağmasına kadar bütün işlerde büyüü kullanmak istemiş bu isteği sadece dünya ile sınırlı kalmamış ölülerine büyüsel işlemler uygulayarak öte alemi de yönetmeye çalışmıştır. Allah’ın yüceliği karşısında insanın acizliğini ortaya koyan dua zamanla ibadet formatından çıkarak büyü formatına girmiştir.

Ebced harfleri ile sayılar arasında gizli bir güç olduğuna inanılır. Her harf tanrıya veya semavi bir güce tekabül eder. Dolayısıyla harflerin sayı değerlerinin ve elde edilen ebced hesabının gizemli dünyadaki varlıklarla ilişki kurmaya yardım edeceğine inanılmıştır. Sayıların tabiatüstü bir güce sahip olduğuna inanılması yapılacak duada sayının önemini artırmıştır. Verilen sayıdan bir eksik veya fazla yapılan uygulamanın başarısız olacağı düşünülmektedir. Sayıların kullanıldığı dua örneklerinde verilen her sayının geçmiş dönemlerden kalan bir anlamının olduğunu ayrıca Allah’ın isimlerinin ebced değerlerinin de dualarda yer aldığını ve duanın bu sayı değeri üzerinden tekrar edilmesinin istendiğini görmekteyiz.

Kare, üçgen ve daire içerisine esma, ayet, dua ve kişisel isimlerin ebced hesabına göre yerleştirilmesi olan vefk de dualar içerisinde kullanılmıştır. İncelediğimiz dualarda hastalıklara şifa, sıkıntıdan kurtulma, malı hırsızdan koruma gibi çeşitli sebepler için vefkler hazırlanmış ve hazırlanan bu vefkler içerisine genel olarak istenen şeye uygun bir esma veya ayet seçilerek yerleştirilmiştir. Yapılan vefk'in korunulması istenen yere asılması, şifa bekleyen, sıkıntıdan kurtulmak isteyen kişinin bu vefki üzerinde taşıması ve ya vefk'in ıslatıldığı suyun içmesi istenmiştir.

Vefkler, tılsımlar ve büyüsel dualar hazırlanırken dikkat edilmesi gereken en önemli ve olmazsa olmaz şartlardan biri ise formüllerin hazırlanma veya duaların okunma zamanıdır. Bunun için de astrolojiden faydalanılır. Astrolojiye göre gök cisimlerinin harekât ve konumları yeryüzünü ve insanları etkilemektedir. Yeryüzünde meydana gelen olayların nedenlerini açıklayabilmek için gökyüzünü ve yıldızları iyi bilmek gerekir. Buna göre antik dönemde haftanın her bir gününü yöneten bir yıldız tanrısının varlığına inanılmıştır. Bu inanışın ele aldığımız dua kitaplarında da yer aldığı görülmektedir. Seçtiğimiz dua kitaplarında astrolojiden faydalanılmıştır. Nitekim yapılacak olan duanın özellikle belirli bir gün yapılmasının istenmesinin amacı aslında fark etmeden o güne etki eden yıldız tanrısından güç almak ve onun desteğini istemektir.

Dua kitaplarında yer verilen diğer bir büyüsel unsur ise cinlerin bu tür büyüsel dualarda kullanılmasıdır. Görünmez olması cin konusunun asırlar boyu suistimal edilmesine neden olmuştur. Farklı medeniyetlerde cinlerin mekanları da farklıdır. Kimi kültürlerde cinler toprakta yaşarken, kimi kültürlerde ıssız yerlerde, banyo, tuvalet ve ocak başlarında yaşamaktadırlar. Cinler ile ilgili bu bilinmezlik insanlarda korku kültürünün oluşmasına neden olmuş, oluşturulan bu korku kültürü kulaktan kulağa dolaştıkça büyümüş ve akliselim olan insanları bile etkilemiştir. Dua kitaplarında yer alan dualarda cinlerden korunmak için yapılan birtakım uygulamalara rastlanmaktadır. Ortaya çıkan bu uygulamaların eski dönemlerden kalma cin tasavvurunun bir ürünü olduğunu ve insanların cevabını bulamadığı sorulara cin yakıştırmaları yaptığını görmekteyiz. Verilen dualarda cinlerden korunmak için içerisinde “cin, sihir” gibi kelimelerin yer aldığı sureler, bazı ayetler ve içerisinde uydurma cin isimleri bulunan bazı dualar kullanılmıştır.

Eski insanlar tarafından kutsal olduğuna inanılan yazı, üzerinde bulunduğu nesneyi de kutsal hale getirmiştir. İçerisine yazı veya birtakım semboller çizilen muskanın sihri bir güce sahip olduğuna, taşıyan kişiyi kötülüklerden koruyacağına inanılmıştır. Dua kitaplarında verilen harf, vefk, ayet veya duanın temiz bir kâğıda Misk, Safran ve Gülsuyu karışımı bir mürekkep ile yazılması ve bir muşamba ile sarılarak sıkıntıda olan kişinin üzerinde taşınması, sonunda ise suya atılarak büyüsel malzemenin yok edilmesi istenmiştir.

Su hemen her toplumda hayat kaynağı olarak görülmüş ve kutsiyet atfedilmiştir. Kimi toplumlar suya tapınmış kimi toplumlar ise suyun içerisinde ruhsal varlıkların olduğunu düşünmüştür. Suyun hayat verici özelliğine binaen onun bir şifa kaynağı olduğu kanaati oluşmuştur. Suyu verilen bu kutsiyet özellikle hastalıkların tedavisinde suyun kullanılmasına neden olmuştur. Dua kitaplarında temiz su, yağmur suyu ve zemzem suyu şifa kaynağı olarak görülmüş bu da insanların beklentisini artırmıştır.

Eski medeniyetlerde tütsü yakmanın manevi temizlenme, tanrılara yaklaşma, tanrıları hoşnut etme, kızgınlarsa onları yatıştırma ve yapılan duaları göğe yükselterek tanrılara ulaştırma gibi birçok amacı vardır. Ayrıca tütsünün iyi ruhların gelmesini, kötü ruhların ise uzaklaşmasını sağladığına inanılmıştır. İlkel insanlar tütsüyü hastalıklara şifa amacıyla da kullanmışlardır. Ateş ile ilgili bu tedavi yöntemlerinin mantığı ateşperest toplumlara kadar uzanır. Dua kitaplarında ise hasta bir çocuğun şifa bulması ve bir iş yerinin müşteri ile dolup taşması gibi çoğu sebepten dolayı tütsü yapılması istenmektedir. Olaylar arasında ancak o dönemin şartlarını dikkate alarak sebep sonuç ilişkisi kurabilen ilkel insanların tütsü uygulamasının, günümüzde de sıkça okunan dua kitapları içerisinde yer aldığı görülmektedir. Tütsü ve büyüsel dualar hazırlanırken bitkilerden yararlanılmıştır.

Bitkilerin büyü gücü olduğunu düşünen toplumlar metafizik âlem ile bitkilerin ilişki kurduğuna inanmış, özellikle güzel kokulu bitkilerle tanrıların dikkatini çekmeye çalışmış, bu nedenle de dini törenlerde güzel kokulu bitki kullanmışlardır. Bitkilerin içerisindeki “mana” gücü ile hastalara şifa verdiğine ve bulunduğu ortamı koruduğuna inanan pek çok toplum vardır. Ele aldığımız dua kitaplarında, hastalara şifa, dertlilere deva, iyi bir zekâ için gül suyu, günlük, safran (zafıran), öd, cavi ve misk bitkilerinin kullanıldığını görmekteyiz.

KAYNAKÇA

- Akgül, M. “Mukattaa Harfleri Ve Kur’ân I’câzındaki Yeri”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 14 / 2006, ss. 49-65.
- Altundaş, H. İ. H. *Yazılar* 32, y.y., İstanbul 2015.
- Arık D. Eroğlu A. H. *Halk İnanışları*, Grafiker Yayınları, Ankara 2017.
- Artun, E. “Çukurova Konar-Göçer Türkmenlerinin Halk Kültürlerinde Eski Türk İnançlarının İzleri”, *II. Kayseri ve Yöresi, Sanat ve Edebiyat Bilgi Şöleni*, 10-12 Nisan, 2006.
- Artun, E. “Türk Kültürlerindeki Su Kültünün Çukurova Halk İnançlarındaki İzleri”, *Halk Kültüründe Su Uluslararası Sempozyumu*, Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ 2013.
- Ateş A. O. *Kur’an ve Hadislere Göre Cinler ve Büyü*, Beyan Yayınları, İstanbul 2011.
- Aydın, M. *Dinler Tarihine Giriş, Literatürk Yayınları*, Konya 2015.
- Baş, D. “Yâfi”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 2013, c. XLIII, s.176
- Bozhüyük, M. E. “Hurûf”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 1998, XVIII, ss.397-401.
- Bozkurt, K.- Bozkurt, H. “Sayıların Gizemli Dünyası: Kültür ve Edebiyat Sayı Sembolizmi”, *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, c. I, S.1, 2012, ss.717-728.
- Braesch, S. F. *Astroloji*, İletişim Yayınları, İstanbul 1991.
- Burckhardt, T. *Astroloji ve Simya*, çev. Mehmet Temelli, Varka Yayınları, İstanbul 1999.

- Celebi, İ. “Geçmişten Devralınan Kültürel Miras: Sihir Problemi”, *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2002, s. 9, ss. 199-254.
- Ceyhan, S. “Şemsü'l-Maârif”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 2010, c. XXXVIII, s. 531-533.
- Challaye, F. “*Dinler Tarihi*”, Varlık Yayınları, İstanbul 1998.
- Cilacı, O. “Dua”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 1994, c.IV, ss.529-520.
- Çağrı, M. “Dua (literatür)”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 1994, c.IV, ss.536-539.
- Çakar, Y. *Gizli İlimler*, Yedirenk Yayınları, İstanbul 2005.
- Çelebi, İ. “Muska”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 2006, c. XXXI, ss. 267-269.
- Çelebi, İ. “Rukye” *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 2008, c.XXXV, ss.219-222.
- Çelebi, İ. “Sihir”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 2009, c.XXXVII, ss.170-172.
- Çelebi, İ. “Tılsım”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 2012, c.XLI, s. 91-94.
- Çelebi, İ. “*Usûlül bast fî Sirril evfâk vel Havas*”, c.2, (y.y).
- Çelebi, İ. “Vefk”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 2012, c. XLII, s. 605-607.
- Çelik A. *İslam'ın Kabul ve Reddettiği Halk İnançları*, Beyan Yayınları, İstanbul 1995.
- Çelik, D. *Astroloji El Kitabı*, Yaprak Yayınları, İstanbul, 1994.

- Çeltikci, O. “Anamas Yöresi Halk İnançlarında Temizlik Kavramı”, *Acta Turcica Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, “Kültür Tarihimizde Hamam”, 2010, c. II, ss.24-34.
- Çetin, M. “Hadislerde “Tuzun Yeri ve Yaşamsal Dengedeki Rolü”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, c.IX, S.43.
- Çetinkaya, B. A. “İhvan’ı Safa Felsefesinde Sayıların Gizemi Üzerine Bir Çözüm Denemesi”, *Felsefe Dünyası*, 2003, s.37, ss.87-120.
- Çiftçi, H. A. *Dinlerde Vefkler*, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Isparta, 2011.
- Demirci, K. “Muska” *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, c.XXXI, İstanbul 2006, ss. 265-267.
- Doğan M. *Metafizik Alem Bilinmeyen Yönleriyle Cinler*, Zafer Yayınları, İstanbul 1998.
- Doğan, H. “Sihir ve Din İlişkisi-Dinsel Nasslar Açısından Bir Çözümleme Girişimi”, *Gnostik Akımlar ve Okültizm, Kelam Anabilim Dalı Koordinasyon Toplantısı*, Malatya, 25-27 Mayıs 2012, ss.511-535.
- Dokesoğlu, R. *Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam da Sihir-Büyü* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bursa 1995.
- Düzgün Ş. A. “Kaynak Değeri Açısından İslam Halk Öğretisindeki Mit ve Efsaneler” *Adlı Tebliğin Müzakeresinden, Gnostik Akımlar ve Okültizm, Kelam Anabilim Dalları Koordinasyon Toplantısı*, Malatya 2002.
- Düzgün, Ş. A. “Dinsel ve Mitolojik Yönleriyle Cin ve Şeytan Algımız”, *Kelam Araştırmaları*, 2012, c.10, S.2, ss.11-30.
- Ekinci, Ö. K. “Çağdaş Hurufilik ya da Şifrecilik Adlı Tebliğin Müzakeresi”, *Gnostik Akımlar ve Okültizm Kelam Anabilim Dalları Koordinasyon Toplantısı*, Malatya 2002, ss.381-383.

Eliade, M. *Babil Simyası ve Kozmolojisi*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2002.

Erbaş, A. “Melek”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 2004, c. XXIX, ss.37-39.

Erbaş, A. “Melek Düşüncesinin Farklı İnançlardaki Tezahürleri”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1996, S.1, ss.107-128.

Erbaş, A. “Muhtelif Dinlerde Su Motifi”, *Ekev Akademi Dergisi*, y.8, S.20, 2004, ss.241-258

Ersöz İ. “Ashab’ı Kehf”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, c. III, İstanbul 1991.

Fehd T. “İlm-i Felek”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, c. XXII, İstanbul 2000.

Fındıklı, M. İsmail, *Dua Huzmeleri*, Yasin Yayınevi, İstanbul ts.

Gökdoğan, M. D. “Sayı”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 2009, c.XXXVI, ss.212-213.

Gömeç, S. “Eski Türk İnancı Üzerine Bir Özet”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, 2003, ss.79-104.

Gündüz Ş. *Din Ve İnanç Sözlüğü*, Vadi Yayınları, Samsun 1998.

Güngör H. “Şamanizm”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, c. XXXVIII, İstanbul 2010, ss.325-328.

Gürkan S. L. “Su”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, c.XXXVII, İstanbul 2009, ss. 440-442.

Gürkan S. L. “Nazar”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, c.XXXII, 2006, ss. 443-444.

Hadislerle İslam, edit. Mehmet Emin Özafşar vd., Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2014, c.II, s.52.

Haldun İ, *Mukaddime*, Hazırlayan: Süleyman Uludağ, Dergah Yayınları, İstanbul, c.II 1982.

Hüseyini, S. S. *Kenzü'l-Havas Keyfiyet-i Celb-ü Teshir*, Cemiyet Kütüphanesi, İstanbul 1905.

İlhan, B. *Astroloji Dersleri*, İlhan Yayınevi, İstanbul 2004.

İlmihal I İman ve İbadetler, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2009, c.I.

İnan, A. *Hurafeler ve Menşeleri*, DİBY, Nur Matbaası, Ankara 1962.

Karahan, A. “İslamiyet’te Kırk Adedi Hakkında”, *Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, S.4, İstanbul 1952. c.IV, ss. 265-273,

Karakaş, A. *Osmaniye Halk Hekimliğinde Ocaklar ve Bunlara Bağlı Uygulamalar*, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, c.XII, S.31, 2015, ss. 320-336.

Karaoğlu H. “Kahramanmaraş ve Çevresinde Yaşayan Halk İnanışları”, *Kahramanmaraş Sempozyumu 6-8 Mayıs*, Kahramanmaraş 2004.

Karataş, C. “Büyü ve Din, İslâmî Nokta-i Nazardan Bir Değerlendirme”, *Usul-İslâm Araştırmaları*, 1, Ocak-Haziran 2004, ss.111-135.

Kırbıyık, H. *Babillilerden Günümüze Kozmoloji*, İmge Kitabevi, Ankara 2001.

Kısa, B. *Havâss'ın Derinlikleri, Açıklanamayan Yönleriyle İslâmî Büyü, Vefkler*, Esmaül Hüsna Kitab I, Hermes Yayınları, İstanbul 2005.

Kıyak, A. “Halk Dindarlığı Bağlamında Kutsal Mekan Anlayışı – Baskil örneği”, *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c.I, S.2, 2012, ss.159-181.

Kuran Yolu Türkçe Meal ve Tefsir, Komisyon, DİBY, Ankara 2014.

Malinowski, B. *Büyü Bilim ve Din*, Kabalcı Yayınları, İstanbul 1990.

- Örnek, S. V. *Sivas ve Çevresinde Hayatın Çeşitli Safhalarıyla İlgili Batıl İnançların ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki*, Ankara Üniversitesi Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara 1966.
- Örnek, S. V. *100 Soruda İlkelerde Din, Büyü, Sanat, Efsane*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1971.
- Özarslan, M. – Salkynbaev, U. - Dossymbekova, R. “Şark Dünya Görüşüne Göre Kutsal Sayıların Oluşumu”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, c. LIV, S.2, 2014, ss. 155-166.
- Özata, N. *Fitoterapi ve Aromaterapi*, Doğan Egmont Yayıncılık, İstanbul 2009.
- Özkan, H. *Münaca’at Cüzü Yasin-i Şerif ve Şifa Duaları*, Aktaş yayıncılık, İstanbul, ts.
- Öztürk, T. H. “Tarihsel Olarak Kadın Şifacılık ve Tıbbın Değerleri”, *Lokman Hekim Dergisi*, c.1, S.2, 2011, ss. 21-27.
- Pamuk, A. *Münacat Sureleri Sırlı Şifalı Dualar*, Pamuk Ofset, İstanbul (ts).
- Parladır, S. “Dua” (İslam da Dua), *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 1994, c.IV, ss.530-535.
- Richard K. *Ortacağda Büyü*, çev. Zarife Bilir, Alkım Yayıncılık. İstanbul 2003.
- Sarıkcıoğlu, E. *Din Fenomenolojisi, (Dinlerin Mahiyeti ve Tezahür Şekilleri)*, Fakülte Kitapevi Yayıncılık, Isparta 2011
- Sayılı, A. *Mısırlılarda ve Eski Mezopotamyalılarda Matematik, Astronomi ve Tıp*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1991.
- Schimmel, A. *Dinler Tarihine Giriş*, Güven Yayınları, Ankara 1955.
- Schimmel, A. *Sayıların Gizemi*, çev. Mustafa Küpüşoğlu, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 1991.

- Serdar, M. “Hıristiyanlık ve İslâm’da Meleklerin Varlık ve Kısımları (Angelojik Bir Mukâyese Denemesi)” *Bilimname*, c. XVII, S.3, 2009, ss. 139-164.
- Sezal, Z. *Su Simgeçiliği ve İlahi Dinlerde Arınma*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Sipahi, A. *Türk Halk İnançlarında Büyü ve Büyü İle İlgili Uygulamalar*, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış), Ankara 2006.
- Şahin, M. S. “Cin”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 1993, c.VIII, ss 5-8.
- Şenesen, R. O. “Türk Halk Kültüründe Bolluk ve Bereketle İlgili İnanç ve Uygulamalarda Eski Türk Kültürü İzleri”, *Folklor/Edebiyat*, c.XVII, S.66, 2011/2, ss. 209-228.
- Şenödeyici, Ö. – Akdağ, A. “Hurufilikte Ebced Hesabının Kullanımına Dair Bir Risale”, *Mediterranean Journal of Humanities*, c.IV, S.2, 2014, ss.227-237.
- Şirin, T. “Metafizik Varlıklardan Cinlere İncanın Pisiko-Sosyal Boyutları”, *Genç Akademisyenler İlahiyat Araştırmaları, Sempozyum, 1-2 Mayıs*, İstanbul 2009.
- Talehî, Berake binti Mudîf, *Kuran ve Sünnet Işığında Sihar, Hakikati, Etkisi, Hükmü, Korunma ve Tedavi Yolları*, cev. Mustafa Öztürk, Guraba Yay., İstanbul 2008.
- Tanyu, H. “Büyü”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 1992, c.VI, ss.501-506
- Tekin, B. “Ortaçağ İspanya’sında Büyü, Büyücülük ve “La Celestina” Adlı Esere Yansıması”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, c. 55, S.1, 2015, ss.305-324.
- Topkara, C. *Büyücülerin Arka Bahçesi (Cinler Alemi)*, Aşiyen Yayınları, Adapazarı 2000.

Tuna, S. T. “Muğla’da Nazar, Büyü, Fal Üzerine Su Kültürüyle İlgili İnanç ve Pratikler”, *Mehmet Özmen Armağanı*, edit. Nurettin Demir-Faruk Yıldırım, Çukurova Üniversitesi Basımevi Müdürlüğü, Adana 2014.

Tümer G.- Küçük A. “*Dinler Tarihi*”, Ankara 1993.

Uygun, A. “Okült/Gizli İlimlerde Umut ve Dinin Pazarlanması”, *1. Uluslararası İslam Ekonomisi ve Finansı Kongresi Bildiri Kitabı*, 27-29 Eylül 2018, Karabük, s.283-292.

Uygun, A. “Yazılı Büyü Olarak Muska: Kenz’ül-Havas Örneği”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, s.29, 2012, ss. 211-236.

Uygun, A. *Seyyid Süleyman el-Hüseyni’nin Kenz’ül Havas Kitabındaki Dua ve Büyü Motifleri*, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Isparta 2013.

Uzun, M. “Ebced”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, 1994, c.X, ss. 68-70.

Varlı, H. M. *4.444-Dua Budur-Beş Vakit Namaz’da Mübarek Gün ve Gecelerde Okunacak Dualar*, Esmâ Yayınları, İstanbul ts.

Yakıt, İ. *Türk-İslam Kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme*, Ötüken Yayınları, İstanbul 1992.

Yazıcıoğlu, R. “Bilgi Değeri Açısından Cefr ve Ebced–Harfler ve Rakamlar Metafiziği” *Milel ve Nihal*, c.2, S.1, 2004, ss. 75-114.

Zbinden, E. *İslam’da ve Eski Orta Doğuda Cin ve Ruh İnançları*, çev. Ekrem Şarıkoğlu, Yeni Ufuklar Neşriyat, Samsun 1994.

İnternet Kaynakları

<http://hthayat.haberturk.com/saglik/organik/haber/1031939-tutsu-yapilabilecek-otlar>, 24.01.2018.

<http://www.acilservis.pro/misk-ve-zaferan-nedir>, 24.01.2018.

<http://www.ayetelkursiduasi.com> , 16.08.2018.

<http://www.ucuzcular.com.tr/Gunluk-Frankincense,PR-271.html>, 24.01.2018.

<http://www.uralakbulut.com.tr/wp-content/uploads/2013/07/tuz.pdf>, 25.01.2018.

<https://kurul.diyaret.gov.tr>. 18.03.2019.

<https://onedio.com>, 12.08.2018.

<https://sorularlailamiyet.com>, 27.2.2018.

<https://www.google.com.tr/amp/s/m.mynet.com>., 02.02.2018.

<https://www.nukteler.com/> 13.09.2018.

<http://blog.milliyet.com.tr>, 23.04.2019

<Hzmehdivealtıncağ.blogspot.com>, 16.08.2018.

<www.Bandicam.com>, 04.09.2018

<www.bitkicenter.com/benzoin-sakizi>/13.09.2018.

<www.bitkicenter.com/od-ağacı-ud-hindi-özellikleri>/13.09.2018.

<www.buyu.istanbul>>büyüler > yüzük-b 17.10.2018.

<www.hayrettinkaraman.net>, 27.2.2018.

<https://www.havasokulu.com>, 23.04.2019

https://media.turuz.com/her.../7090-Havassin_Derinlikleri-Bulend_Qisa-2011-411s.pdf,

<www.sadehayat.com/tabiati-eczanesi-günlük-sakizi/> 13.09.2018.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Hatice Betül GÖK

Doğum Yeri ve Yılı : Burdur/Bucak - 21/03/1980

Medeni Hali : Evli

Eğitim Durumu

Lisans : Süleyman Demirel Üniversitesi – İlahiyat Fakültesi

Yabancı Dil(ler) ve Düzeyi

İngilizce : İyi